

ՍՏԵՓԱՆ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ ՅԱՄՈՁՈՒԱԾ ՉԷ ՍԵՐԺ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՈՒՇԱՅԱԾ ՔԱՅԼԵՐՈՎ

Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության (ՀԺԿ) առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճեանի համոզմամբ, վերջին կարգաչին փոփոխություններով ու երկրէն ներս տարածուած արատաւոր երեւոյթներու մասին խօսելով Սերժ Սարգսեան կը փորձէ շահիլ հասարակութեան վստահութիւնը, ստանալ ժողովրդի համակրանքը եւ իշխանութեան «դիմագիծը» փոխել: Բայց ընդդիմադիր գործչի համոզմամբ, Սերժ Սարգսեանի այս քայլերը ուշացած են:

ՀԺԿ առաջնորդ Ստեփան Դեմիրճեան

«Օրինակ՝ ի՞նչ է նշանակում խօսել հիմա թիկնապահների շքանդակի մասին: Վաղուց արդէն այդ այլանդակ երեւոյթը ուղղակի նողկանք է առաջացնում հասարակութեան մէջ», - մամուլի հետ հանդիպման ընթացքին յայտարարեց Դեմիրճեան: - «Կամ խօսում էր «գրօ անհանդուրժողականութեան» մասին գողութեան նկատմամբ, կոռուպցիայի նկատմամբ: Բայց մինչեւ հիմա եղել է հարիւր տոկոս հանդուրժողականութիւն ընտրողների ձայները գողացողների նկատմամբ: Դրանք էլ են՝ չէ՞ գող»:

Անցած շաբաթ Սերժ Սարգսեանի նախաձեռնութեամբ կարեւոր փոփոխություններ կատարուեցան կառավարութեան կազմէն ներս: Այս փոփոխություններէն յետոյ, Սարգսեան հանդէս եկաւ ընդարձակ ծրագրային ելոյթով, քննադատելով Հայաստանի մէջ տարա-

ծուած արատաւոր երեւոյթները, անդրադառնալով երկրի ներքաղաքական կեանքին: Սերժ Սարգսեանը, մասնաւորապէս իր ելոյթին մէջ ընդդիմութիւնը բաժանած էր երեք խումբի՝ առաջին խումբին մէջ դասելով երկրի եւ ժողովուրդի բախտով անկեղծօրէն մտահոգ անհատները, իսկ միւս երկու խումբերը քննադատած էր, ըսելով, թէ անոնք միայն կը խօսին իշխանափոխութեան մասին, ցեխ կը շարտեն Հանրապետական կուսակցութեան վրայ եւ կը վարկաբեկ Հայոց բանակը:

Շաբ.ը էջ 4

ԵՐԱՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՄՏԱՅՈՒՈՒԾ Է ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՐՑԵՐՈՎ

«Ազատութիւն» ռատիոկայանին տրուած հարցազրոյցի մը ընթացքին Եւրամիութեան ընդարձակման եւ եւրոպական հարեւանութեան քաղաքականութեան հարցերով յանձնակատար Շտեֆան Ֆիւլէ յայտարարած է որ, Հայաստանի մէջ Եւրամիութեան ամէնէ աւելի մտահոգող խնդիրներէն մէկը մարդու իրաւունքներու պաշտպանութիւնն է եւ ժողովրդավարութեան զարգացումը:

«Մարդու իրաւունքներու պաշտպանութիւնը մեզ մտահոգող ամենակարեւոր հարցերէն մէկն է, եւ ես ուրախ եմ, որ Հայաստանի իշխանութիւնները համաձայնած են Եւրամիութիւն - Հայաստան յարաբերութիւններու շրջանակէն ներս ստեղծել ենթայանձնաժողով՝ մարդու իրաւունքներու պաշտպանութեան շուրջ: Այս կարեւոր խնդիր է: Կարեւոր է, որ երկու տարի առաջ տեղի ունեցած իրադարձութիւններու ողբերգական չիւղղութիւնները մնան ետեւ», - ըսած է եւրոպացի բարձրաստիճան պաշտօնեան, շեշտելով. - «Նկատի ունիմ՝ ոչ թէ մոռացութեան մատնել զանոնք, այլ պահելով չիւղղութեան մէջ՝ առաջ երթալ, ազատ արձակել անոնց, որոնք տակաւին անազատութեան մէջ են՝ մարտիմէկեան իրադարձութիւններու առնչութեամբ»:

Ֆիւլէի կարծիքով, ժողովրդավարական բարեփոխումները ու անտեսական դաշտը ազատակա-

Եւրամիութեան յանձնակատար Շտեֆան Ֆիւլէ

նացնելու ուղղութեամբ անհրաժեշտ քայլերը կարեւոր են ոչ միայն Հայաստանի կայուն զարգացման, այլեւ՝ Եւրամիութեան մերձեցումը եւ այդ դաշինքին քաղաքական, տնտեսական ու ֆինանսական օգնութիւն ստանալու համար:

«Կարծեմ կարեւոր է ընդունիլ, որ, օրինակ, Արեւելեան գործընկերութեան ծրագիրը, որ մենք առաջարկած ենք յետխորհրդային վեց պետութիւններուն, անոնց շարքին Հայաստանին, արդարամիտ առաջարկ է եւ առիթ՝ իրագործելու սեփական նպատակները՝ բարեփոխումներու եւ յառաջընթացի ճանապարհով: Մեզ համար չկան առաջնային կամ երկրորդային կարեւորութեան երկիրներ, որոնց մենք պատրաստ ենք աւելին տալ՝ միւսներու համեմատ,

Շաբ.ը էջ 4

ՅԱՅԱՍՏԱՆԵՆ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒ ԹԻԲԸ 19.8% ԱԻԵԼՑԱԾ Է «ԱՐՏԱԳԱՂԹԸ ԶԱՐՅՈՒՐԵԼԻ ՉԱՓԵՐԻ Է ՅԱՍԵԼ»

Պաշտօնական տուեաններու համաձայն 2010 -ին Հայաստանէն մեկնողներու թիւը 19,8%-ով գերազանցած է ժամանողներուն:

Ըստ ՀՀ տարած քայլին կառավարման նախարարութեան Գաղթականական Պետական Ծառայութեան հրապարակած տուեաններուն, այս տարուայ Յունուար-Նոյեմբեր ամիսներուն մեկնողներու թիւի գերազանցումը ժամանողներու թիւին, նախորդ տարուայ նոյն ժամանակահատուածի հետ համեմատ աւելցած է 7,7 հազարով կամ 19,8 %-ով եւ կազմած է 46,3 հազար մարդ:

Դեկտեմբեր 27-ին «Հայելի» ակումբէն ներս տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսի մը ժամանակ ՀՀ Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի գրականութեան ինստիտուտի փոխտնօրէն, գրականագէտ Վարդան Դեւրիկեան յայտնած է, որ հարցերու հարցը, բացասական առումով կը մնայ արտագաղթը, որը հիմա արդէն որակապէս այլ է: «Եթէ 1990-ական թուականներուն մարդիկ գնում էին, որովհետեւ պատերազմ էր, ապա այսօրուայ արտագաղթի սարսափելին այն է, որ

երիտասարդութիւնն է գնում, ինտելեկտուալ միտքն է գնում»:

Ան յայտնած է, թէ ներկայ արտագաղթի դժբախտութիւնը այն է, որ ոչ միայն պատրաստուած մտաւորական գանգուածը կը լքէ հայրենիքը, այլ նաեւ այն հանգամանքը, որ այստեղ գիտութեան զարգացման համար համապատասխան միջավայր չկայ եւ երիտասարդները Հայաստանի մէջ ապագայ չեն տեսներ:

Նոյն օրը, լրագրողներու հետ հանդիպման ընթացքին գրականագէտ Դաւիթ Գասպարեան ըսած է, թէ այս տարուայ ընթացքին Հայաստանի մէջ եղած են տեղաշարժեր եւ փոփոխություններ եւ ընդհանրապէս 2010-ը եղած է լարուած տարի:

«Ամենահաւեր բանը՝ որ արտագաղթը շարունակուած է, գարհուրելի չափերի է հասել: Ժողովուրդն իր հայրենիքում պէտք է ապահովուած զգայ իրեն: Դժբախտաբար՝ չի գտնւում: Այս խնդիրներն ամենամտահոգիչն են գրողի, գրական կեանքի, ընդհանրապէս հանրային կեանքի համար», - աւելացուցած է գրականագէտը:

ՈՉ ԵՄ Է ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԱԶԱԶԵԱՆ

Խոր վիշտով իմացանք մահը հայ մշակուցի պատկառելի դէմքերէն, վաստակաշատ գրող Ստեփան Ալազազեանի մահը, որ տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր 22, 2010-ին, Կլենտէյլ, Քալիֆորնիա, ուր հանդերձ ընտանեօք բնակութիւն հաստատած էր 1991-էն ստղին:

Հայկազ ծնած (Յունուար 3, 1924), ընտանեօք հայաստան ներգաղթած եւ իր բարձրագոյն ուսումը (բանասիրական) Երեւան ստացած՝ աւելի քան 27 գիրքերու հեղինակ, երբեմնի Հայաստանի գրողներու նախագահ Ստեփան Ալազազեան, հանդիսացաւ մեր այն հազուագիւտ գրողներէն մին, որուն կենսագրութիւնը անցաւ իր ժողովուրդի ու ժամանակի պատմութեան միջով:

Ան, իբրեւ հայ գրող, ստեղծագործող միտք, եւ մշակուցի նուիրեալ ծառայ ինչպէս ինք պիտի վկայէր «Հայ Մամուլի էջերում» 2008թ լոյս ընծայած իր գրքին մէջ, նաեւ եղած էր կոչումով հասարակական գործիչ մը: Ան «ծառայելով արուեստին՝ արուեստը կը ծառայէցնէր իր ժողովուրդի ու հայրենիքի վեհ

նպատակներին»:
«Մասին» շաբաթաթերթի խմբագրական մարմինն ու վարչական կազմը կը սգան բազմատաղանդ գրագէտին՝ Ստեփան Ալազազեանի դառնաղէտ մահը եւ այս տխուր առիթով իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՏԱՐԻՒՅ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ ԵՐԵՔ ՏԱՌՈՎ

ՄԱՐԿ ՆՇԱՆՆԱՆ

Անցնող տարին ամփոփելն, իհարկէ, սուրբ գործ է: Իշխանութիւնները, բնականաբար, ամենայն պատասխանատուութեամբ են մօտենում այդ գործին: Նախօրոք մի քանի անգամ կարողում են օգնականների գրած տեքստերը, խնամքով սափրուում են, տեսախցիկների առջեւ համապատասխան կեցուածք են ընդունում, գրիմ են անում եւ այլն: Արդիւնքում՝ այնքան էլ վատ չի ստացում: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ ժամանակ չկայ. պաշտօնեաները պիտի արագ-արագ ընթերցեն իրենց տեքստերը եւ շտապեն ամանորեայ հանգիստն անցկացնել Շուկայարիայում, Իտալիայում կամ (ծայրայեղ դէպքում) Դուբայում: Եթէ լաւ չկարողան, մէկ էլ տեսար՝ ուշացան ինքնաթիռից, իսկ դա արդէն լրացուցիչ ծախսերի հետ է կապուած: Այստեղից էլ՝ ընթերցող տեքստերի բարձր պրոֆեսիոնալիզմը:

Նշանակու՞մ է սա արդեօք, որ

անցնող տարում իշխանութիւնները նաեւ խուճապի մէջ ընկնելու առիթ ունեցան, ամուսնը ձուլն է ժամացաւ: Բայց իշխանութիւնները, պէտք է խոստովանել, կայծակնային արագութեամբ յաղթահարեցին այս ազգակործան վտանգը. շատ արագ յանձնաժողով ստեղծեցին, վարոյթ յարուցեցին, խնդրին համազգային հնչեղութիւն տուցին, եւ արդիւնքում ճգնաժամը յաղթահարուեց. ձուլն կրկին թանկացաւ: Ընդ որում, դրական այս միտումը շարունակուում է: Եւ ընդհանրապէս, անցնող տարում Հայաստանին յաջողուեց գնաճի տեմպերով առաջատար դիրքեր զբաղեցնել աշխարհում, իսկ այդ գնաճը հիմնաւորելու ջանքերի առումով Տիգրան Սարգսեանը ոչ միայն բացառապէս առաւելութեամբ լաւագոյնը ճանաչուեց աշխարհում, այլեւ աշխարհի մի շարք առաջատար կրկնաներից մշտական աշխատանքի հրահանգատ:

Անցնող տարի բարենպաստ

Մի խօսքով, տարին յաջողուած էր: Մնում է յուսալ, որ գալիք տարում մեզ այնուամենայնիւ կը յաջողուի կասեցնել այս յաջող ընթացքը

իրականում ամփոփելու բան չկայ: Իհարկէ չի նշանակում: Ժիշդ հակառակը՝ Հայաստանի «կենսագործունէութեան» ցանկացած ոլորտ կարելի է ամփոփել ընդամէնը մէկ նախադասութեամբ, աւելին՝ ընդամէնը մէկ բառով: Ընդ որում, եւ հայերէնում, եւ ուսուցիչներում այդ բառը կ'ունենայ ընդամէնը երեք տառ: Բայց քանի որ մենք հեռու ենք նման ծայրայեղ մօտեցումներից, կը փորձենք այնուամենայնիւ փոքր-ինչ աւելի հանգամանորէն ամփոփել տարին:

Եւ այսպէս, արտաքին քաղաքական ոլորտ: Այստեղ տեղի ունեցան միանգամից մի քանի կարեւորագոյն իրադարձութիւններ:

Առաջին՝ հզուարդ Նալբանդեանի թշնամիքը որեւէ հակափորձութեան չենթարկուեցին:

Երկրորդ՝ Պզոն ձերբակալուեց:

Երրորդ՝ ինտերնետում յայտնուեցին կարգեր, որտեղ ԱՄՆ փոխնախագահը տեղեկացնում է, որ Սերժ Սարգսեանն ինքն է խնդրել ցեղապանութեան ճանաչման հարցում շատ չչտապել:

Չորրորդ՝ Սերժ Սարգսեանը յայտարարեց, թէ փիս նեղացել է եւ չի մասնակցելու ՆԱՏՕ-ի գազաթնաժողովին: Բոլոր այս իրադարձութիւններն, ինքներդ էլ հասկանում էք, հակասորէն ամբարակեցին Հայաստանի միջազգային դիրքերը:

Տնտեսական ոլորտ: Տարին, անկասկած, խիստ բարենպաստ էր Հայաստանի համար: Բնակչութեան կենսամակարդակը կտրուկ աճեց: Պանիրը կրկնակի թանկացաւ: Բոլորը միաբերան յայտարարեցին, որ պատճառը կաթի թանկացումն է: Յետոյ ուսումնասիրութիւնները ցոյց տուցին, որ պանրի մէջ ինչ սասն կայ (կաթի փոշի, սոդա, ժաւելի սպիրտ, կալիումի պերմանգանատ), բացի կաթից, բայց դա հակառակ է: Կարեւորը՝ յանձնաժողովը քրտնաջան աշխատեց: Եւ այնուամենայնիւ,

էր նաեւ ներքաղաքական կայունութեան պահպանման առումով: Իշխանութիւններին յաջողուեց բացառապէս միանգամից մի քանի մասնական դաւադրութիւններ եւ եթերից գրկել «ԱԼՄ»-ը «ԳԱԼԱ» հեռուստաընկերութիւններին՝ միաժամանակ պատշաճ հիմնաւորումներով կանխելով «Ա.1+»-ի ազգակործան ջանքերը: Ընդ որում, այդ ընթացքում իշխանութիւնները համարձակութիւն ունեցան անկեղծ երկխօսութեան մէջ մտնել ժողովրդի հետ եւ առանց որեւէ բան թաքցնելու ներկայացնել առկայ իրողութիւնները, ինչի արդիւնքում էլ նախագահի աշխատակազմի ղեկավարն օգտագործեց «այ համբալ» ձեւակերպումը: Այդ ընթացքում իշխող կուսակցութիւնը նաեւ մաքրեց շարքերը՝ որպէս ֆիլտր օգտագործելով արարողակարգի աշխատակազմի այտերը, ինչն իսկապէս կարելի է ներիշխանական գոնաւոր յեղափոխութիւն անուանել, որովհետեւ պարզուեց՝ եթէ սեւը կարմրացնում է արարողակարգի աշխատակցի այտը, արդիւնքում մեր վարդազոյն մայրաքաղաքն ունենում է կապոյտ երկնքի պէս գուլալ քաղաքապետ:

Ինչ վերաբերում է մշակութային կեանքին, ապա անցնող տարին իսկապէս բացառիկ էր: Ազգային ինքնութիւնն այստեղ արձանագրեց միանգամից մի քանի նուաճումներ. ընդունուեց օտարալեզու դպրոցների մասին օրէնքը, թողարկուեց Վլէի չորրորդ ձայնասկաւառակը, եւ, որ ամենակարեւորն է, ԱՊՊԱ-ի գովազդն իսլամական կոնֆեդերացիայի կողմից ճանաչուեց լաւագոյնը:

Մի խօսքով, տարին յաջողուած էր: Մնում է յուսալ, որ գալիք տարում մեզ այնուամենայնիւ կը յաջողուի կասեցնել այս յաջող ընթացքը:

«ՉՈՐՐՈՐԴ ԻՆՔՆԻՇՆԱՆՈՒԹԻՒՆ»

ՏԱՐԻՆ, ՏԱՐԵԳԻՐՆԵՐԸ, ՎԻՃԱԿԸ, ԾԱՇԻՃԸ

ՅԱԿՈՐԲԱԴԱԼԵԱՆ

Տարեվերջ է, եւ բոլորը փորձում են տարի ամփոփել: Դրանով են այս օրերին լցուած երեւանեան մամուլի ակումբները, նախարարութիւնների ասուլիսների սրահները, հեռուստաթերթը, ռադիոթերթը, մամուլը: Գրեթէ բոլորը քաղաքական գործիչներին, ընդ որում յաճախ առանց խորականութեան, դիմում են տարին ամփոփելու նոյն հարցով: Մինչդեռ այդ հարցերը ստացող գործիչների մէջ շատերն այնպիսին են, որ նրանք ոչ թէ պէտք է իրենք տարի ամփոփէին մամուլի համար, այլ պէտք է լինէին տարուայ ամփոփման վիճակագրական արտաչափում, քաղաքական եւ մամուլի դաշտից վերջապէս դուրս մնալով տեսքով:

Բայց նրանք տարի են ամփոփում, ու դեռ երկար կ'ամփոփեն, ու գուցէ յաջորդ տարին էլ կ'ամփոփեն, միւսն էլ, 2013-ն է, եւ էլի մի 5 կամ 10 տարի: Բայց ում է դա հետաքրքիր: Օրինակ, ում կարող է հետաքրքիր լինել ասենք խորհրդարանի ՀՀԿ խմբակցութեան ունեւ մի անդամի տարուայ ամփոփումը, կամ ում կարելի է հետաքրքիր լինել ունեւ մի նախարարի՝ լինի դա ՀՀԿ-ական, ԲՀԿ-ական, թէ ՕԵԿ-ական, տարուայ ամփոփումը: Կամ թէկուզ երկրի նախագահի կամ վարչապետի ամփոփումն ում կարող է հետաքրքիր լինել:

Այդ ամէնը հետաքրքրութիւն եւ արժէք կարող է ներկայացնել երեւի թէ միայն այն դէպքում, երբ երկրում գործում է Սահմանադրութիւնը, օրէնքները, ապահովում են մարդու իրաւունքներին եւ քաղաքացիական ազատութիւնների սահմանադրական եւ օրինական շրջանակները, տնտեսական եւ քաղաքական մրցակցային պայմանները: Դրանք այն զլխաւոր չափանիշներն են, որով պէտք է չափուի կեանքը, որոնք պէտք է լինեն տարիների ամփոփման չափանիշ:

Հայաստանում այդ ուղղութեամբ որեւէ հակառակ քայլ, որը նշանակալիօրէն կը փոխէր իրավիճակը, չի կատարուել. Սահմանադրութիւնը շարունակում է յարգուել միայն իշխանութեանը պէտք եղած դէպքում, օրէնքները շարունակում են կիրառուել միայն իշխանութեանը պէտք եղած դէպքում, իշխանութիւնը շարունակում է սերտաճած լինել իշխանութեան հետ, շարունակում են իրենց ապահով, հանգիստ ու գերշահութաբեր գործունէութիւնը մենատէրերն ու օլիգոպոլիտների տէրերը, քաղաքատարկեալները շարունակում են բանտերում մնալ, հեռուստաթերթը շարունակում է աշխատել միայն իշխանութեան օրակարգով, ուժային կառույցները շարունակում են ճնշել քաղաքական այլախոհութեան քիչ թէ շատ վտանգաւոր որեւէ ակցիա:

Էլ ինչ տարուայ ամփոփում, էլ ում ամփոփածը կարող է որեւէ արժէք ներկայացնել մի երկրում, որտեղ արժէքն ընդամէնը «գողական» կամ «տղայական» պայմանաւորութեանն են, կլանային, թայֆայական մտածողութիւնը, իսկ իշխող «էլիտայի» համար՝ վերարտադրութեան մեխանիզմի կատարելագործումը, յղկումը եւ ֆինանսական ապահով-

Ուսածութիւնը:

Էլ ինչ ուղղում է կատարուած լինի երկրում, դա, մեծ հաշուով, գոնէ տարուայ կտրուածքով, որեւէ նշանակութիւն չունի: Իսկ թէ ինչ նշանակութիւն կարող է ունենալ տեղի ունեցած անցուղարձն աւելի երկար ժամանակի կտրուածքով, դա այդ ժամանակն էլ ցոյց կը տայ: Երեւի թէ հենց այդ առումով էր տարին նշանակալից, որ ստեղծուել է մի իրավիճակ, երբ Հայաստանում տեղի ունենալիքն այլեւս ունեւ մեկի «խելքի» բանը չէ՝ թէ իշխանութեան, թէ ընդդիմութեան, եւ նրանցից որեւէ մէկը մեծ հաշուով չի պատկերացնում, թէ ինչ է լինելու յետոյ, ինչ են ստիպուած լինելու անել:

Մեծ հաշուով, դա իհարկէ վատ է, երբ երկրի համար կարեւոր նշանակութիւն ունեցող ներքաղաքական պրոցէսները թեւադրուում են առաւելապէս արտաքին գործօններով, ազդուում են առաւելապէս դրանցից, թէեւ երկրի ներսում կարծես թէ կան բաւականաչափ գործօններ, որոնք կարող էին բաւական դինամիկ ներքաղաքական պրոցէսներ թելադրել: Բայց, թէեւ լաւ չէ, որ պրոցէսներն առաւելապէս գտնուում են արտաքին շարժերի ազդեցութեան տակ, այդուհանդերձ առկայ վիճակում, Հայաստանի քաղաքական «էլիտա» կոչուածի ներկայիս որակական կազմի պարագայում, ընդ որում թէ իշխանութեան, թէ ընդդիմութեան դէպքում, իհարկէ առանձին բացառութիւններով հանդերձ, լաւ է գոնէ, որ արտաքին պրոցէսները նրանց կարող են պարտադրել գնալ ինչ որ քայլերի, այլապէս ճահիճը Հայաստանում մի քանի հազար տարի յետոյ կարող էր տեղ գտնել «Արեւիի ռեկորդները» գրքում:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՄԱՍԻՍ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՏՈՒՄԹԵՐԹ՝
 ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԶՆՁԱԿԵԱՆ
 ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
 Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
 SOPEA. ԱՐՇԱԿ ԳԱՋԱՆՇԵԱՆ
 ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ
 ԳԱՐԻԻԷՆ ՍՈԼՈՅԵԱՆ
 ՍԱՅԱԿ ԹՈՒԹՇԵԱՆ
 ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹՇԵԱՆ
 ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
 ԼԵՆԱ ՍԱՆՈՒԿԵԱՆ

MASSIS Weekly
 Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
 1060 N. Allen Ave.
 Pasadena, CA 91104
 Phone: (626) 797-7680
 Fax: (626) 797-6863
 E-Mail: massis2@earthlink.net
 http://www.massisweekly.com
 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
 Published Weekly
 Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
 USA \$50.00, Canada \$60 (Second Class), \$75.00 (Air Mail)
 Overseas \$85.00 (2nd Class Mail), \$125.00 (Air Mail).
 All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
 Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
 Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«2012-ին ԱԺ-ՈՒՄ ՅԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ԿԸ ԼԻՆԵՆ ՅՅԿ-Ն, ԲՅԿ-Ն ԵՒ ՅԱԿ-Ը»

Հայաստանում 2010-ի քաղաքական կեանքում իշխանութիւնների եւ ընդդիմութեան միջեւ ձեւաւորուած «դիրքային պայքարը» կը շարունակուի նաեւ չափորդ տարում: Նման համոզմունք ասուլիսի ժամանակ յայտնեց քաղաքագետ Սուրէն Սուրէնեանցը: Ըստ նրա՝ 2011-ը նախընտրական տարի է՝ 2012-ի խորհրդարանական ընտրութիւններին ընդառաջ, եւ իշխանութեան եւ ընդդիմութեան ճամբարներում որոշակի դրսեւորումներ կը լինեն: Մասնաւորապէս՝ իշխանական թեւում Սերժ Սարգսեանը, նախապատրաստելով նաեւ 2013-ի նախագահական ընտրութիւններին, նոր թիւ կը ստեղծի, որի նախադրեալները ակնառու են նաեւ այս տարեվերջեան փոփոխութիւնների համատեքստում:

Խորհրդարանական ընտրութիւններում քաղաքագետը հաւանական է համարում ՀՀԿ, ԲՀԿ եւ ՀԱԿ քաղաքական ուժերի կողմից խմբակցութիւնների ստեղծումը, իսկ ՕԵԿ-ին ԱԺ-ում նա չի տեսնում՝ համարելով նրան քաղաքականապէս սպառուած ուժ: Սուրէնեանցը համոզուած է նաեւ, որ ԲՀԿ-ն կտալիցիան չի լքի եւ կը պահպանի գործընկերային յարաբերութիւնները ՀՀԿ-ի հետ: Ինչ վե-

րաբերում է նախագահական ընտրութիւններին, ընդդիմութեան գլխաւոր քաղաքական ուժ համարուող Հայ ազգային կոնգրէսից կ'առաջադրուի Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը, այն էլ՝ միայն արտահերթ ընտրութիւններ լինելու դէպքում:

«Հերթական նախագահական ընտրութիւններում Տէր-Պետրոսեանի թեկնածութեան առաջադրումը անհավանական է 2 պատճառով. նախ դժուար կը լինի հաւաքել հասարակութեան այն զանգուածին, որն ակտիւ էր նախորդ նախագահական ընտրութիւնների ժամանակ, եւ 2-րդ՝ 2013-ի ընտրութիւններում ՀԱԿ-ի գործողութիւնների վրայ մեծ ազդեցութիւն կ'ունենայ նաեւ դրանց նախորդող խորհրդարանական ընտրութիւնների անցկացման որակն ու արդիւնքը», - աւելցրեց նա:

Սուրէնեանցի կարծիքով՝ ներկայիս քաղաքական կեանքի զարգացումները հաշուի առնելով՝ նախագահի արտահերթ ընտրութիւններ Հայաստանում չեն անցկացուի, դա հնարաւոր է միայն ֆորս-մաժորային իրավիճակների, մասնաւորապէս՝ ԼՂ հարցի հետ կապուած որոշ իրադարձային փոփոխութիւնների դէպքում:

ՍՈՑԻԱԼ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ 300 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ ԅՈՒՆԻՄԱՐԻ 1-ԻՑ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

Իշխող Հանրապետական կուսակցութեան անդամները կը բողոքեն աշխատանքի ազատուելու առթիւ

Աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարութեան Սոցիալական ապահովութեան պետական ծառայութեան աշխատակիցները երկուշաբթի, Դեկտեմբեր 27-ին բողոքի ցույց էին կազմակերպել Կառավարութեան շէնքի դիմաց:

Հայաստանի կառավարութիւնը որոշել է 2011 թուականի Յունուարի 1-ից լուծարել Սոցիալական ապահովութեան պետական ծառայութեան աշխատակազմի վճարումների ծառայութիւնը, որի արդիւնքում ծառայութեան 300 աշխատակից գործազուրկ կը դառնան:

Այս մասին ընդամէնը մէկ շաբաթ առաջ իմացած կենսաթոշակ բաժանող տեսուչները բողոքի ցույց անցկացրին նախ իրենց ծառայութեան գրասենեակի առջեւ, ապա շարժուեցին դէպի նախագահի նստավայր, իրենց անամակը յանձնեցին նախագահին, այնուհետեւ բողոքի ակցիան շարունակեցին Կառավարութեան շէնքի դիմաց՝ պահանջելով վերանայել կայացրած որոշումը:

«Ես իմ ընտանիքի միակ կերակրողն եմ, ունեմ երկրորդ կարգի հաշմանդամ եւ ապրում եմ վարձով: Եւ բոլորը նոյն կարգավիճակում են,

այսօր Նոր տարուայ շեմին մեզ նուէր են ուղարկել», - բողոքեց աշխատակիցներից մէկը:

Նրանք բոլորը իշխող Հայաստանի հանրապետական կուսակցութեան անդամներ են: Բոլորը մէկ մարդու պէս նախագահական ընտրութիւնների ժամանակ համալրել են կուսակցութեան շարքերը եւ վրդովուած ասում են, թէ կը պատուեն կամ կը յանձնեն իրենց անդամատոմսերը, քանի որ «օգտագործուել եւ չպարտուել են դուրս իրենց իսկ կուսակցութեան ձեռքով»:

«Մի գիշերուայ մէջ իրենց պէտք էր, որ 300 հոգի դառնան Հանրապետական կուսակցութեան անդամ, այսօր իրենց պէտք է նաեւ 300 հոգին կուսակցութիւնում, շարտում են դուրս», - ասաց տեսուչներից մէկը՝ յաւելելով, որ 300 հոգին իր հետ կուսակցութիւն է բերել է 900 հոգու՝ իր ընտանիքի անդամներին կամ միւս բարեկամներին:

«Ստիպում էին, որ ձայն հաւաքենք Հանրապետական կուսակցութեան համար, եթէ չէ՝ ուրեմն չենք կարող աշխատել, իսկ այսօր գրչի մի հարուածով բոլորիս հանեցին դուրս», - ասաց մէկ այլ աշխատակից:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՍԱՏՐԵԱՆԸ ԳՆԱԾԻ ՅԱՄԱՐ ՄԵՂԱԴՐՈՒՄ Է ՄԵՆԱՇՆՈՐՅ ԴԻՐՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ՆԵՐԿՐՈՂՆԵՐԻՆ

Կենտրոնական բանկի նախկին նախագահ Բագրատ Ասատրեանի գնահատմամբ, այս տարի Հայաստանում արձանագրուած բաւականին բարձր գնաճի՝ գների բարձրացման, պատճառը մենաշնորհներն են:

«Թիւ մէկ պատճառը դա մեր տնտեսական համակարգն է եւ, մասնաւորապէս, այո՛, մենաշնորհները եւ իշխանութիւնների անկարողութիւնը՝ որեւէ ինդիք կարգաւորել այս երկրում: Մենք ունենք մենաշնորհների, գների կարգաւորման ինչ-որ հաստատութիւններ, բայց դրանց գործունէութեան արդիւնաւէտութիւնը՝ չի էլ կարելի գնահատել: Փաստի արձանագրում եւ խղճուկ տուգանքները, որը կիրառուում է, լուծում չէ», - լրագրողների հետ հանդիպմանը յայտարարեց Ասատրեանը:

Ազգային վիճակագրական ծառայութեան հրապարակած վերջին տուեալների համաձայն 2010 թուականի առաջին տասնմէկ ամիսներին Հայաստանում գնաճը կազմել է 8.1 տոկոս:

Կենտրոնական բանկի նախկին նախագահի ներկայացմամբ, այս տարի Հայաստանում գնաճը կը հասնի մօտ 10 տոկոսի, ինչը 1997-ի ցուցանիշից յետոյ երկրորդ ամենավատ տուեալն է անցած 15-16 տարիների ընթացքում:

Ասատրեանի խօսքով, պէտք է հաշուի առնել նաեւ այն, որ անցած տարուայ Դեկտեմբերի համեմատ դրամը արժեւորուել է՝ ԱՄՆ դոլարի, եւրոյի եւ ռուսական ռուբլու նկատմամբ (Կենտրոնական բանկի տուեալներով դրամը ԱՄՆ-ի դոլարի նկատմամբ արժեւորուել է 5.22 տոկոսով, եւրոյի նկատմամբ՝ 14.68, ռուսական ռուբլու նկատմամբ՝ 6.84 տոկոսով):

Կենտրոնական բանկի նախ-

Կենտրոնական բանկի նախկին նախագահ Բագրատ Ասատրեան

կին նախագահը ընդգծեց, որ պաշտօնեաները որպէս գնաճի հիմնական գործօն նշում են միջազգային գների, մասնաւորապէս, հացահատիկի գների աճը: - «Բայց արի ու տես, որ այս պարագայում, կարծես թէ, պէտք է չհզոքացուած լինէր այդ աճը: Հացահատիկի մեր շուկան ձեւաւորում է ներմուծումը Ռուսաստանից եւ Եւրոպայից: Եթէ դրամը ռուսական ռուբլու նկատմամբ արժեւորուել է աւելի քան 7 տոկոսով, եւրոյի նկատմամբ 15 տոկոսով, ապա ներկրող հացահատիկի գնի աճը մեր երկրում պէտք է լինէր ցածր», - յայտարարեց Բագրատ Ասատրեանը՝ եզրակացնելով. - «Եթէ տարուայ ընթացքում դրամը արժեւորուել է, իսկ գներն էլ աճել են, ապա պարզ է դառնում, որ Հայաստանում մենաշնորհ դիրքեր ունեցող ներկրողները ուղղակի գումար են աշխատել»:

Խօսելով այս տարուայ առաջին 11 ամիսներին Հայաստանում գրանցուած 2.6 տոկոս տնտեսական աճի մասին՝ Բագրատ Ասատրեան ասաց, թէ պէտք է ի նկատի ունենալ, որ անցած տարին Հայաստանը փակել է 14.4 տոկոս տնտեսական անկմամբ:

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԵԱՆԸ ԵԹԵՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՂ «ԳԱԼԱ» ԶԵՌՈՒՄՍԱԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԶԵՌԱՐՁԱԿՄԱՆ ԼԻՑԵՆԶԻԱ ՉՍՏԱՑԱԻ

Հեռուստատեսութեան եւ ռադիոյի ազգային յանձնաժողովը օրը հրապարակեց Շիրակի մարզում թուալին ցանցի միջոցով հեռարձակում իրականացնելու համար յայտարարուած լիցենզիայի մրցույթի արդիւնքները: ՀՌԱՀ-ը 14 միաւոր գնահատեց Գիւմրիի «ԳԱԼԱ» հեռուստաընկերութեան յայտը, եւ յաճախութեան համար պայքարում յաղթեց Գիւմրիի «Յայգ» հեռուստաընկերութիւնը, որի յայտը գնահատուել է 42 միաւոր:

Մրցույթի արդիւնքների հրապարակմանը «ԳԱԼԱ» հեռուստաընկերութիւնից ոչ ոք չէր մասնակցում:

«Այլ որոշում չէինք էլ սպասում: Դեռեւս երկու ամիս առաջ ասացինք, որ կը լինի քաղաքական որոշում, եւ պարզ էր, թէ ինչ որոշում կը լինի՝ հաշուի առնելով ՀՌԱՀ-ի նախորդ բոլոր որոշումները», - «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում յայտարարեց «ԳԱԼԱ» հեռուստաընկերութեան սեփականատէր Վահան Խաչատրեանը:

ԳԱԼԱ հեռուստաընկերութիւնը 2007 թուականից ի վեր,

երբ հեռարձակեց Հայաստանի առաջին նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի ելույթը, մի շարք ինդիքներ է ունեցել հարկային եւ մաքսային մարմինների հետ: Հեռուստաընկերութեան նկատմամբ գործադրուած ճնշումները իրենց զեկոյցներում դատապարտել են միջազգային հեղինակաւոր այնպիսի կազմակերպութիւններ, ինչպիսիք են Freedom House-ը, Amnesty International-ը եւ այլն:

Անկախ մրցույթի արդիւնքներից, «ԳԱԼԱ» հեռուստաընկերութիւնը մինչեւ 2015 թուականը անալոգային եղանակով կը շարունակի եթեր հեռարձակուելը: Դա վերաբերում է բոլոր այն մարզային հեռուստաընկերութիւններին, որոնք թուալին հեռարձակման լիցենզիա չեն ստացել:

ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՄԱԴԻՆԵԺԱԴ.

ԻՐԱՆԸ ԼԱՒ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԻ Ե՛Ր ՐԱՅԱՍՏԱՆԻ, Ե՛Ր ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՐԵՏ

Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը լաւ յարաբերութիւններ ունի ինչպէս Հայաստանի, այնպէս էլ Ադրբեջանի հետ: Այս մասին, թուրքական «Անատոլու» գործակալութեան փոխանցմամբ, Ստամբուլում Տնտեսական համագործակցութեան կազմակերպութեան պետութիւնների եւ կառավարութիւնների ղեկավարների 11-րդ զագաթնաժողովի շրջանակում կազմակերպուած ասուլիսի ժամանակ յայտարարել է Իրանի նախագահ Մահմուդ Ահմադինեժադը:

Իրանի նախագահ Մահմուդ Ահմադինեժադը

Իրանի նախագահն անդրադարձել է այնպիսի հարցերի, ինչպիսիք են, օրինակ՝ Թուրքիայի տարածքում ամերիկեան հակահրթիռային պաշտպանութեան տարրերի տեղակայումը, WikiLeaks-ի կողմից հրատարակուած գաղտնի փաստաթղթերը, Իրանի նախկին արտգործնախարար Մանուէհէր Մոթաքիի պաշտօնանկութիւնը, դարաբաղեան հիմնախնդիրը, հայ-իրանական, թուրք-իրանական, իրանա-ադրբեջանական յարաբերութիւնները:

Պատասխանելով դարաբաղեան հիմնախնդրի առնչութեամբ հարցին՝ Իրանի նախագահը յայտարարել է, որ իրենք պատրաստ են այդ

կամք դրսևերեն եւ որոշակի քայլեր ձեռնարկեն Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծման համար», - յաւելել է Ասլանովը:

Նա յայտարարել է, թէ այսօր «Ադրբեջանը տարածաշրջանի ամենակայուն եւ տնտեսապէս զարգացած երկիրն է, նոյնը կարելի է ասել նաեւ երկրի ռազմական ուժի մասին»: Նրա խօսքերով՝ Հայաստանը պէտք է յիշի, որ իրենք երբեք չենք հաշտուի «իրենց հողերի գրաւման» հետ, եւ Ադրբեջանը պատրաստ է դիմել նաեւ այլ միջոցների՝ «հայերի կողմից գրաւուած տարածքներն ազատագրելու» համար:

ԲԱՔՐՈՒՄ ՆՈՐԻՑ ՍԿՍԵԼ ԵՆ ԽՕՍԵԼ ՂԱՐԱԲԱՂԵԱՆ ՀԱՐՑԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմի քաղաքական վերլուծութեան եւ տեղեկատուութեան ապահովման բաժնի պետ էլնուր Ասլանովը մեկնաբանել է Ղարաբաղի հարցի լուծման համար տարրուող բանակցութիւններում Ադրբեջանի դիրքորոշումը:

Լրագրողների հետ զրոյցի ընթացքում Ասլանովը յայտարարել է, թէ Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականութեան ընդունման վերաբերեալ միջազգային կազմակերպութիւնների յայտարարութիւններն արդէն բաւարար չեն:

«Միջազգային կազմակերպութիւնները պէտք է քաղաքական

կամք դրսևերեն եւ որոշակի քայլեր ձեռնարկեն Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծման համար», - յաւելել է Ասլանովը:

Նա յայտարարել է, թէ այսօր «Ադրբեջանը տարածաշրջանի ամենակայուն եւ տնտեսապէս զարգացած երկիրն է, նոյնը կարելի է ասել նաեւ երկրի ռազմական ուժի մասին»: Նրա խօսքերով՝ Հայաստանը պէտք է յիշի, որ իրենք երբեք չենք հաշտուի «իրենց հողերի գրաւման» հետ, եւ Ադրբեջանը պատրաստ է դիմել նաեւ այլ միջոցների՝ «հայերի կողմից գրաւուած տարածքներն ազատագրելու» համար:

ՍՏԵՓԱՆ ԴԵՄԻՐՏԵԱՆ ՀԱՍՈՋՈՒԿՈՒԾ ԶԷ

Շարունակուած էջ 1-էն

Հակադարձելով Սերժ Սարգսեանին, Ստեփան Դեմիրճեան ըսաւ, թէ ընդդիմութեան մասին դատողութիւններ ընելու եւ որակումներ տալու փոխարէն, թող նախ ազատ ընտրութիւններ կազմակերպեն: «Իշխանութիւններն ալ երկու խմբի են բաժանուած՝ լեզբիտիմ եւ ոչ լեզբիտիմ: Հենց այս վերջին խմբում են Հայաստանի իշխանութիւնները», - ըսաւ Ստեփան Դեմիրճեան: Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի դե-

կամք դրսևերեն եւ որոշակի քայլեր ձեռնարկեն Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծման համար», - յաւելել է Ասլանովը:

Նա յայտարարել է, թէ այսօր «Ադրբեջանը տարածաշրջանի ամենակայուն եւ տնտեսապէս զարգացած երկիրն է, նոյնը կարելի է ասել նաեւ երկրի ռազմական ուժի մասին»: Նրա խօսքերով՝ Հայաստանը պէտք է յիշի, որ իրենք երբեք չենք հաշտուի «իրենց հողերի գրաւման» հետ, եւ Ադրբեջանը պատրաստ է դիմել նաեւ այլ միջոցների՝ «հայերի կողմից գրաւուած տարածքներն ազատագրելու» համար:

ԵՐԱՍԻՈՒԹԻՒՆԸ ՍՏԱՅՈՒԳՈՒԾ

Շարունակուած էջ 1-էն

ամէն ինչ կը որոշուի բարեփոխումներու այն շափով, որ պատրաստ են իրագործել ծրագրի անդամ պետութիւնները», - ըսած է Եւրամիտութեան յանձնակատարը:

Տարի մը առաջ ծայր առած Արեւելեան գործընկերութեան ծրագիրով նախկին խորհրդային վեց

պետութիւններու՝ Հայաստանին, Ատրպէյճանին, Վրաստանին, Մոլտովային, Ուքրաինային ու Պելաւուսին առաջարկուեցաւ կարեւոր ֆինանսական աջակցութիւն, ազատ առեւտրի գոտիի ստեղծում, վիզային ռեժիմի մեղմացում, փոխարէնը պահանջելով մարդու իրաւունքներու պաշտպանութիւն, ազատ մրցակցային պայմաններու ապահովում ու կայուն զարգացում:

TODAY'S ZAMAN.

«ՆՈՐ ՀԱՒԱՍԱՐԱԿՇՈՒԹԻՒՆ, ԻՆՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ»

NEWS.am-ը աննշան կրճատումներով ներկայացնում է Բեռլինի Դեյթլիքի յոյժաւոր, որը հրատարակուել է քուրբակամ Today's Zaman թերթում:

Չնայած աշխարհը փոխուած է եւ Թուրքիան նոր քայլեր է ձեռնարկում արտաքին եւ ներքին քաղաքականութեան ոլորտներում, բայց որոշ հին ու խրոնիկ խնդիրներ մնում են չլուծուած, առաջ բերելով հակակրօնք: Նման խրոնիկ խնդիրներից են Կիպրոսի խնդիրն ու հայկական հարցը:

Թէեւ տպաւորութիւն է ստեղծում, թէ դրանք միջազգային խնդիրներ են, բայց դրանք նաեւ Թուրքիայի ներքին քաղաքական խնդիրներ են:

Այդ խնդիրների շուրջ բանավէճերն օգտագործուած են որպէս լծակ, ազգայնական ու ավտորիտար մեխանիզմները կենդանի պահելու համար եւ այդ կերպ, դրանք սկսել են կարեւոր դեր խաղալ Թուրքիայի ժողովրդավարացման գործընթացում: Այդ երկու հարցերը նաեւ օգտագործուած են միջազգային խաղացողների կողմից Թուրքիայի արտաքին քաղաքականութիւնն արգելակելու համար: Մենք նշանակութիւն չենք տալիս, թէ որքան հսկայական դեր ունեն այդ երկու հարցերը թուրքական քաղաքականութեան մէջ թէ՛ ներսում, թէ՛ դրսում:

Բացի այդ, Հայկական հարցը դարձել է կարեւոր գործօն թուրքամերիկեան յարաբերութիւններում: Այս տարօրինակ վիճակի հիմնական պատճառը Թուրքիայի սխալներն են, քանի որ այդ հարցը պէտք է լինէր Հայաստանի եւ Թուրքիայի յարաբերութիւնների օրակարգում:

Գործերի իրական դրութիւնը բաւականին տաղտկալի է, եւ

թուրքական հասարակութեան համար արդէն միեւնոյն է, որովհետեւ նա սովոր է հաղորդագրութիւններ ստանալ վաշինգթոնից Կոնգրէսում հայկական բանաձեւերի ճակատագրի մասին:

Նոյնիսկ կան մարդիկ, ովքեր բացառապէս ասում են, որ թեթեւ շունչ կը քաշեն, եթէ Կոնգրէսն ընդունի «Հայոց բանաձեւը» ոչ այն պատճառով, որ նրանք համարիտ են բովանդակութեան հետ, այլ որովհետեւ նրանք յոգնել են այդքան էներգիա ծախսել դրա վրայ:

Այդպիսի բանաձեւն ուժգնորէն կը վնասէր հայ-թուրքական յարաբերութիւններին, եւ նրանք, ովքեր ցանկանում են նոր հաւասարակշռութիւն հաստատել Հիւսիսային Կովկասում, պէտք է մտահոգուեն դրանով: Այդպիսով, եթէ թուրքամերիկեան յարաբերութիւնները փշանան, ապա ինչպէ՞ս կարելի է սպասել, որ Անկարան ԱՄՆ-ին կը դարձնի այն «ռեժիմի» խոշոր գործընկեր, որն ուզում է Թուրքիան հաստատել իրաքի, Սիրիայի եւ ուրիշների հետ: Ի՞նչ կը լինի, եթէ նա օգնութեան կանչի Ռուսաստանին:

Ներկայիս աշխարհում իւրաքանչիւր խաղացողի համար կան բազմաթիւ տարբերակներ եւ շատ դժուար է դառնում հաշուել միայն եկամուտներն ու կորուստները: Նաեւ աւելի դժուար է դարձել հին հարցերը լուծել դասական տարբերակով, որպէսզի հնարաւոր լինի ճնշում գործադրել ուրիշ խաղացողների վրայ: Իւրաքանչիւր ընտրութիւն իր գինն ունի, սակայն ճշմարիտ է նաեւ այն, որ այսօրուայ ընտրութիւնն առաւելապէս թելադրուած է ներքին հաւասարակշռութիւններով, քան արտասահմանեան ճնշումներով:

ԶԻԼԻԱՅՑ ՀԱՄԱՅՆՔԸ ԲՈՂՈՔՈՒՄ Է ՐԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՒՊԱՏՈՍ Է ՆՇԱՆԱԿՈՒԵԼ ՊԻՆՈՉԵՏԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ԳՈՐԾԱԾ ԴԻՒՆԱԳԵՏԸ

Դեկտեմբերի 2-ին ՀՀ ԱԳ նախարար Էդուարդ Նալբանդեանի հրամանով Չիլիում Հայաստանի պատուոյ հիւպատոս է նշանակուել Էդուարդ Ռոզրիգեզ Գոնալէսին: Այս մասին յայտնուած է Ուրուգուայի հայկական «Արաքս» ռադիոն: Ինչպէս նշուած է Արգենտինայում Հայաստանի դեսպանատան տարածած հաղորդագրութեան մէջ, Ռոզրիգեզը փաստաբան է, արտաքին առեւտրի մասնագէտ եւ բազմաթիւ հրատակութիւնների հեղինակ: Ժամանակին եղել է Չիլիի դեսպանը ծապոնիայում եւ Արգենտինայում եւ ստացել տարբեր շքանշաններ: Սակայն այս նշանակումը միանշանակ չի ընդունուել Չիլիում ապրող մեր հայրենակիցների կողմից: Ոմանք, ինչպէս նշուած է «Արաքս»-ը, արդէն բողոքի ձայն են բարձրացնում:

Չիլիահայ համայնքի արտաքին տնտեսական յարաբերութիւն-

ների նախկին պատասխանատու, տնտեսագէտ Արմէն Կոյունջեանը «Արաքս» հետ զրոյցի ժամանակ ասել է, թէ նոր հիւպատոսի միակ կապը համայնքի հետ այն է, որ գործարար Էդուարդ Ռոզրիգեզին ներկայացուցիչն է Չիլիում:

Նաեւ յայտնի է դարձել, որ նոր հիւպատոսը դեռ չի հանդիպել կամ կապ հաստատել համայնքի հետ, ինչը նաեւ լաւ տպաւորութիւն չի թողել չիլիահայերի մօտ: Կոյունջեանը նաեւ տեղեկացրել է, որ նորանշանակ պատուոյ հիւպատոսն ունի աջակողմեան դիրքորոշում, Պինոչեթի գինուորակ կանաչապտուկութեան օրօք դիւանագիտական պաշտօնները է զբաղեցրել, եւ ազատուել է աշխատանքից, ինչն էլ հնարաւորութիւն է սուրբ իբրեւ դեսպան աշխատել ժողովրդավարական վարչակազմերի օրօք:

HayNews.am

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր, եւ կը ցանկանաք զանոնք նուիրել Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝ հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ: G.Y.O. 1060 N. ALLEN AVE. PASADENA, CA 91104

HABERTURK. «ԿՐ ԳԱՅ ՕՐԸ, ԵՒ ԹՈՒՐԹԻԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ ԷԼ ԿՐ ՔՆՆԱՐԿՈՒԻ ԶԱՅՈՑ ՑԵՂԱՄՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Թուրքական Haberturk-ի սիւնակագիր, վերլուծաբան Ամբերին Զամանը իր «Հայկական բանաձեւը» հրատարակման մէջ անդրադարձել է օրեր առաջ ԱՄՆ-ում հայկական բանաձեւի հետ կապուած թուրք-ամերիկեան զարգացումներին:

«ԱՄՆ-ում հայերը փորձեցին վերջին պահին կոնգրէսի ներկայացուցիչներին պաշտօն օրակարգ մտցնել մի նախագիծ, որը ցեղասպանութիւն է որակում 1915-ին հայերի նախնիների նկատմամբ իրականացրած կոտորածը: Սակայն ԱՄՆ-ի համար շատ աւելի կարեւոր խնդիրներ կային, եւ հայկական նախագիծն հերթ չհասաւ: Այդ արդիւնքը եղաւ նաեւ Օբամայի վարչակարգի շնորհիւ: Ինչպէս նախորդ տարիներին, թուրքիան գործի դրեց բոլոր միջոցները: Օբամային նամակ գրեց շրջողանը, իսկ ԱԳ նախարար Դավութօղլուն աւելի կոնկրետ հասկացրեց Քլինթոնին՝ հայկական նախագիծն անցնելու պարագայում թուրքիայի քայլերի մասին: Այսպիսով, ցեղասպանութեան ճանաչման մի ճգնաժամ էլ յաղթահարեցինք:

Սակայն բոլորը գիտեն, որ սա ոչ առաջինն է, ոչ էլ վերջինն է լինելու: ԱՄՆ-ի հայերը այդ արշաւներից երբեք չեն հրաժարուելու: Ընդհակառակը՝ 1915-ի ողբերգութեան 100-ամեակի մօտենալուն պէս, ցեղասպանութեան ճանաչման ջանքերը աւելի են շատանալու:

Լաւ, թուրքիան ինչ պէտք է անի եւ ինչ կարող է անել: Մի պահ մեր ձեռքերը դնենք մեր խղճին եւ հարցնենք, թէ 1915-ին

ի՞նչ եղան հազարաւոր տարիներ այս հողերի վրայ ապրող միլիոնաւոր հայերը: Նախկինում տաբու էր այս թեման մինչ մեր սիրելի Հրանդ Դինքի սպանութիւնը, որից յետոյ սկսեցին ազատ քննարկել: Շատ քիչ տեղեկութիւններ կայ, թէ 1915-ից առաջ մօտ 1,3 միլիոն օսմանցի հայերի գլխին ինչէ՞ր են եկել: Ռուսների կողքին կանգնած մի խումբ հայերի դաւաճանութիւնը առիթ դարձաւ, որ երիտթուրքերը դրա համար պատժեն ամբողջ հայ ժողովրդին: Կոտորում էին թէ երեխաներին, թէ կանանց, թէ ծերերին, կամ բռնի տեղահանում էին: Տեղահանուածներն էլ ճանապարհին մահանում էին սովածութիւնից, հիւանդութիւններից կամ աւազակախմբերի յարձակումներից: Սիրիայի Դեր Զորի անապատներում հազարաւոր հայեր են մահացել: Որոշները դարձել են մահմեդական, որոշներն էլ բարեհոգի թուրքերի եւ քրդերի կողմից փրկուել:

Արտասահման փախածների թոռներն էլ այժմ իրաւացիօրէն պահանջում են, որ վերջ դրուի ժխտողականութեանը եւ սպասում են ներողութեան: Սկսել են աւելանալ դատարանով փոխհատուցում պահանջողների թիւը: Չեմ կարծում, որ սրա դէմը կ'առնուէր, եթէ նոյնիսկ Հայաստանի հետ սահմանի բացում եւ դիւանագիտական յարաբերութիւնների հաստատում նախատեսող արձանագրութիւնները վաւերացուէին: Պարզապէս, Ցեղասպանութեան նախագիծ ընդունումը մի որոշ ժամանակ աւելի կը

Շաբ.բ էջ 19

«ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԵՏ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԱԾ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՈՍԻ ԼՈՅՍՈՎ ՊԻՏԻ ՓՆՏՈՒՆՔ», - ԱՍԵԼ Է ԹՈՒՐԹ ՄԵԿՆԱԲԱՆԸ

Թուրքական CNNturk-ի գլխաւոր խմբագիր, յայտնի վերլուծաբան Մեհմէտ Ալի Բիրանտը իր հրատարակումներից մէկում անդրադարձել է թուրք-ամերիկեան վերջին զարգացումներին:

«Հայաստանի հետ ստորագրուած արձանագրութիւնները մոմի լոյսով ենք փնտռելու» ենթավերնագրի տակ Մեհմէտ Ալի Բիրանտն անդրադարձել է ԱՄՆ կոնգրէսում հայկական բանաձեւերից ազատուելու խնդրին՝ նշելով, թէ դրա միակ ուղին Հայաստանի հետ ստորագրուած արձանագրութիւնների վաւերացումն է: «Մի կերպ չաջողուեց խոյս տալ հայկական բանաձեւի հարցում գոյ ուտելուց: Օբամայի վարչակարգի ճնշումների, հրէական լոբբիի սպասուած աջակցութեան եւ բաւարար քուէների բացակայութեան շնորհիւ գնդակը խաղից դուրս յայտնուեց: Բոլորը հանգիստ չունչ քաշեցին», - նշել է Բիրանտը:

Թուրք վերլուծաբանը շեշտել է, թէ յաջորդ տարի հայկական նոր նախագիծ կը յայտնուի կոնգրէսում:

ՕՐՅԱՆ ՓԱՍՈՒՔ .- «ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԱՍԻՆ ԹՈՒՐԹԻԱՅԻ ԵՐԱԶԱՆՔՆԵՐԸ ԽԱՄՐԵԼ ԵՆ»

2006 թուականի Նոբելեան մրցանակի դափնեկիր Օրհան Փամուքը գրել է, թէ 50-60-ական թուականներին՝ իր մանկութեան տարիների դասագրքերում, Եւրոպան ներկայացուել է ռոմանտիկ լուսաստակով:

Օսմանեան կայսրութեան փլուտակների վրայ կառուցելով նոր հանրապետութիւնը, Մուսթաֆա Քեմալ Աթաթուրքը հասարակական-մշակութային արեւմտամէտ բարեփոխումներ է նախաձեռնել: Դրանց օրինականացման համար հարկ էր ձեւաւորել թրքական նոր վերնախաւ, դպրոցականներին պէտք էր բացատրել, թէ ինչու է անհրաժեշտ պետութիւնը տարանջատել կրօնից, ինչու է պէտք արաբական գրերը փոխարինել լատինական այբուբենով:

Փամուքի փոխանցմամբ, կողմնորոշումը դէպի Եւրոպա թուրքերի կողմից ընկալուել է որպէս պատմական անհրաժեշտութիւն, նոր իրողութիւններին յարմարուելու գործնական պահանջ: Բայց ինչո՞ւ է հիմա խամրել Եւրոպայի այդքան փայտաշատ կերպարը:

Փամուքի կարծիքով, թուրքիան դարձել է նիւթապէս աւելի ապահով: Զինուորական վարչակարգների օրօք երկիրը հողագործական երկրից վերածուել է դինամիկ զարգացող հանրապետութիւն, որտեղ կայ նաեւ զարգացած քաղաքացիական հասարակարգ:

Բացի այդ, Եւրամիութեանն անդամակցելու բանակցային գործընթացը դանդաղել, գրեթէ կանգ է առել: Փամուքի համոզմամբ, այդ բանակցութիւններին ակախուօրէն խոչընդոտում է թրքական բանակի որոշակի շրջանակների, ազգայնական կուսակցութիւնների եւ որոշ լրատուամիջոցների դաշինքը:

«Հենց դա էլ հրահրել է իմ հանդէպ հետապնդումները, այլոց վրայ ուղղուած կրակոցները, միսի-

սում: «Եթէ յաջորդ տարուանն էլ չանցնի, միւս տարի նորը կը յայտնուի եւ այսպէս շարունակ մինչ 2015-ը (Ցեղասպանութեան 100-ամեակը) այդ ճնշումը շարունակուելու է: Այդ գործընթացի կասեցման միակ միջոցը, Երեւանի հետ ստորագրուած արձանագրութիւններն են: Դրանով մեր վրայ ճնշումը կը վերացուի», - գրել է Մեհմէտ Ալի Բիրանտը:

«Եթէ մենք մեզ չխաբենք ու անկեղծ լինենք, ապա պէտք է ընդունենք, որ Անկարան չկարողացաւ կեանքի կոչել արձանագրութիւնները: Թուրքիայի ԱԳՆ-ն աղբբջանցիներին չի կարողացել լաւ բացատրել, կամ էլ աղբբջանցի մեր եղբայրները դա լուրջ չեն ընդունել: Թուրքիան չկարողացաւ կոտրել Ալիեւին եւ խոնարհուեց Բաքուի առաջ: Այժմ Անկարան հազար անգամ փոշմանել է: Մինչեւ չկարողանանք արձանագրութիւնները վերակենդանացնել, հայկական բանաձեւերից անհնար է ազատուել», - ընդգծել է CNNturk-ի գլխաւոր խմբագիրը:

ոններն են քրիստոնեայ հոգեւորականների սպանութիւնները», - գրել է Օրհան Փամուքը:

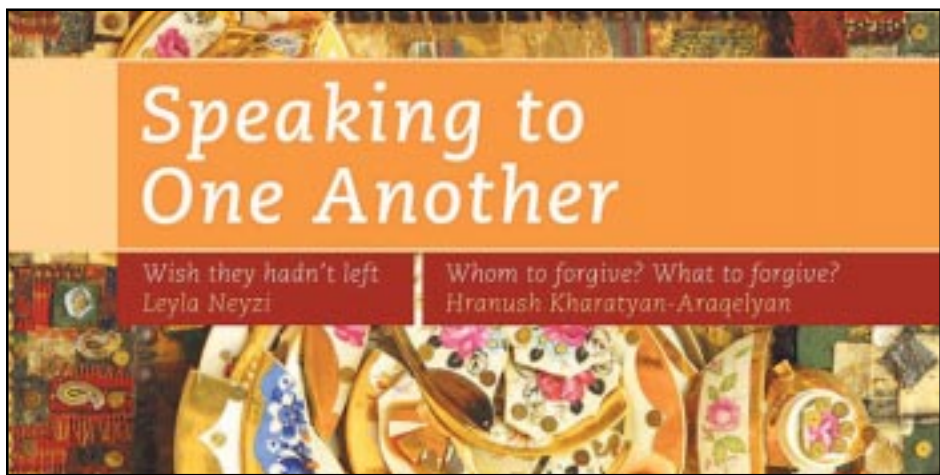
Նրա կարծիքով, կայ նաեւ զգացական հանգամանք. 20-րդ դարում թրքական վերնախաւի համար օրինակելի երկիրը Ֆրանսան էր. «Թուրքերը մեծագոյն հիասթափութիւն են ապրել, երբ անցած 5 տարիների ընթացքում համոզուել են, որ հենց Ֆրանսան է Եւրամիութեանը թուրքիայի անդամակցութեան ամենահիմնական ընդդիմախօսը: Իսկ ամենամեծ վրդովմունքը յարուցել է այն, որ Եւրոպան ձորձ Պուշի դրդմամբ ներքաշուել է իրաքեան պատերազմի մէջ»:

Օրհան Փամուքի կարծիքով, Եւրոպական միութիւնը, լաւ չի հասկանում» իր ներքին խնդիրները:

«Ակնյայտ է, որ այլ դաւանանքի, ռասայի, մշակութի ներկայացուցիչների հետ գոյակցելու հարցում Եւրոպայի ժողովուրդների փորձը ամերիկացիների համեմատութեան վրայ աւելի փոքր է: Այդ գոյակցութիւնը եւրոպացիներին չի ոգեւորում: Այդ դիրքորոշումը միայն աւելի է խորացնում խնդիրը: Չի կարելի առյաւէտ Եւրոպա չթողնել ներգաղթելու նպատակ ունեցող Ասիայի եւ Աֆրիկայի աղքատներին եւ գործազուրկներին», - գրել է Օրհան Փամուքը:

«Գարդիան»-ում հրատարակած յօդուածը թուրք անուանի գրողն աւարտել հետտորական այսպիսի հարցադրմամբ. «Ամենասարսափելին այն է, որ իմիզդանները դէմ ուղղուած քաղաքականութիւնը եւ նախապաշարմունքը քայքայում են հենց Եւրոպայի արժէքները: Արդեօք չի՞ եկել պահը, որ Եւրոպան չի իր արմատական արժէքները մասին, որոնք ժամանակին Եւրոպան դարձրել են ամբողջ աշխարհի ինտելեկտուալներին ձգող կենտրոն»:

ԶԱՅ ԵՒ ԹՈՒՐԹ ԶԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻ ԳԻՐՔ՝ «ԽՕՍԵԼՈՎ ՄԻՍԵԱՆՑ ԶԵՏ»

«Խօսելով միմեանց հետ: Անձնական չիճողութիւններ անցնալի մասին Հայաստանում եւ թուրքիայում» ապսիսի վերնագրով հայ եւ թուրք հեղինակների գիրք է հրատարակուել, որը տպագրուել է երեք լեզուներով՝ հայերէն, թուրքերէն եւ անգլերէն:

Գրքի առաջին մասը՝ «Ափսոս, որ նրանք չմնացին» ենթավերնագրով, գրել է Ստամպուլի Սաբանչի համալսարանի պրոֆեսոր Լեյլա Նեյզին: Երկրորդ մասը՝ «Ո՞ւմ ենք: Ի՞նչ ենք» ենթավերնագրով, գրել է Հայաստանի Գիտութիւնների ազգային ակադեմիայի Ազգագրութեան ինստիտուտի պրոֆեսոր Հրանուշ Խատեան-Առաքելեանը:

Այս մասում 1915-ի ցեղասպանութիւնից փրկուած մի կնոջ պատմութիւն է, որ փոխանցել է նրա ազգականը. - «Տատիկիս ամբողջ կեանքի ընթացքում ոչինչ էր ուրախացնում: Նա մահացաւ երեք մեջ՝ միշտ կրկնելով, որ դա հատուցում է իր գործած մեղքի համար: Նա գաղթի ճանապարհին էր թողել իր փոքրիկ աղջկան: Դա շատ տխուր պատմութիւն է: Ճանապարհին նրանք ոչ մի ուտելիք չեն կարողացել գտնել: Նրանք չորս երեխայ են ունեցել: Փոքրիկ աղջիկն ամբողջ ժամանակ լաց է եղել: Թուրք զինուորը անընդհատ խփել է նրան ու կարգադրել, որ արագ քայլի, հետ չընկնի: Պապասել է՝ «արի թողնենք աղջկան այստեղ, ճանապարհին, իսկ մենք գնանք, մենք կարող ենք փրկել միայն մեր երեք տղաներին»:

Այս պատմութիւնը ներկայացնողը որոշ դադարից, մտքերը հաւաքելուց յետոյ ասել է. - «Տատիկիս ամբողջ կեանքի ընթացքում ոչինչ էր ուրախացնում: Նա մահացաւ երեք մեջ՝ միշտ կրկնելով, որ դա հատուցում է իր գործած մեղքի համար: Նա գաղթի ճանապարհին էր թողել իր փոքրիկ աղջկան: Դա շատ տխուր պատմութիւն է: Ճանապարհին նրանք ոչ մի ուտելիք չեն կարողացել գտնել: Նրանք չորս երեխայ են ունեցել: Փոքրիկ աղջիկն ամբողջ ժամանակ լաց է եղել: Թուրք զինուորը անընդհատ խփել է նրան ու կարգադրել, որ արագ քայլի, հետ չընկնի: Պապասել է՝ «արի թողնենք աղջկան այստեղ, ճանապարհին, իսկ մենք գնանք, մենք կարող ենք փրկել միայն մեր երեք տղաներին»:

Այս պատմութիւնը ներկայացնողը որոշ դադարից, մտքերը հաւաքելուց յետոյ ասել է. - «Տատիկիս ամբողջ կեանքի ընթացքում ոչինչ էր ուրախացնում: Նա մահացաւ երեք մեջ՝ միշտ կրկնելով, որ դա հատուցում է իր գործած մեղքի համար: Նա գաղթի ճանապարհին էր թողել իր փոքրիկ աղջկան: Դա շատ տխուր պատմութիւն է: Ճանապարհին նրանք ոչ մի ուտելիք չեն կարողացել գտնել: Նրանք չորս երեխայ են ունեցել: Փոքրիկ աղջիկն ամբողջ ժամանակ լաց է եղել: Թուրք զինուորը անընդհատ խփել է նրան ու կարգադրել, որ արագ քայլի, հետ չընկնի: Պապասել է՝ «արի թողնենք աղջկան այստեղ, ճանապարհին, իսկ մենք գնանք, մենք կարող ենք փրկել միայն մեր երեք տղաներին»:

Շաբ.բ էջ 19

ՄԱՍԻՍ
ԱՍԵՆԱՎԱՍԱՀԵԼԻ ԱՂԲԻՒՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ

ՀՐԱՆՏ ԲԱԳՐԱՏԵԱՆ. «2010-Ը ԿՈՐՑՐԱԾ ՀՆԱՐԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՏԱՐԻ Է»

Ինչպե՞ս կը գնահատե՞ք 2010-ը: Իմ կարծիքով՝ 2010 թ. տնտեսական յաջողությունների օրինակներ մեզ ցույց չի տալիս: Հիմնական խնդիրները, որ առկայ էին տարեկանը, տարեվերջին պարզապես սրուեցին: Թիւ մէկ խնդիրը՝ պէտք էր փոքր-ինչ աշխատել ցրել կապիտալը, որ չափազանց կենսորոնացուած է:

Ունենք տարուայ 10 ամսուայ տուեալները, տեսնում ենք, որ խոշորի դերը հարկերի մէջ պակասել է, մինչդեռ վարչապետը եւ կառավարութեան անդամները ճիշտ հակառակն էին ասում:

Երկրորդ՝ պիւտճէում նախատեսուած 4 պլուս-մինուս 1,5% սղաճը կ'աւարտուի մօտաւորապէս 8,5-9 տոկոսով, այսինքն՝ աւելի քան երկու անգամ: Սա, բնականաբար, որեւէ կերպ յաջողութիւն համարել չի կարելի:

Երրորդ՝ զազի եւ էներգակիրների գնի բարձրացումը անմրցունակ է դարձրել հանրապետութեան տնտեսութիւնն ընդհանրապէս:

Եթէ փոքր-ինչ արտահանում էլ կայ, ապա միայն հանքահումքային արդիւնաբերութեան արտադրանքը, որովհետեւ պետութիւնը ունետա չի վերցնում, եւ ահա այդ ունետայի շնորհիւ մարդիկ կարողանում են փոքր-ինչ արտահանել, դա էլ էր դէպքում, երբ 2010 թ. պղնձի եւ մոլիբդենի գներն անսահմանաբար բարձրացան:

Չորրորդ՝ եթէ մենք նայում ենք պիւտճէի եկամուտները, ապա չյաջողուեց վերականգնել 2007 թ. ռեալ մակարդակը՝ սղաճը բացառած:

Այո, մօտաւորապէս 15-20%-ով պիւտճէի եկամուտներն աւել կը ստացուեն, բայց պէտք է նկատել նաեւ, որ ինֆլիացիան է բարձր, պէտք է նկատի ունենալ, որ տարուայ ընթացքում հարկման շէմն է բարձրացել, որովհետեւ ահագին բացառութիւններ հանուեցին:

Երբ մաթեմատիկորէն չեզոքացնում եմ սրանց ազդեցութիւնը, ապա տեսնում եմ, որ հաւաքում է աւելի քիչ պիւտճէ, քան 2007-ին:

Հինգերորդ՝ պետութիւնը չկարողացաւ, չի ընկալում, չի հասկանում, այդ թւում՝ թէ կառավարութիւնը, թէ կենտրոնական բանկը՝ ինչպէս վարուել դրամի փոխարժէքի հետ: Այն արհեստականօրէն բարձրանում է:

Ամբողջ աշխարհը 2010 թ. համարում է արտարժոյթների պատերազմ, քանի որ մտնելով Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպութեան մէջ՝ մարդիկ այլեւս մաքսատուքերի միջոցով չեն կարող

ըողանում կարգաւորել արտաքին առեւտուրը եւ որպէս փոխարինող գործիք փորձում են օգտագործել արժոյթների պատերազմը:

Յաջողել են այն երկրները, որոնք էժանացրել են իրենց արտարժոյթը, մենք ճիշտ հակառակն ենք արել: Որեւէ տրամաբանութիւն եւ որեւէ հիմք չկայ այս ամէնը յաջողութիւն անուանելու համար:

Նայէք ՀՆԱ-ի աճի թիւը, գուցէ դա կազմի 2%: 10 անգամ ասել եմ, որ ՀՆԱ-ն ժամանակակից պայմաններում ոչինչ չի բնութագրում, բացի դրանից՝ կարելի է այդ թիւը մեծացնել՝ աւելացնելով ՀՆԱ-ի էներգատարութիւնը կամ կապիտալը:

Այդ արտաւոր ցուցանիշը Հայաստանում լաւագոյն դէպքում կը լինի 2%, ամբողջ աշխարհում՝ 4,8%: 2009 թ. Հայաստանում եղել է -14,4%, աշխարհում՝ -2%: Այսինքն՝ Հայաստանը եւ աշխարհի զարգացման միջին տեմպերը հեռանում են:

Սրանից 15 տարի առաջ՝ 95-96 թթ., շատ վատ էր, բոլորը դժգոհ էին, Հայաստանը 1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի արտադրութեամբ աշխարհում գրաւում էր 75-90-րդ տեղերը:

Այսօր մենք նոյնիսկ այդ տեղերը գիջեցինք, իսկ այդ ժամանակ շատ էինք քննադատուած, թէ էդ ուր ենք հասել, Հայաստանը մօտեցրել ենք Ափրիկային:

Այսօր մենք ունենք 2009 թ. 118-րդ տեղը, իսկ հիմա՝ 125-րդ տեղը, մեզնից հետ են Ափրիկէի 58 պետութիւններից մոտ 45-ը եւ մի քանի երկրներ Ասիայում՝ Բանգլադէշը, Նեպալը, Աֆղանստանը, Հարաւային Ամերիկայում մէկ-երկու պետութիւն:

Խայտառակ իրավիճակ է, մենք արդէն չենք ամաչում՝ ասելով, որ տեսէք՝ գոնէ դեռ Մոզամբիկի հետ

կարող ենք մրցակցել: Սա վերաբերում է բոլոր ցուցանիշներին: Ես ցաւում եմ:

Այս տարին, ինչպէս 2009-ը եւ 2008-ը, պէտք է արձանագրել որպէս կորցրած հնարաւորութիւնների տարի, հերթական յետընթաց քայլ կատարած տարի:

Ի՞նչ պէտք է անել կառավարութիւնը, որ չի արել:

Կառավարութիւնը յստակ քայլեր պէտք է ձեռնարկեր: Օրինակ՝ պէտք է մտցներ պրոգրեսիւ եկամտահարկ, չի արել: Կառավարութիւնը ըստ ոլորտների պէտք է բիզնեսը բաժաներ՝ ասելով՝ թոյլ չեմ տալիս 100 մլն տոլարից աւելի շրջանառութիւն մէկի մօտ, հակառակ դէպքում 25% շահութահարկը դարձնում եմ 75% կամ 95%:

Պէտք է պաշարներ խոշորի դէմ, չթողնել փոքրիկ դաշտը փոքրանայ մի քանի հոգու վրայ: Էս 10-15 օլիգարխն են խանգարում էս երկրում, էս երկիրը պարտաւոր է պատմութիւն ունենալ, նրանք պատմութիւն չեն ստեղծի: Կառավարութիւնը պարտաւոր էր յայտարարել հանքերի գինը եւ վաճառել, հո հանքն էլ չէ՞ս սեփականաշնորհել:

Էս փոքրիկ քայլերը կը բերէին մըլրդ տոլար: Կառավարութիւնը հանգիստ կարող էր 50 տոլարի փոխարէն տալ 80 տոլար թոշակ, իսկ պետական ոլորտում միջին աշխատավարձը բարձրացնել 350-370 հազար դրամի:

Ես դա 10 օրում կ'անեմ: Ես սոցիալիստ չեմ, բայց ես էս ծայրահեղութիւններին դէմ եմ: Յաճախ ասում են՝ վայրենի լիբերալիզմ, հենց իրենք են վայրենի լիբերալիստ:

Կառավարութիւնը պարտաւոր է ցրել, ինքը մէկ-մէկ հասկանում, ասում է՝ պարտաւոր ենք դիվերսիֆիկացնել տնտեսութիւնը, բայց զարգացման ճիւղերը դիվերսիֆիկացնելու համար պէտք է դիվերսիֆիկացնել կատարողներին, 10 հոգու փոխարէն 10.000 պէտք է լինի, պէտք է ապակենտրոնացած կապիտալիզմ ստեղծել: Չի կարելի հանդուրժել, որ 11 մըլրդ տոկոս ՀՆԱ-ի դէպքում ինչ-որ մէկը 3,5-4 մըլրդ տոլար ունենայ, սա սխալ

կառավարման հետեւանք է:

Չեմ խօսում այն մասին, որ այդ բոլորը գողացուած է: Ով իրենց հետ սերտ է, դառնում է իրենց աչքի լոյսը եւ միլիարդատեր:

Ինչ քայլ կառավարութիւնը ձեռնարկեց, սխալ դուրս եկաւ: Օրինակ՝ կառավարութիւնը ՀԴՄ է մեզնից ուզում, գնացէք «Միկա» բենզալցակայան եւ ՀԴՄ ուզէք, եթէ ձեզ չծեծեն, լաւ է:

Գիտէ՞ք՝ կառավարութիւնը չգիտի՞ էս մասին, դրանից յետոյ ես էդ կառավարութեան ղեկավարին համարում եմ ծաղրածու: Դու ումի՞ց ես ՀԴՄ ուզում, կանաչի վաճառողի՞ց:

Որեւէ քայլում մենք չտեսանք, որ կառավարութիւնը հետեւողական մի բան անէր: Կամ վերցնենք էս մեքենաների ապահովագրութիւնը:

Սա ապահովագրութիւն չէ, սա պարտադիր հարկ է, խելք չունէին, գոնէ մի երկու անգամ խորհրդակցէին, գոնէ ինտերնետը բացէին եւ տեսնէին՝ Ռուսաստանում ի՞նչ պրոբլեմներ եղան, ինչպէս արեցին: Վերցրել են ընդունել օրէնքը Ռուսաստանի ամենահին տարբերակով:

Հասարակ ձեւեր կան՝ առանց խնդիրների այս ամէնն անելու, բայց այնպէս արագ է արւում, այնպես վայրենի, որ ես մտածում եմ, որ երեւի մտավախութիւն ունեն, թէ վաղը իշխանութիւնն իրենցը չի լինի, վերցնենք՝ ինչքան կարող ենք:

Չեմ մտածում, որ կառավարութիւնը կամ նախագահը չեն ցանկանում, որ լաւ լինի: Մասնաւորապէս՝ նախագահի մասով, կառավարութիւնը չի էլ հասկանում, թէ որն է լաւ կամ վատը:

Կառավարութեան ամբողջ աշխատակազմը զարմացած է Տիգրան Սարգսեանի քայլերի վրայ, մարդիկ հիասթափուած են, որ որեւէ լուրջ միտք չկայ:

Չեմ կարծում, որ նախագահը, նոյնիսկ ԱԺ-ն պատգամաւորների այդ համակցութեան մէջ ուզում են, որ երկրում վատ լինի: Ես ցաւում եմ այդ ամէնի համար:

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք
«Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net

Life Insurance   **Annuity**   **IRA**
Health Insurance   **Estate Planning**
Group & Individual   **Will & Living Trust**
Long Term Care   **Workman's Comp.**
Disability   **Mortgage Protection**

Season's Greetings
 Ծնոթխանորութիւններ
 Մոմակամ Օրերու Մոտիքով

ՊԵՏՐՈՍ ԵՒ ՄԻԱՍԱՆԹՈ
ՄԱՐՈՆԵԱՆ

818 500-9585 818 269-0909 ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway . Glendale, CA 91205
ONE EIGHT HUNDRED FOUR "HAI-TAD"

ՆՈՐ ՏԱՐԻ Է, ՆՈՐ ՏԱՐԻ... (ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՇԵՄԻՆ)

ՀԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

- Վա՛հ տօ՛,- էս ե՞րբ պրծաւ էս տարին,- կ'ասէր Մարիետայի թիֆլիսեցի քեռի Սերգէյը՝ Վրաստանից բերած մանդարինի գամբիւղը դնելով յատակին...:

- Է՛հ, օրեր, տարիներ,- էսպէս անցնում էք էլի...,- իւրաքանչիւր օր, ժամ ու վայրկեան մեզ մօտեցնելով կանաչ տարածութեանը...

- Ի՞նչ է սա,- հիասթափութիւն, ընկճուածութիւն,- ո՛չ, կրկին անգամ ո՛չ: Սա պարզապէս իրականութեան ճշդումն ու հաստատումն է: Սովորաբար ասում են՝ «ճակատագրից չես փախչի», կամ էլ՝ «էն՝ ինչ գրուած է ճակատիդ, էն էլ կը լինի...»: Իսկ անմահ Փրոնզ-Մհերը կ'աւելացնէր «էն՝ ինչ որ պտի հղնի՝ չի կարայ չ'եղնի, իսկ էն, որ պտի չ'եղնի՝ չի կարայ հղնի...»:

- Բա՛, ախպըրտիք,- էս է կեանքը, ի՞նչ կրնանք էնէ. ամէն Նոր Տարուն էրեխէք ու Չահէններ կ'ուրախանան, իսկ մենք՝ մեծերս տիրինք, որ հենա՛-հենա՛ ճամբու վրայ ենք, ու հերթի կը սպասենք, որ է՛ն կանաչ դաշտը էրթանք... ու էտ անտէր ճամբէն էլ միշտ ազատ է...,- բայց մենք էդ ճամբով պտի չ'երթանք տղերք, պինդ եղէք քիւպըրտիք, մինչեւ մեր էրգիւր մեր ուզածի պէս չ'եղնի՝ մենք էդ կանաչ դաշտին պտի չ'մօտենանք,- էղա՛ւ, հասկըցա՞նք իրար...:

- Չէ՛, չէ՛, տղերք, էսպէս չի եղնի, Նոր տարի է, քիչըմ չամիչ-մամիչ, չիր-միր դրկէք ձերոնց: Հայաստան Հիմնադրամին տուիք-չտուիք՝ կարեւոր չի, հիմա նոր տարի է, մերոնք ընտեղ պէտք ունին, էդպէս չէ՞: Ղարաբաղը՝ ճիշդ է, պոպոթի երկիր է, ընտեղ ճղը-պուր շատ է, բայց էնոնք էլ մերոնցից են, էնոնց էլ հասէք:

- Մօ՛, էս տղէն խելը ա՛ւ,- իմ՝ նման բարբառներ օգտագործելու համար պիտի ասէր քոքով-պորտով լենինականցին (ընծի հարազատ կու գայ «Լենինականցին», չիտեմ թէ ընչի):

- Սիրեմ կը, ի՞նչ էնեմ...
... Եւ այսպէս.

Նոր տարի է, նոր տարի՝
Հանդէս երգի ու պարի...

- Դէ, Աստուած էլ տուել չի խնայել մեզ՝ լոսանճելըսհայերից կերուխումի առաջին մրցանակը:

- Բա լա՛ւ, մենք մեղք չենք (ես էլ ձեզ հետ), էս ի՛նչ ենք անում, էսքան ուտել-խմել կը լինի՞: Ինչո՞ւ ենք մեր առողջութեան հետ խաղում՝ վիրաբոյժների դանակին յանձնելով մեր պարարտ փորն ու ստամոքսը: Մեզ պէտք է մեր առող-

ջութիւնը: Ուշքի եկէք մարդիկ, մենք շատ գործ ունենք անելու, մենք դեռ է՛րբօր ենք գնալու: չէ՞ք հաւատում...: Ով չի հաւատում՝ նա չի հասնում իր ուզածին:

- Ի գո՛ւր էր Ջիւանին ասում՝ «Ձախորդ օրերը կու գան ու կ'երթան»:

ձշդուած է՝ ՄԵՄԵՐԸ չեն սխալուած:

- Ո՛ւր մնացին մեր սովորութիւնները: Մենք մշտապէս մեր բնակարաններում, մեր յարկի տակ ենք դիմաւորել Ամանորը: Իմ ողջ կեանքի ընթացքում ես շատ քիչ անգամներ եմ տնից դուրս դիմաւորել Նոր տարին, էն էլ աշխատանքի բերումով, կամ էլ համերգային ուղեւորութեան ժամանակ:

Ես բազմիցս անդրադարձել եմ մեր ժողովրդի քէֆասիրութեան մասին, բայց ո՞ւմ ես ասում,- օգուտ չունի: Մէկը միւսից յետ չ'մնալու, մէկը միւսից առաւել հարուստ ու ճոխ երեւելու մոլուցքի մէջ, մենք խախտում ենք բազմաթիւ բարոյական նորմեր եւ վատ օրինակ ենք ծառայում երիտասարդ սերնդի համար:

Նոյնն է Հայաստանում (խօսքս հարուստների մասին է): Այսօր արդէն բացառապէս խօսուած է ժողովրդի շերտաւորման մասին: Առանց խպնելու (մայրիկիս խօսքն է՝ ամաչել) ազգային հեռուստատեսութեամբ ասում է՝ հարուստներ եւ աղքատներ: Միջին խաւ, շերտ չկայ, մի սպասէք, - էդ էն վախտ էր, որ էլը կաղ էր,- ասում է իմաստուն ժողովուրդը: Ոչ միայն ասում, խօսում է հարուստների եւ աղքատների մասին, այլեւ ցուցադրում են այն նորահարմաներին, որոնց հարսանեկան հագուստները բերուել են Ամերիկայից կամ Ֆրանսայից:

- Լսե՛լ էք «ճիտին պարտքը» արտայայտութիւնը,- այո՞,- սակայն, մեր պարտքը Չոհրապի հերոսի վզին դրած պարտադրուած պարտքի նման չէ: Մենք՝ սփիւռքահայերս (ի՛նչ դաժան ճակատագիր,- ես՝ ի ծնէ հայաստանցիս այսօր յորջորջում եմ որպէս սփիւռքահայ) ինքնակամ ենք վերցրել մեր «ճիտին պարտքը»:

Այդ պարտքին ահա քսան տարի է, որ ձեւ ու մարմին է դառել հիմնականում մեր՝ հայաստանցիների հոգեբանութեան մէջ: Չհաշուած տարուայ ընթացքին մեր կողմից հայաստանցի մեր բարեկամներին ու ընկերներին ուղարկուած ծանրոցներն ու կանաչ դոլարները, այս՝ նախատեսական օրերին դրանք ահռելի չափերի են հասնում:

Եւ՛ պիտի շտապել, հակառակ պարագային ուղարկածդ ծանրոցը կամ դրամը կարող է հասցէատիրոջը հասնել արդէն գալիք տարուայ մէջ:

Տարիների ընթացքին այնքան է ուռճացել Հայաստան ծանրոց կամ դրամ ուղարկողների թիւը (մանաւանդ ՍԵՒ ՈՒՐԲԱԹ-ից յետոյ), որ այդ հայրենանուէր գործանող ընկերութիւնը ամէն հարաւորն անում է յաճախորդների գործը դիւրացնելու համար:

- Հերի՛ք է աշխատես, վեր կաց, մի քիչ քայլիւր, կամ գնայ դրամներն ուղարկիւր,- արդէն որեւորդ անգամ ասում է կինս՝ Մարտիէտան:

- Դէ լաւ էլի, սպանեցիր, հիմա կը գնամ, քուր ջան, հասկացայ,- պատասխանում եմ ես:

Ես ոչ միայն քոյր եմ անուանում նրան, այլեւ՝ եղբայր. սովորութիւն է: Իրականում մեծ խորհուրդ եմ տեսնում այդ երեւոյթի մէջ: Երկար տարիներ ապրելով ՄԻՆԻՍՏԻ կնոջ հետ, նա քեզ համար ամէն ինչ է. քոյր, եղբայր, նոյնիսկ՝ հայր, մայր...:

- Է, ի՞նչ արած, պիտի գնամ Universal Service Exchange ընկերութեան Հոլիվուտի կենտրոնը: Երէկ գիշեր, ո՛ւշ ժամին, մարդ ու կին, տխուր տրտում նստած, Հայաստանի F1 հեռուստաալիքն էինք դիտում եւ ցանկն էինք կազմում այն մարդկանց, որոնց Նոր Տարուայ իրենց «հասանելիք» դրամական նուէրների չափն էինք որոշում: Մէկին աւելի, մէկին՝ պակաս: Կարեւորը նրանց միայնակ չ'թողելն է հայրենիքի տնտեսական այս դժուարին օրերին:

Ընկերութեան տարածքը փոքր է, սակայն աշխուժութիւն է տիրում. տարբեր չափի ու մեծութեան արկղեր են ցուցադրուած՝ գներն էլ շնորհքով վրաները փակցուած.

- Տղայ ջան, կ'օգնես ինձ գատել ամենամեծ արկղը,- ասում է բարեհամբոյր մի կին, որ հագիւ ինձնից մի քանի տարով մեծ լինի...

- Սիրով, քոյրիկ ջան,- ասում եմ ես միանգամայն շոյուած իր դիմեւածեւից, եւ հասկացնել տալով, որ հագիւ թէ ես այս տարիքում իր տղան համարուեմ:

Լսելով մեր խօսակցութիւնը, պատուհանի ետեւում նստած սիրունատես Արմինէն անմիջապէս ինձ է մեկնում չափող գործիքը: Չափում եմ ամենամեծ արկղի երկարութիւնն ու լայնութիւնը: Կինն ուրախ է, արկղի մեծութիւնն իրեն բաւարարում է:

- Ապրես տղայ ջան, շնորհակալ եմ...,- ասում է կինը ու հերթի կանգնում:

Աւարտում եմ գործս, հանգիստ հոգով, «մեծ» գործ արած մարդու ինքնավստահ քայլքով քայ-

լերս ուղղում եմ դէպի տուն:

Եւ այսպէս իւրաքանչիւր տարուայ աւարտին միլիոնաւոր դոլարներ են հոսում դէպի Հայաստան, իսկ այնտեղ, դոլարամուտ արապեր տղերքը, էլ աւելի շահոյթներ ակնկալելու մտադրութեամբ, Նոր տարուայ այս օրերի անդադար իջեցնում են դոլարի ինքնարժէքը՝ ակամայ ստիպելով մեզ՝ սփիւռքահայերիս, մէկի փոխարէն երկու ուղարկել մեր ընկերներին ու բարեկամներին:

Վնաս չունի, մենք էլի կը դիմանանք, մենք՝ խենթ հայաստանցիներս: Ահա թէ ինչպէս է բնութագրում մեզ՝ սփիւռքահայ հայաստանցիներին Մեթր Պարգեւ Դաւիթեանը (Լիբանանահայերի մօտ Մեթրը փաստաբան է նշանակում, որ գալիս է Ֆրանսերէնից) «Մասիս» շաբաթաթերթի, Հոկտեմբերի համարում. Ու եթէ կարգ մը տեղեր անոնք իրենց հմտութեամբ եւ ուշիմ ուսումնասիրութեամբ երբեմն նիւթական անօրէն շահարկութիւններ կ'ընեն... հալալ ըլլայ իրենց»:

Մի քիչ վիճելի հաստատում անշուշտ...: Սակայն փաստաբանը հրաշալի եզրայանգումով է աւարտում իր շահեկան յօդուածը. «Ու եթէ կարգ մը տեղեր ոճրագործներ բանտեր կը լեցնեն... հաճեցէք անուակ որդիի օրինակով ամբողջ ընտանիքի մը անունը չ'արատաւորել»:

- Որքան լաւ է ասուած: Մի քանի «անուակ որդիների» պատճառով եկէք չը փնտվենք մեր ազգին: Ընչէ՛ք, որ տարեկերջի այս մի քանի ամսում շատ խօսուեց ամերիկահայ համայնքի մասին եւ, հիմնականում մեր վատ, այսպանելի արարքների համար: Բայց մենք գիտենք չէ՞, որ մենք լաւն ենք, կարո՞ղ ենք լաւ լինել:

Եկէք մի կողմ թողնենք մեր՝ մեծ-մեծ «բրթելու» յատկանիշը մեր բնաւորութեան մէջ: Աշխատենք գալիք տարուայ ընթացքին մի փոքր աւելի շրջահայեաց լինել եւ նայել մեր շուրջը թէ ինչ է կատարուած:

Նայէք ձեր շուրջը, տեսէք թէ ինչպիսի՞ ոգեւորութեամբ են նախապատրաստուած դիմաւորել Քրիստոս Մնունդը՝ Christmas-ը: Կարո՞ղ ենք մենք չ'ոգեւորուել ամերիկեան Քրիստմասով:

... Քրիստոսի ծննդեան օրը դեռ չեկած, ողջ Ամերիկան տօնական հանդէսների պատրաստութեան մէջ է: Գոհաբանութեան օրից յետոյ բոլոր մեծ ու փոքր խանութներն ու շուկաները ողողում են բազմապիսի գարդարանքներով, հսկայածաւալ Sale-երով: Եւ ամէն տեղ, ամէնուր հնչում են Քրիստոսի

Շաբ.ը էջ 18

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ՃՈՒՆԱՑՈՒՑԷՔ ԶԵՐ ՏԱՆ ՄԷՋ...

VREJ PASTRY

ՎՐԷՅԻ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐՈՎ ԵՒ ՓԱՌԱԻՈՐ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՎ

* ՏՕՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԸ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՎՐԷՅԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ *

VREJ PASTRY

PASADENA
626-797-2331

GRANADA HILLS
818-366-2526

GLENORA
626-914-1940

VREJ PASTRY
FOR ALL YOUR OCCASIONS!

ՀԱՅ ԵՐՈՒՍԱԴԵՍ

Տ. ՊԱՐԵՏ Ծ. ՎՐԴ. ԵՐԷՑԵԱՆ
(Միաբան Ուխտիմ Ս. Աթոռոյն
Երուսաղէմի)

«Ամէն հաստատութիւն իր սեմպոյր ունի, որ ուխտն է իր կեանքին ու գործին: Մերը կտրուած գլուխ մըն է: Ով որ ի հարկին պատրաստ չէ տալու իր գլուխը, չի կրնար անդամը ըլլալ Ս. Գլխադրի Ուխտիմ ու զինուոր-եայ այս միաբանութեան: Կեանքը արեան ցամաքով կը փախի իր կատարելութեան»:

Եղիշէ Ա.բ. Տէրտէրեան

Այս զգացումն է որ կը մղէ զիս արտայայտուելու իրականութիւնը, առանց արհամարհելու շատերուն սպառած գաղափարները, որոնք անդին չեն անցնիր փաստով իրենց անկարողութեան:

Նոր Տարուան եւ Ս. Ծնունդի առիթով կ'ուզեմ յանձնել վերելի նախաբանը հանգուցեալ պատրիարքին, որպէս վկայութիւն մը անոր խորունկ համոզումին՝ իր հոգեւոր ուխտին, որուն արեան ճամբէն ինքն ալ քալեց առանց վարանումի ինչպէս իր նախնիները:

Վերջերս կը լսեմք եւ կամ կը կարդանք «Սրտակեղեք Վայոցը» հանդէպ Ս. Աթոռոյն Միաբանութեան: Որքան ալ բարեմիտ եւ սրամտած ըլլան անոնք, կ'ուզեմ յիշեցնել Թումանեանի հետեւեալ բանաստեղծութիւնը.

Մեմք անցել եմ արեան ծովեր,
Սուր եմք տեսել ու կրակ,
Մեր նակատը դէմ եմք արեւ,
Մրրիկներին հակառակ:

Վայ այն անձին՝ որ թափուր մտքով եւ հոգիով կը կենայ այս իրականութեան դէմ:

Մեղադրանքը մինչեւ հիմա հակառակը կ'արտայայտէ: Գացինք եւ տեսանք: Մարդկային թերութիւններ չէ որ կը փորձեմ պաշտպանել եւ կամ ծածկել, այլ պարզապէս կ'ուզեմ լուսարձակի տակ դնել ամբողջ Միաբանութեան մը գործունէութիւնը, որ սոսկ ապրում մըն է, կեանք մըն է, պատերազմի դացող զինուորի յարատեւ թշնամիին հանդէպ՝ որոնք կ'ուզեն ականահարել մեր իրաւունքները, եւ չհզոքացնել այն հմայքը եւ համայնքը որ պատրիարքութիւնը միշտ ունեցած է Սրբազան Տեղեաց պատմութեան մէջ:

Անձանօթ երեւոյթ մը չէ հայ Երուսաղէմի պատրիարքութեան մեկուսացումը: Պիտի չուզեմ հոս վերլուծել պատճառները անոր, ոչ ալ տրամաբանական գնահատանքը ընել: Երուսաղէմի փառքը երբեք չէ ճշդուած ուրացումներէ, յուսաբեկումներէ, լքումներէ: «Աշխարհիկ շահերով եւ զգացումներով պայմանաւոր ասպարէզ մը կամ կեանք մը չէ, այլ պարտքի ճամբայ մը», ինչպէս պիտի ըսէր մեր մեծ ուսուցիչը: «Մեր դարաւոր Միաբանութեան գինն է այս ըմբռնումը եւ գոհողութիւնը, միշտ մնալով «Բեռնակիրը» մեր սրբազան իրաւունքներուն»:

Իւրաքանչիւր Սրբոց Յակոբեանց միաբանի «Կարմիր Ուխտն» է որ յարատեւ կրցած է վառ պահել «Հայ Կանթեղը Ս. Յարութեան տաճարին կամարներուն ներքեւ, բաց պահելու համար Ս. Յակոբի դռները հայ ուխտաւորներուն առջեւ, եւ անվնաս պահելու համար սերունդներու սրբազան ականդները»:

Արիւնով սրբագործուած մեր իրաւունքները հոգեւոր եւ ազգային անփոխարինելի նշանակութիւն ունին, ինչպէս կը վկայէր Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Երանաշնորհ Վազգէն Ա.:

Խորունկ վախէ մը թելադրուած, մտքիս առջեւ ունիմ չառաջացած քաղաքական խաղերը՝ եւ մեր անոնց հանդէպ ցուցաբերած անգորութիւնը, որոնց ենթարկուած է մեր միաբանութիւնը:

Հարկ է որ ամբողջս աշալուրջ գտնուինք եւ չի տարուբերինք վէճի ու կռուի մէջ, եւ քայքայել այն ինչ որ դիւրաբեկ է: Այսինքն խուսափիլ դիւրագոյացութենէ, եւ անհեռատեսութենէ, որոնք կրնան մեզ դէպի գահալէժ անկումը առաջնորդել: Նաեւ՝ պէտք է անտեսել մեր նուիրական պարտականութիւնը, կանգ առնել Ս. Գլխադրի Մատուռին առջեւ, եւ Գլխահակ աղօթք մը մրմնջել:

Միւրեւի հայտնի,

Հայ Երուսաղէմը շինծու հեքիաթ մը չէ: Հայ Երուսաղէմը Աստուած գտնելու եւ Անոր մէջէն հոգեւոր ապրում աւելող մեր պայերուն օրհնութիւնն է: Ամէն անգամ որ քեզ կը յիշեմ ով հայ Երուսաղէմ, երակներուս եւ ջիղերուս մէջ կը զգամ կրակէ սարսուռ մը, յուզում մը, ապրում մը: Ով հայ Երուսաղէմ, հակառակ դարերու քանդիչ հարուածներուն դուն տակաւին կը պահես քու պանծալի գոյութիւնդ:

Վերջերս կը գտնուէի Երուսաղէմ միաբանական ընդհանուր ժողովին: Միաբանի պարտականութիւնս էր էր նաեւ այցելել Ս. Փրկչի գերեզմանատունը, ուր հոգեւոր եղբայրներուս հետ կատարեցինք մասնաւոր հոգեհանգստեան կարգը մեզմէ առջաւէտ բաժնուած Երանաշնորհ եւ հոգեւոր հայրերուն, որոնց շիրմներուն դիմաց աղօթասաց՝ կը կարդայի հետեւեալ արձանագրութիւնը Շղթայակիր պատրիարքի տապանագիրին վրայ՝

Սուրբ Յակոբայ սիւն ամբուրեան կառուցեալ

Մարմնոյն հանգիստ խուն մի երբեք ոչ տուեալ

Ննջէ մարմնով Գրիգորիսն որ Արքուն

Հոգովն հսկէ առմիշտ բարին ու անհուն

Որումբ գործն պսակէ զիւրն անուն,

Զի հաւատով եւ սուրբ գործովն էր տփուն:

Սուրբ Աթոռիս Սրբազան Առաքելոց հետ միատեղ արթուն հոգովն կը հսկեն եւ կը պաշտպանեն հայ Երուսաղէմը առհասարակ եւ Հայոց վանքը, մասնաւորաբար: Կը յիշեմ մեր մեծերէն եւ մամիկներէն այն ականդութիւնը որ պատերազմի ընթացքին, Ս. Յակոբի լուսեղէն Ուրուականը կեցած էր եկեղեցւոյ տանիքը, եւ ինք իր ձեռքերով կը բռնէր այն ուղմբերը որոնք կը նետուէին մեր վանքի վրայով: Այո, կը հաւատամ ես այդ ականդութեան, որովհետեւ կ'ուզեմ հաւատալ անոր ճշմարտութեան:

Անդին, նշանաւոր Հաննէ պատմաբան վարդապետին շիրմին վրայ կը կարդամ հետեւեալ արձանագրութիւնը՝

«Որ ժե ամ գաթուակալութեան գործն կատարեաց եւ վիշտս բազումս կրեաց ի պարտուց վճարումն եւ ի շինութիւն Աստուածա-

ԵՐՈՒՍԱԴԵՍԻ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ԱԹՈՌԱԿԻՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՅԱՆՁԵՑ ԱՍԵՆ. Տ. ԹՈՐԳՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Նոյեմբեր 15-18, պատմական օրեր եղան Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ Միաբանութեան եւ դարաւոր Պատրիարքութեան համար: Ինչպէս հաղորդած էինք «Օրուան Պահանջքը» մեր յօդուածով, Միաբանական ընդհանուր ժողովը ծրագրուած էր Նոյեմբերի 8-10 շաբաթակազբին: Որոշ պատճառներով ժողովը կայացաւ մէկ շաբաթ ուշ: Ժողովին մասնակցեցան 28 միաբաններ:

Գրած էինք, որ բազմաթիւ հարցեր կային լեռնացած Պատրիարքութեան օրակարգին վրայ, եւ թուած էինք զանոնք: Ժողովը տեւեց չորս օր՝ նախատեսուածէն մէկ օր աւելի, նկատի ունենալով անհրաժեշտ այլ հարցեր: Գլխաւոր հարցերէն մէկը ԱԹՈՒԱԿԻՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ընտրութիւնն էր, զոր մենք առաջին անգամ արծարծեցինք Յունուար 2010ին, «Հայ Երուսաղէմ» պարբերաթերթին մէջ, եւ շեշտեցինք անհրաժեշտութիւնը «ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՀԱՆՁՔԸ» ծանօթ յօդուածով, որ առաջին անգամ լոյս տեսաւ Սեպտեմբեր 2, 2010-ին, «Նոր Հայաստան» օրաթերթին մէջ եւ այնուհետեւ «Ազգ», «Նոր Յաւազ», «Մարմարա», «Մասիս», «Նոր Օր», «Հայ Երուսաղէմ», «Հայաստան» եւ սփիւռքահայ այլ թերթերու մէջ եւ կայքէջերու վրայ:

«Հայ Երուսաղէմ» պարբերաթերթի վերջին խմբագրականները կու տան վկայութիւնը Երուսաղէմի սրբոց Թարգմանչաց վարժարանի Ամերիկայի Սանուց Միու-

թեան նախանձանդրութեան, անշահախնդրութեան եւ բարի կամեցողութեան, երբ հարցը կը վերաբերի մեր դարաւոր Առաքելաշաւիղ Սուրբ Աթոռի դիմագրաւած դժուարութիւններուն եւ մեր դէմ ընթացող լուռ վտանգին:

Այժմ, անհուն գոհունակութիւնը ունինք, որ ՍԹՎ Սանուցի հետապնդած նպատակները եւ առաջարկները յաջողութեամբ հասան իրենց լուծմին, ի տես Միաբանական Ընդհանուր ժողովին, որ առաջին անգամն էր, շուրջ տասնամեակէ մը ի վեր, ուր քննարկուեցան մեզ բոլորս տաղանապէսող բազմաթիւ հարցեր ու լուծումներ կայացան:

Ըսինք, պատմական օրեր եղան Նոյեմբեր 15-18: Ու այդ պատմական օրերուն ճակատագրական եւ յանդուգն քայլ մը առաւ մեր բոլորին սիրելի Ամենապատիւ Պատրիարք Հայրը, պատմական իր առաջարկով: Նկատի առնելով «առողջական վիճակը եւ վանքի ապագան» Պատրիարք Հայրը յատուկ յուշագիրով, ժողովին ներկայացուց, Աթոռակից Պատրիարք ընտրելու յոյժ կարեւոր հարցը: Յուշագիրը ընթերցեց Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեանը, որ ձեռնհասօրէն վարեց Միաբանական ժողովի Ատենապետութիւնը: Պատրիարք Հօր փափաքով, պիտի պատրաստուի կանոնադրական պայմանները լրացնող յօդուածներ, եւ անոնց վաւերացումը կատարուի 2011 Մարտ ամսուն, եւ ապա՝ ԱԹՈՒԱԿԻՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ:

Շաբ.ը էջ 17

ՀԲԸՄ ԱՐՏԱՒԱԶԳ ԹԱՏԵՐԱՆՈՒՄԸ
Կը ներկայացնէ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ... ՍԻՐԵԼԻՍ

Հեղինակ՝ ՏԵՐԷՔ ՊԵՆՅԻԼՏ
Քինսուորթի ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԵԱՆ

ՅՈՒՆԻՒՄ 15ԷՆ - ՓԵՏՐՈՒՄ 27, 2011
Շաբաթ Օրերը - Ժամը 8:00-ին - \$20
Կիրակի Օրերը - Ժամը 5:00-ին - \$20

ԿԱԼԱ ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՒՄ 23 - ԺԱՄԸ 5:00-ԻՆ, \$50

ՀԲԸՄ Փաստօրէնայի Կեդրոն
2495 E. Mountain Street, Pasadena
Տոմարը կարելի է ապահովել
ՀԲԸՄ Գրասենեակ 626-794-7942
ՀԲԸՄ Արտասագ թատերախումբ 626-710-3805
WWW.ITSMYSEAT.COM

Շաբ.ը էջ 17

Massis Weekly

Volume 30, No. 48

Saturday, JANUARY 01, 2011

Karabakh Armenian Army 'Preparing For War'

STEPANAKERT -- Nagorno-Karabakh's armed forces have spent the past year strengthening their front-line positions and preparing for a possible new war with Azerbaijan, their chief commander said on Tuesday.

"I'm not waiting for [Azerbaijani] provocations, I'm waiting for war," Lieutenant General Movses Hakobian told a news conference in Stepanakert. "Nagorno-Karabakh's Defense Ministry and Defense Army were set up to wage war, and we are getting ready for that every day, every hour."

"If there is a war, we will fight. If not, peace full be guaranteed," he said.

According to Hakobian, Karabakh Armenian forces have dug up new trenches and carried out other "large-scale engineering work" along their main Armenian-Azerbaijani "line of contact" east and north of the territory. He also pointed out that they held their biggest ever military exercises last month.

Armenia's Defense Minister Seyran Ohanian likewise stated in January that Armenian defense fortifications around Karabakh have been beefed up significantly in recent years. "We are maintaining the balance of forces vis-à-vis the Azerbaijani armed forces," Ohanian insisted last month.

Azerbaijan's leaders regularly threaten to forcibly win back Karabakh and Armenian-controlled territories surrounding it. They have also vowed to continue an ongoing military build-up

Karabakh army chief commander Movses Hakobian

fueled by Baku's massive oil and gas revenues.

Hakobian said that instances of ceasefire violations by Azerbaijani troops increased by more than half in 2010, resulting in seven casualties among Karabakh Armenian soldiers. He claimed that there were 30 attempted Azerbaijani incursions across the frontline and that his troops thwarted all but one of them.

The Armenian side also killed 41 and wounded 23 enemy soldiers in the course of the year, added Hakobian.

The Armenian death toll reported by the general is lower than the number of soldiers killed in non-combat incidents highlighting hazing and other chronic problems that have plagued the armed forces of both Armenia and

Continued on page 4

Head of Armenia's National Service for Seismic Defense Charged With Embezzlement

YEREVAN -- The head of Armenia's National Service For Seismic Defense, Alvaro Antonian, has been charged with embezzlement and is risking up to eight years in prison, it emerged on Monday.

The Special Investigative Service (SIS) claimed that Antonian pocketed 3.3 million drams (\$9,100) from a French government grant that was used for building several seismic monitoring stations in the southeastern Vayots Dzor province.

In a written statement, the SIS said the grant worth 70,000 euros (\$92,500) was provided to the Armenian earthquake-monitoring agency in August 2009 through a non-governmental organization headed by Antonian. It said the official has already been formally charged under a Criminal Code clause carrying between four and eight years' imprisonment.

Antonian, who has avoided pre-trial arrest, strongly denied the accusations. "I didn't embezzle or waste anything," he told RFE/RL's Armenian service.

"I had those stations built properly and on time," said Antonian. "Less

Alvaro Antonian

than half of the sum provided by the French side was actually spent ... We dreamed about having such state-of-the-art facilities for 20 years."

Antonian added that the launch of the criminal proceedings was "very unexpected" for him and that he suspects "personal motives" were behind it. He did not elaborate, though, saying only that he did not fall out with any high-ranking government official.

"I'm a member of the [ruling] Republican Party. How could I have problems with the supreme authority?" argued the official.

EU Concerned Over Human Rights Protection in Armenia

Democracy development and human rights protection in Armenia are the issues the EU is much concerned about, Stefan Fule, European Commissioner for Enlargement and European Neighborhood Policy, said in an interview with RFE/RL.

Fule stressed he is happy that Armenian authorities agreed to create a sub-committee on human rights protection within the framework of EU-Armenia relations. Tragic memories of the March 1 events must be left behind, he said. The events should not be forgotten but the country should move ahead releasing those who are still in jail in connection with March 1 events.

According to him, steps Armenia has to take in the direction of democratic reforms and liberalization of economy are important for stable development of the country and convergence with the EU. In this case Armenia can get political, economic and financial assistance of the Union.

He pointed out the Eastern Partnership program which is a reasonable offer and a chance to fulfill country's objectives by means of reforms and

Stefan Fule

progress. There are no first and second priority countries for the EU, Fule noted, adding that Union's assistance is determined by reforms that participating states are ready to carry out.

Fule noted that Armenia stands aside of the six states involved in the Eastern Partnership program, as a group of EU experts working at the ministries and giving advice concerning improvement of Armenia's policy has been sent to the country very early. The EU commissioner believes it is conditioned by authorities' commitment to implement reforms despite the country is still faced with many challenges.

Belgian Parliamentarian: International Recognition of the Armenian Genocide Seriously Progressed

Honorary member of the Parliament of the Kingdom of Belgium François Rola Du Vivle believes that over the past 15 years, the international recognition of Armenian Genocide has seriously progressed.

"Of course, recognition is not worldwide, but you have to look at what was achieved in the past 10-15 years. Significant progress" he said in an interview with Radio Liberty. "Of course, the recognition of the Armenian Genocide by Western European countries is important and, hopefully, one day the United States will follow.

But more important is, the recognition by Armenia's neighbor Turkey. This is the essential question of the future, but in this context, I cherish some hope. Because, for example, in Belgium, we already have a third generation of Turks who were born here, this is the third generation that goes to university and is instilled by critical thinking in universities, they teach that history, which they did not hear from Armenians. I think that this is a great hope for the future."

Continued on page 4

Another Independent TV Denied New License

GYUMRI-- An independent television station based in Armenia's second city of Gyumri lost on Thursday a government-administered tender for a new broadcasting license and will therefore be almost certainly taken off the air by 2015.

The development is the latest result of the country's ongoing controversial transition to mandatory digital broadcasting overseen by the National Commission on Television and Radio (HRAH).

The process envisages, among other things, a significant reduction in TV and radio frequencies available for bidders. In particular, only one TV station will be allowed to operate in

each of Armenia's ten provinces outside Yerevan starting from 2015.

The GALA TV channel, which has been at loggerheads with the Armenian authorities for the past three years, vied for one such digital frequency with another Gyumri-based broadcaster, Tsayg. The latter is loyal

Continued on page 4

Government Employees Protest Against Layoffs

YEREVAN -- More than a hundred angry civil servants, many of them members of the ruling Republican Party of Armenia (HHK), rallied in Yerevan on Monday to protest against the government's decision to liquidate a division of the State Social Security Service employing them.

The government made the decision last month as part of a plan to streamline the agency subordinated to the Ministry of Labor and Social Affairs. Under that plan, elderly Armenians will have pensions transferred to their bank accounts or receive them directly from post office workers starting from next month.

Pensions have until now been delivered and paid to them by 300 or so employees of the State Social Security Service division to be disbanded by the end of this month.

The service employees denounced the decision as unjustified as they walked to the presidential palace and then the main government building in Yerevan. They handed officials letters demanding that the government at least delay the dissolution.

"I am now my family's only breadwinner," one woman told RFE/RL's Armenian service. "One of my family members is disabled, and we

live in a rented apartment."

"We want to keep our jobs and continue to meet the minimum needs of our families," said another protester.

The demonstrators said both they and the other laid-off workers were forced to join the HHK ahead of the disputed February 2008 presidential election that was won by the party's leader, Serzh Sarkisian, amid opposition allegations of massive fraud.

"They made sure that all 300 employees became Republican Party members on a single day," one woman told RFE/RL's . "Today they don't need these 300 persons in the Republican Party and so they are kicking them out."

"They were forcing us to bring votes for the party," claimed one of her colleagues. "Or else, we would not have kept our jobs. Now they have kicked us out in one fell swoop."

Some protesters angrily brandished HHK membership cards. "We don't need that party," said one of them. "We are going to hand these back to them, as a New Year gift."

The government decided to restructure the pension agency one month before dismissing its head, Vazgen Khachikian. The latter is a senior member of the ruling party.

Opposition Youths Get Suspended Jail Terms

YEREVAN -- Two young activists of Armenia's leading opposition group received two-year suspended prison sentences on Tuesday on charges of violent conduct which they rejected as politically motivated.

Davit Kiramijian, 19, and Sargis Gevorgian, 18, were among at least 15 people detained on May 31 in Yerevan in clashes between riot police and several dozen supporters of the opposition Armenian National Congress (HAK). The police used force to keep them from entering the city's newly renovated Liberty Square, Armenia's main venue for political gatherings since the late 1980s.

All detainees except Kiramijian, Gevorgian and his sister Ani, a journalist with the pro-opposition "Haykakan Zhamanak" daily, were released later that day. The Gevorgians were set free pending investigation three days later, while Kiramijian was remanded in two-month pre-trial detention. A Yerevan court unexpectedly ordered the university student's release in July.

The same court convicted Gevorgian of "shoving" a police of-

ficer and tearing off one of his epaulettes in an attempt to impede Kiramijian's arrest. The latter was found guilty of "group hooliganism."

The police and prosecutors claim that Kiramijian verbally abused and beat up a passerby together with several other HAK activists. It remains unclear why none of them was also prosecuted.

Both young men strongly denied the accusations throughout the five-month trial. "That the ruling will be illegal and unfounded was evident right from the start of the trial," Gevorgian told RFE/RL's Armenian service after it announcement. "It wasn't a surprise," said Kiramijian.

Liberty Square has been off limits to the HAK ever since the Armenian authorities quashed in March 2008 non-stop protests organized by its leader, former President Levon Ter-Petrosian, following a disputed presidential election. The Yerevan municipality has rejected dozens of rally applications lodged by the opposition alliance in recent months.

Armenian Highway Project Falls Behind Schedule

YEREVAN-- A multimillion-dollar project designed to upgrade most of Armenia's main highways and enhance its transport communication with neighboring Iran and Georgia has still not been launched almost one year after being approved by the Armenian government.

Transport and Communications Minister Manuk Vartanian on Friday blamed the delay on the government's failure so far to find foreign contractors offering reasonable prices.

The project, estimated to cost around \$1 billion, envisages the expansion and repair of roads stretching from the Armenian-Iranian border to one of the two main Armenian-Georgian border crossings.

The Asian Development Bank (ADB) agreed in September 2009 to finance it with a \$500 million loan to be disbursed to the Armenian government. It said the rest of the sum will be raised by Yerevan and "other development partners."

Prime Minister Tigran Sarkisian's cabinet gave the final green light to the scheme in January 2010. The then Economy Minister Nerses Yeritsian said up to \$120 million worth of construction work will be carried out in the course of this year.

The government subsequently called an international tender for the right to upgrade the first highway section.

"A tender took place [in November] but we declared no winners because the submitted bids were quite

expensive," Vartanian told journalists. He said the government will call another tender this spring.

Vartanian also revealed that he has personally written to two dozen "authoritative foreign construction firms" urging them to bid for the project contracts. "Local builders can not construct such a highway," he said. "It's going to be a new highway meeting higher standards."

The ADB also approved in 2009 \$500 million in funding for road construction in southern Georgia and the Black Sea region of Ajara in particular. The Armenian and Georgian governments had earlier agreed to jointly seek external assistance for rebuilding highways in those areas to substantially shorten travel between Armenia and the Georgian Black Sea coast.

Armenian officials have said that another aim of the infrastructure upgrades in the two South Caucasus states is to make it much easier for neighboring Iran to use Armenian territory for freight shipments to and from Georgia and other countries.

Armenian Survey Urges Greater Investment in Education

YEREVAN -- Armenia needs to invest more in public education if it is to enjoy sustainable economic development, a Yerevan-based economic think-tank said in a report presented on Friday.

The Economy and Values Center called for a "new model of economic development" that would put the emphasis on a high quality of university education.

"We believe that we need a fundamental change in the philosophy behind the setting of economic priorities," said Manuk Hergnian the private center's director. "That is, human capital must become the prime target of investments."

Hergnian did not specify just how the Armenian government should improve the quality of higher education that has declined considerably since the 1990s.

Sevak Hovannisian, another senior researcher at the center, said the educa-

tion sector has grown disconnected from the economy and its needs. "All over the world, education follows the economy, but in Armenia the education and economy are following different paths," he told RFE/RL's Armenian service.

Education Minister Armen Ashotian admitted the problem. "Unfortunately, the gap between higher education and the economy continues to exist," he said.

Ashotian blamed the problem on a lack of government funding for schools and universities. But Economy Minister Tigran Davtian, who also attended the presentation, disagreed.

"I certainly agree with Mr. Ashotian in that in any sphere, finances are very important," said Davtian. "But not only the volume of financial resources but also the efficiency of their use is very important."

Commentary on HR 252: The Unfortunate Fallout

By John Hughes
ArmeniaNow Chief Editor

A resolution calling for the United States to officially recognize the Armenian Genocide is effectively dead, as the Democrat-led 111th Congress concluded yesterday (Dec. 22) without Armenia's perceived champion, Speaker Nancy Pelosi, putting the resolution on the Full House agenda.

HR252 first breathed new hope into the long-standing struggle for recognition in March, when it dramatically passed a Foreign Affairs Committee by one vote, taking it to the next legislative level, which would have been a vote on the Floor of the Full House.

The resolution was seen to have a chance of being debated (though likely would never have been signed by President Barack Obama even if it passed) right up till the last, added, day of the lame duck Congress, which will be replaced next month by a Republican majority.

There was no dissent, publicly, against hearing the resolution even from Obama, whose administration has typically and predictably favored Turkey's friendship over Armenia's feelings and has disfavored the overwhelming weight of historic justification against the same evil that drew bi-partisan US condemnation of the Holocaust, Darfur, Rwanda, Cambodia, Bosnia

Even if brought to a vote, passed, approved by Senate, chances that the resolution would actually lead to a change in US policy have never been realistic since April, 2009, when new-president Obama shrunk from his campaign promises and shriveled in stature to those of us whose votes were cast in belief that this president was different from a string of previous disappointing politicians.

Since, on his first April 24 "atrocities" speech, when Obama wilted under the understandable but regrettable reality of Turkey's strategic value to America, vs. Armenia's burden on US foreign aid budgets, the Armenian Assembly of America and the Armenian National Committee of America would have done better service fighting the current systemic injustice in today's Armenia, rather than their well-meaning but ultimately rebuked and costly

lobbying against a system not set up to reward moral integrity or correct historic wrong.

Following yesterday's latest disappointment, not only has another opportunity to raise world awareness passed, but its fallout has revealed, again, the unfortunate and universally Armenian character of a community splitting against itself, leaving blame as the bitter payoff for what should be commiseration.

For reasons that may be as rooted in history as the Genocide itself, the ANCA through its media arm, Asbarez, has in its day-after coverage of the non-vote, attacked the Assembly, accusing the lobbying body of cowardice and with vitriol that, whether unwarranted, surely seems untimely, wrote:

"As always, the Assembly spent the majority of the last two years kowtowing to the State Department and its interests and, in the last minute, is jockeying to become the representative of the Armenian community. It is time for the community to see the Assembly for the duplicitous organization that it is and call them out on their hypocrisy."

The Assembly invited criticism upon itself (and "kowtowing" may not be too harsh a judgment) when, in the wake of Pelosi's failure to find a backbone it, remarkably, praised the Speaker.

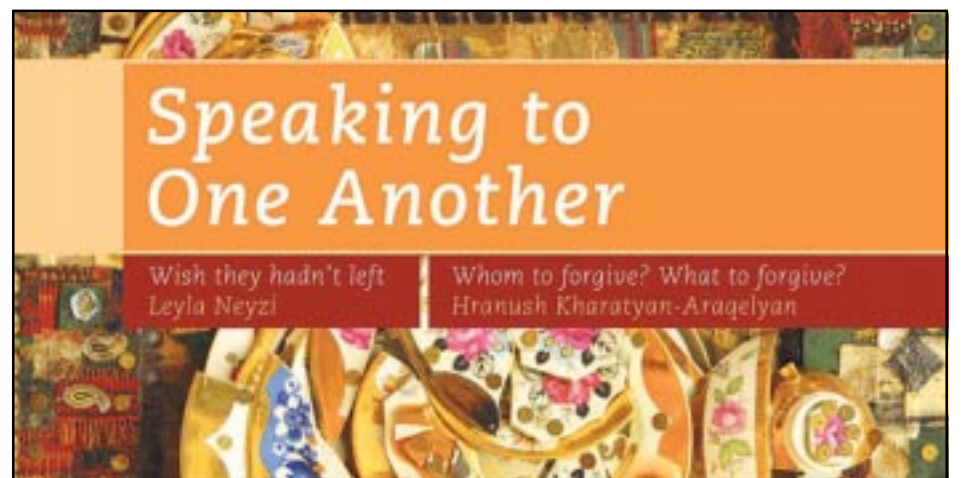
"...We also particularly commend the steadfast leadership of Speaker Nancy Pelosi . . ." said an Assembly statement, hours after the Speaker's "steadfast leadership" led nowhere.

Surely, such lame rhetoric begs the question whether the Assembly favors the approval of the Washington Beltway community or the respect of the Armenian-American community. But for ANCA to use the occasion to kick the fallen hardly serves to elevate the status of the accuser.

Worse, broadcasting evidence of the disproportionate divide in the relatively-small Armenian community that pitifully hinders what should be Diaspora's single unifying cause, no doubt sweetens the Turkish Delight that the enemy camp must be enjoying following its de facto repeat triumph over right.

"Speaking to One Another: Personal Memories of the Past in Armenia and Turkey"

Book Aims to Start Dialogue Between Turks, Armenians

Turkish and Armenian civil society have slowly but surely been building a constructive future despite "official" concerns about whether resolutions concerning Armenians being passed by countries' parliaments or the "genocide" being recognized by countries around the world.

One recent example of such an effort came to the fore with the new book, "Speaking to One Another: Personal Memories of the Past in Armenia and Turkey." The first part, "Wish they hadn't left," was written by Professor Leyla Neyzi from Sabanci University in Istanbul, while the second part, "Whom to forgive? What to forgive?" was written by Professor Hranush Kharatyan-Araqelyan from the Institute of Archaeology and Ethnology of the Armenian National Academy of Sciences in Yerevan.

The first story, titled "Wish they hadn't left: The burden of Armenian memory in Turkey," begins with: "One of our Turkish interviewees, in speaking about Armenians, made the statement quoted above: 'Wish they hadn't left.' This phrase is significant as it signals a nostalgic view of the past, whereby a lost society of harmonious relations between Muslims and Christians is (re)imagined. This discourse, which romanticizes the past, also conveniently elides the tricky question of agency by implying that the sizeable population of Christians of this land 'left' of their own accord."

The interviewee was Kamil, who was a student at the Gazi Mustafa Kemal Elementary School in the central Anatolian town of Aksehir in the early 1960s.

"Besides those who, like Kamil, are sorry about the 'separation,' there are also those who want to forget and hide the 'unity.' Kamil still encounters them, as he did in his childhood, and he still protests. When it is decided that an abandoned church is to be used as a theatre, the dust of the years must be removed: 'When the church is being washed, the man wants to turn the hose on one of the walls. As the sprayed water hits the wall, the paintings, this and that, appear. They whitewashed those walls because it's not to be

known that the Armenians lived here. Imagine what sort of destruction this is.' Kamil is happy about the restoration of the hamam, which he knew as gavurs' hamam in his childhood, as much as he is unhappy about the white-washed walls."

In the second half of the book, a story from a relative of a survivor of 1915 haunts readers:

"My grandma did not rejoice in anything in her life. She died in pain and repeatedly said that it is payback for her sin: She left her small daughter on the road... I don't know, it is a very sad story, in the middle of the road they couldn't find food to feed. They had four children, this one was a baby girl, she cried all the time. A Turkish soldier was coming and hitting her all the time, saying 'be quick, don't lag behind.' She told that her grandfather said: 'Let us leave this child here on the road and go. At least we will be able to rescue the three boys... (The storyteller gets upset, silent, tries to collect his thoughts...) It took a long time for my grandma to die. She would open her eyes and say, 'I suffer for that child that I left behind.'"

The book has been published in English, Turkish and Armenian.

Alin Ozinian, an Istanbul-based Turcologist who translated the book from Armenian to Turkish, said oral history work is an impressive way of preserving history.

"Oral history is maybe the most romantic way of preserving history. Those stories are very impressive," she said, adding that the book will help people tell more of their stories, which are usually hidden.

The book underlines that there is now an opportunity for Armenians to visit Turkey. "People go and find the villages of their ancestors, sometimes also the house they lived in, important places their grandfathers told them about: the cemetery, church, sacred places, trees, forests."

There is also an exhibition that opened on Dec. 17 in the Cezayir Exhibition Hall in Beyoglu that displays the memories of ordinary people in Armenia and Turkey about the intertwined past using their own words.

Armenian owned or operated.

About 100 cabbies showed up in court Tuesday. Arminak said they were all worried they would be jobless come the new year.

"They are relieved they can continue supporting their families as a result of the court ruling," Arminak said.

Armenian American Cabbies Win Court Round in Santa Monica Taxi Franchising Dispute

LOS ANGELES TIMES -- A judge Wednesday issued a temporary restraining order barring Santa Monica from instituting a new taxi franchising system that a group of Armenian American cabdrivers charged discriminated against them.

Judge Robert H. O'Brien gave attorneys until Jan. 7 to show why the preliminary injunction shouldn't be granted in the case filed by the Taxi Drivers Assn. of Santa Monica, which sued the city Tuesday in civil court in downtown Los Angeles.

The association represents five Armenian American-owned or operated cab companies — and 300 Arme-

nian American cabbies — who sued Santa Monica after they were all denied franchise licenses with the city.

"If this TRO had not been issued, approximately 300 Armenian American cabdrivers operating within the city of Santa Monica would have their licenses to operate their cabs revoked," said Tamar Arminak of the Geragos & Geragos law firm, which represents the cabbies.

Santa Monica officials could not be reached for comment.

The controversy began in June when the city, after reviewing franchise applications, chose five of 13 cab companies, none of which were

Dilijan Concert Series Presents International Program

By Charles Fierro

One of the benefits of life in a major cosmopolitan center is the opportunity for audiences to hear music from many parts of the world. On their December 19 concert at the Herbert Zipper Hall in downtown Los Angeles, the Dilijan Chamber Music Series presented a festive program of international works. Of special interest to the Armenian community, recent pieces by the eminent composers Edward Mirzoyan and Gagik Hovuntz received eloquent performances by distinguished Southern California musicians.

Mirzoyan, composer of the beloved "Shoushanik" elegy for string orchestra, is as well known for his film scores as for his concert music. He turns 90 this season. On this occasion he was represented by his relatively recent Poem for Cello and Piano (2001), a superbly crafted neo-Romantic essay demanding the entire resources of the cello in a luminous cantilena whose roots in Armenian culture proved simultaneously subtle and powerful. The great arc of the music unified the piece convincingly, even during the impassioned cadenza.

Gagik Hovuntz celebrates his 80th birthday this year. His three-movement Sonata-Duet ((1981) for violin and cello is manifestly a substantial contribution to the chamber music literature. Boldly chromatic, structurally solid, it is vigorous music of intensity and courage. In the second movement, the extreme harmonics are not merely for effect, but are completely necessary and integrated into emotional texture of the whole.

The great English composer, Benjamin Britten (1913-1976), created his song cycle, The Poet's Echo for soprano and piano while in residence

at the Composers' Union retreat in Dilijan, Armenia in 1965. We like to think that the natural beauty of this resort in the Caucasus Mountains inspired the composer to produce one of his signature works. His insight into the Russian text by Alexander Pushkin, combined with his consummate craft of composition and unerring understanding of the human voice resulted in a moving experience for listeners.

The balance of the program was devoted to more familiar fare: Seven Duets for two violins by Bartok, Schubert's virtuosic concert aria, Shepherd on the Rock for soprano, clarinet and piano and the Spanish composer Pablo Sarasate's entertaining Navarra for two violins and piano.

All the performances exemplified the high standards of the Dilijan Concerts. Pianist Armen Guzelimian, violinists Ana Landauer and Movses Pogossian, cellist Armen Ksajikian and clarinetist Gary Bovyer brought exemplary expertise to their roles. Special credit belongs to Elissa Johnston, whose radiant soprano voice and dramatic projection in the Schubert aria and the Britten song cycle contributed much to make this concert a memorable event.

As a special bonus, the program opened with performances by three gifted piano students from the Lark Music School in Glendale. Jenny Mirzoian played a Prelude by Edward Abrahamian; Meghrie Babikian offered the complete "Pathetique" Sonata by Beethoven, and Avetis Allen Dishigrikyan expertly delivered Edward Pashinian's Toccata and Arno Babajanian's ever popular "Dance of Vagharshapat".

Charles Fierro is a concert pianist and Professor Emeritus of Music at California State University, Northridge.

Karabakh Army 'Preparing For War'

Continued from page 1

Karabakh. Eleven of them were shot dead in three separate incidents that occurred at various Karabakh army units in the second half of this year.

"These three incidents have had a quite serious negative influence on

the Defense Army's image," admitted Hakobian. He said the Karabakh army command is determined to "rectify the situation."

Hakobian asserted at the same time that the overall number of various crimes committed by servicemen fell by 14 percent in 2010.

Another Independent TV Denied New License

Continued from page 1

to the central and local governments, rarely airing criticism of their policies.

The HRAH has for months been expected to grant the tender to Tsayg, and it lived up to those expectations on Thursday. The regulatory body announced the decision in the conspicuous absence of any GALA representatives.

"We anticipated no other decision," GALA's owner Vahan Khachatryan told RFE/RL's Armenian service "We already said two months ago that there is going to be a political decision."

GALA fell foul of the Armenian authorities after breaking ranks in September 2007 to provide airtime to op-

position leader Levon Ter-Petrosian. It has since been the country's sole TV channel that regularly features opposition politicians and broadcasts reports critical of the government.

Later in 2007, GALA was raided by tax officials and accused of tax evasion, a charge it strongly denied. A fund-raising telethon in early 2008 allowed the small TV station to pay almost 27 million drams (\$75,000) in fines imposed by tax authorities and avoid closure.

The result of the Gyumri frequency bidding was announced one week after the HRAH again refused to give a frequency to A1+, a Yerevan-based independent TV station that was controversially pulled off the air in 2002.

Tribute to Armenian Genocide Saviors Worldwide

Together with the International Raoul Wallenberg Foundation, Argentine businessman of Armenian descent Eduardo Eurnekian has decided to organize a tribute to the Armenian Genocide Saviors worldwide.

The board of the International Raoul Wallenberg Foundation at its headquarters in New York unanimously approved the initiative to pay tribute to the Armenian Christian heroes who helped Jews and others persecuted by the Nazis during the Second World War.

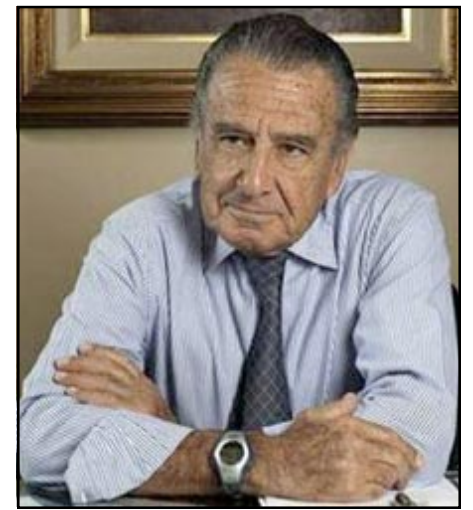
The monument will be the first of its kind in the world and will be located in the city of Buenos Aires, the foundation says in a recent news release.

Fourteen Armenians are reported to have been recognized for their rescuing of people persecuted by the Nazis and their allies. It is noteworthy to mention that in the year 301, Armenia became the first country to adopt Christianity as State religion.

"The study of Armenian history requires educating children so that the Armenian martyrdom never is forgotten. We are committed to the study and investigation of these tragic events and to the promotion of the results," said Baruch Tenenbaum, founder of the Raoul Wallenberg Foundation.

In the capital of Argentina the announcement was made by officials of the NGO after a meeting with Buenos Aires Mayor, Mauricio Macri, and the Armenian Ambassador, Vladimir Karmirshalyan, who enthusiastically gave their approval to a plan that has no precedent.

In addition, on 21 September 2010, on the 19th anniversary of Independence of the Republic of Armenia, the Wallenberg Foundation announced the beginning of a new educational program dedicated to promote the Ar-

menian culture, heritage, as well as the legacy of the Armenian heroes of the Genocide. This initiative includes the production of a special website that will present news, columns and interviews in Armenian and English.

A few days after the announcement, in October 2010, Eduardo Eurnekian was named "Man of the Year" by the Armenian General Benevolent Union. The award recognized his work on behalf of the Armenian community and his trajectory in the business world.

The award was presented during the 86th Anniversary Gala of the organization.

"Eduardo Eurnekian is a formidable role model. His vision goes far beyond the limits of the business scope. We must imitate him. He is a light that guides us." Tenenbaum said.

Eduardo Eurnekian was born on December 4, 1932 in Buenos Aires. He is considered one of the most successful entrepreneurs in Latin America. His enterprises are related to infrastructure, agriculture, energy, retail and banking, in Argentina, Armenia and other countries around the world.

International Recognition of the Armenian Genocide Progressed

Continued from page 1

Talking about what, in his opinion, will continue the process of recognition of the Armenian Genocide by Turkey and the international community, du Vivle, in particular, said: "I am from that generation which thought that the Berlin Wall will never collapse, and suddenly it happened. Since this was preceded by an intelligent network for 20-30 years, which eventually yielded results. The same thing I think about the Armenian Genocide - I am sure the day will come when Turkey recognizes it."

"I can tell you about my con-

versation with Abdullah Gul, when he was the Minister of Foreign Affairs of Turkey. He was displeased with the fact that there was no discussion on the Armenian Genocide among Armenian and Turkish historians, he said that it would be a good idea," recalled Du Vivle, "I told him - Mr. Minister, you're talking about establishment of a commission of historians from the country that you do not even recognize. Do not you think that the first step in this direction should be the opening of borders and the exchange of ambassadors? To what Gul replied: "Yes, what you saying is reasonable."

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

massispost.com
daily news updates

ԹՄՍ ԱՐՇԱԿ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆՈՒՄ

Տիգրանեան Վարժարանի երգչախումբը՝ Պրն. Կոմիտաս Քէշիշեանի ղեկավարութեամբ

Սփիւռքի պատմութեան ընթացքում հոգեւոր կառույցները միշտ էլ սերտօրէն կապուած է եղել մշակութային եւ կրթական կեանքին: ԹՄՍ Արշակ Տիգրանեան վարժարանը բացառութիւն չէր: Դեկտեմբերի իննին վարժարանի սաները իրենց ամանօրեայ ծրագրի ցուցադրումը կատարեցին Առաջնորդարանում՝ կիսելով իրենց ուրախ եւ հաճելի տպաւորութիւնները միւս հակական վարժարաններում սովորող իրենց հասակակից աշակերտներին հետ: Մշակութային միջոցառումները մէջ միշտ էլ առաջատար համարուող Արշակ Տիգրանեան վարժարանը այս անգամ էլ փայլեց իր ամանօրեայ հետաքրքրական, բազմաբովանդակ եւ գուարճալի ծրագրով: Աշակերտների ոգեւորող ու աշխոյժ երգն ու պարը վարակել էր սրահում նստած աշակերտներին, որոնց նոյնպէս ծանօթ էին Սուրբ Ծնունդին նուիրուած երգերը: Հաճելի էր տեսնել Պրն. Կոմիտաս Քէշիշեանի երգչախումբին միացած աշակերտներին, որոնք սրահը լցնում էին իրենց եռանդուն ծափերով եւ նուագակցութեամբ: Երգը, պարն ու ասմունքը յաջորդաբար ներկայանալով մեր հանդիսատեսին, նրան պահում էին հաճելի լարուածութեան մէջ: Անշուշտ այս բոլոր ջանքերը պիտի «ապարդիւն անցնէին», եթէ աշակերտներին չայցելէր Ձմեռ պապը: Նրա այցելութիւնը ուրախացրեց այս անգամ բոլորին եւ ոգեւորութեան պատճառով:

ուր միայն նուէրների «ակնկալիքը» չէր, այլ Ձմեռ պապի հետ ուրախանալու, նրա հետ պարելու, երգելու հնարավորութիւնը:

Վարժարանի սաները, Պրն. Ռոպերթ Առաքելեանի գլխավորութեամբ, պատրաստել էին պարային հրաշալի, վառ համարներ, իսկ Տիգ. Էմմա Ումրոյեանի սաները ասմունքի հրաշալի կտորներով ներկայացրին տօնական օրերի գեղեցկութիւնն ու ձմրան խորհուրդը: Աշակերտների գեղեցիկ եւ համարձակ կատարողական արուեստը գովեստի խօսքեր քաղեց հանդիսատեսի շուրթերից:

Բացի երգն ու պարը վարժարանի բազմավաստակ ուսուցիչներ Պրն. Կոմիտաս Քէշիշեանի եւ Տիգ. Էմմա Ումրոյեանի գլխավորութեամբ ցուցադրուեց «Կենդանիների բողբոջը» երաժշտական ներկայացումը: Զափազանց ուսուցողական եւ տպաւորիչ այս ներկայացումը իր խորը ասելիքից բացի բարութեան եւ հոգատարութեան պատգամ էր ուղղուած համայն մարդկութեանը:

Իսկ միթէ՞ այդ խորհուրդը չի կրում իր մէջ Սուրբ Ծնունդն ու Նոր Տարին:

Այս ամենից յետոյ բոլոր վարժարանների աշակերտները նուէրներով ծանրաբեռնուած եւ բարձր տրամադրութեամբ վերադարձան իրենց կրթօճախները՝ յաջորդ տարին հանդիպելու մեծ ակնկալիքով:

Ալվարդ Ռ. Գուլեան

«ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒՄ

Դեկտեմբերի տասնօթիս Արշակ Տիգրանեան վարժարանում տեղի ունեցաւ Քրիստոնեայ Հայաստան վերնագիրը կրող աշխատանքների ցուցահանդէսը:

Եօթերորդ դասարանի աշակերտները օրիորդ Ալվարդ Ուզունեանի ղեկավարութեամբ պատրաստել էին թեմային բնորոշ աշխատանքներ՝ պատմական գիտելիքներին խառնելով իրենց երեւակայական աշխարհը: Բոլոր աշխատանքների մէջ աշակերտները հաւատարիմ էին մնացել պատմութեանը: Աշակերտների աշխատանքները ցուցադրուեցին վարժարանի Գարապեան սրահում, որտեղ ներկայ էին ուսուցիչներ եւ աշակերտներ: Աշխատանքները ներկայացուցին եւ մեկնաբանուեցին եօթերորդ դասարանիցիների կողմից, իսկ ուսուցիչներից կազմուած աշակերտ յանձնաժողովը ուշի ուշով հետեւում եւ աշխատանքների մասին հարցեր էր տալիս աշակերտ-

ներին: Աշխատանքները քննող եւ գնահատող Արշակ Տիգրանեան վարժարանից:

Շաբ.բ էջ 17

ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ ՀԱՅՑ. ԱՌԱՋԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՍԱՆ 68ՐԴ ՏԱՐԵՂԱՐԶ ՀԱՆԴԻՍԱԿՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ, ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ Ս. ԿՈՆԴԱԿԻ ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տարի, գեղեցիկ սովորութեան համաձայն, Ս. Յակոբ Մծբնացի Հայրապետի անուան տօնին առթիւ, Լոս Անճելըսի Ս. Յակոբ Հայց. Առաք. Եկեղեցուց մէջ, նոյն եկեղեցու անուանակոչման առթիւ, եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Ս. Եւ Անմահ Պատարագ կը մատուցուի եւ որուն կը յաջորդէ եկեղեցուց «Յիշատակութեան Հիմնադրամ»-ի ննջեցեալներու հոգիներուն համար յատուկ հոգեհանգստեան պաշտօն, ինչպէս նաեւ դպիրներու կամ սարկաւազներու ձեռնադրութիւնն ու եւ առ ի երախտագիտութիւն՝ հաւատացեալ անդամի մը կամ անդամներու հրապարակային պարգևատրում:

Այս տարի, Լոս Անճելըսի Սուրբ Յակոբ Հայց. Առաքելական եկեղեցուց անուանակոչման 68րդ տարեդարձին առթիւ, Կիրակի, 19 Դեկտեմբեր, 2010-ին, տեղի ունեցաւ եպիսկոպոսական Ս. Պատարագ, զոր մատուցեց Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան, Թեմակալ առաջնորդ Արեւմտեան Թեմին առընթերականութեամբ եկեղեցուց հոգեւոր հովիւ Արթ. Տ. Արշակ քհնյ. Խաչատուրեանի:

Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Ս. Պետրոս Հայց. Եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մելիք Կապրիէլովի, որ սիրալից կերպով ներկայ կը գտնուէր Ս. Յակոբ Եկեղեցուց պատմական յիշատակութեան այս արարողութեան:

պետին այս ծառայութեան շնորհած Ս. Ներսէս Շնորհալիի շքանշանը, յատուկ Սրբատառ Կոնդակով:

Երգչախումբի «Հրաշափայլ» երգեցողութենէն ետք կոնդակը ընթերցեց եկեղեցուց հոգեւոր հովիւ Տ. Արշակ քհնյ. Խաչատուրեան՝ յոտնկայս ունկնդրութեամբ բոլոր հաւատացեալներուն:

Առաջնորդ Սրբազան հայրը օրուան հայրական իր պատգամին մէջ նախ վեր առաւ պարգևատրեալ անդամ ձան Թէճիրեանին հայ եկեղեցուց եւ անոր բարօրութեան նպաստող ու ծառայող օրինակելի արժանիքները եւ անոր ցարդ բերած նիւթական նպաստը:

Յովնան սրբազան նաեւ բարի մաղթանքներ փոխանցեց ներկաներուն, միաժամանակ շնորհաւորելով ու գնահատելով Թէճիրեանեան ընտանիքի բոլոր անդամները, եկեղեցուց բարգաւաճման ի խնդիր մատուցած ծառայութեան համար:

Առաջնորդը նոյնպէս մեծապէս գնահատեց ու շնորհաւորեց դպրութեան եւ կիսա-սարկաւազութեան նոր պաշտօններ ստանձնողները, որոնք հայ եկեղեցուց ճամբով պիտի ծառայեն իրենց ազգին:

Իր քարոզին մէջ ան նաեւ անդրադարձաւ Ս. Յակոբ Մծբնացի Հայրապետին մասին գալն դրսեւորելով իբրեւ մեծ հոգեւոր, քաջ քարոզիչ, ճգնող եւ միաժամանակ հրաշագործ մը ու նաեւ Ուղղափառ Քրիստոնէական Եկեղեցուց մեծ պաշտպաններէն մէկը:

Ձեռնադրութեան աւարտին, այս պատմական օրուան իբրեւ յիշատակ, նոր դպիրներն ու կիսասարկաւազներու դասի անդամները, եկեղեցուց հովիւին հետ միասին Առաջնորդ Սրբազան հօր հետ նկարուեցան:

Պատարագի աւարտին տեղի ունեցաւ եկեղեցուց «Յիշատակութեան Հիմնադրամ»-ի ննջեցեալներու հոգիներուն համար յատուկ հոգեհանգստեան պաշտօն: Այսպէս բըշ. տք. Սարգիս Մեսրոպեան մէկ առ մէկ կարդաց 181 հանգուցեալներու անունները, ինչպէս նաեւ օրուան հոգեհանգստեան պաշտօն խնդրողներունը:

Պատարագէն ետք եկեղեցուց «ձան Կոնկեան» սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ եկեղեցուց հիմնադրութեան 68 ամեակին նուիրուած ճաշկերոյթը, որուն պաշտօնական բաժնին եկեղեցուց Ծխական Խորհուրդի ամէնէն երիտասարդ անդամ հանդիսավար ձօրձ Մարտիրոսեան նախ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին իրենց ներկայութեան եւ յատկապէս սրբազան հօր, որ եկեղեցուց այս պատմական օրուան անձնապէս կը նախագահէր եւ ապա հրաւիրեց սրբազան հայրը, որ սեղանները օրհնէ:

Ճաշէն ետք գործադրուեցաւ յատուկ կոկիկ յայտագիր մը: Այսպէս նախ յանուն Ս. Պետրոս եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբին՝ Վարուժան Էօզ-Մէմէրեան սարի խօսքով ելոյթ ունեցաւ, միաժամանակ փոխանցելով իր եկեղեցուց հոգեւոր հովիւին եւ Ծխական Խորհուրդին շնորհա-

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Ս. Պետրոս Հայց. Եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մելիք Կապրիէլովի, որ սիրալից կերպով ներկայ կը գտնուէր Ս. Յակոբ Եկեղեցուց պատմական յիշատակութեան այս արարողութեան:

Արարողութեան ներկայ էր նաեւ Պարետ Մ. վրդ. Երէցեան, Ծխական Խորհուրդի բոլոր անդամները, եկեղեցուց յարակից մարմիններու ներկայացուցիչներն ու հակառակ անօրինակ եւ տեղատարափ անձրեւին՝ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը:

Պատարագի ընթացքին, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցուց օրէնքներուն համաձայն դպրութեան չորս աստիճաններ ստացան տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, Արա Ազարակեան, Անդրանիկ Մեսրոպեան եւ Զաւէն Ու Ալեքսան Մկրտչեան-Գալաճեաններ, որոնք միասնաբար Ս. Խորանին առջեւ կանգնած սրբազան հօր յատուկ աղօթքով իրենց մագերուն մկրատուեցին ետք, ստացան հայ եկեղեցուց խորհրդանշող եւ հաստատող եկեղեցուց բանալին, աւելը, Սաղմոսաց գիրքն ու վառուած մոմեր:

Ապա, առաջնորդ սրբազան հօրմէն, հոգեւոր կոչումի հինգերորդ՝ կիսասարկաւազի աստիճան ստացան Անդրանիկ Մեսրոպեան, Բօյ Ազարակեան, Շանթ Գուլումճեան, Կէրի Քըմքըմեան, Արէն Ազարակեան, Անթրի Գուլումճեան, Բօյի Քըմքըմեան, Գօգօ Մանուէրեան եւ տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, որ կը նշանակէր Սուրբ Պատարագին, առանց մասունքի սկիհը փոխադրելու իշխանութիւն:

Եկեղեցուց տասնամեակներու կեանքին անսակարկ ծառայող ու նուիրաբերող եւ Թեմի առաջնորդարանի մեծ բարերարներէն տիար ձան Թէճիրեանը, հոգեւոր հովիւի ընկերակցութեամբ դաս հրաւիրուեցաւ եւ առ ի գնահատանք ու երախտագիտութիւն՝ ստանալու համար Ամենայն Հայցոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Հայրա-

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Ս. Պետրոս Հայց. Եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մելիք Կապրիէլովի, որ սիրալից կերպով ներկայ կը գտնուէր Ս. Յակոբ Եկեղեցուց պատմական յիշատակութեան այս արարողութեան:

Արարողութեան ներկայ էր նաեւ Պարետ Մ. վրդ. Երէցեան, Ծխական Խորհուրդի բոլոր անդամները, եկեղեցուց յարակից մարմիններու ներկայացուցիչներն ու հակառակ անօրինակ եւ տեղատարափ անձրեւին՝ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը:

Պատարագի ընթացքին, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցուց օրէնքներուն համաձայն դպրութեան չորս աստիճաններ ստացան տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, Արա Ազարակեան, Անդրանիկ Մեսրոպեան եւ Զաւէն Ու Ալեքսան Մկրտչեան-Գալաճեաններ, որոնք միասնաբար Ս. Խորանին առջեւ կանգնած սրբազան հօր յատուկ աղօթքով իրենց մագերուն մկրատուեցին ետք, ստացան հայ եկեղեցուց խորհրդանշող եւ հաստատող եկեղեցուց բանալին, աւելը, Սաղմոսաց գիրքն ու վառուած մոմեր:

Ապա, առաջնորդ սրբազան հօրմէն, հոգեւոր կոչումի հինգերորդ՝ կիսասարկաւազի աստիճան ստացան Անդրանիկ Մեսրոպեան, Բօյ Ազարակեան, Շանթ Գուլումճեան, Կէրի Քըմքըմեան, Արէն Ազարակեան, Անթրի Գուլումճեան, Բօյի Քըմքըմեան, Գօգօ Մանուէրեան եւ տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, որ կը նշանակէր Սուրբ Պատարագին, առանց մասունքի սկիհը փոխադրելու իշխանութիւն:

Եկեղեցուց տասնամեակներու կեանքին անսակարկ ծառայող ու նուիրաբերող եւ Թեմի առաջնորդարանի մեծ բարերարներէն տիար ձան Թէճիրեանը, հոգեւոր հովիւի ընկերակցութեամբ դաս հրաւիրուեցաւ եւ առ ի գնահատանք ու երախտագիտութիւն՝ ստանալու համար Ամենայն Հայցոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Հայրա-

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Ս. Պետրոս Հայց. Եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մելիք Կապրիէլովի, որ սիրալից կերպով ներկայ կը գտնուէր Ս. Յակոբ Եկեղեցուց պատմական յիշատակութեան այս արարողութեան:

Արարողութեան ներկայ էր նաեւ Պարետ Մ. վրդ. Երէցեան, Ծխական Խորհուրդի բոլոր անդամները, եկեղեցուց յարակից մարմիններու ներկայացուցիչներն ու հակառակ անօրինակ եւ տեղատարափ անձրեւին՝ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը:

Պատարագի ընթացքին, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցուց օրէնքներուն համաձայն դպրութեան չորս աստիճաններ ստացան տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, Արա Ազարակեան, Անդրանիկ Մեսրոպեան եւ Զաւէն Ու Ալեքսան Մկրտչեան-Գալաճեաններ, որոնք միասնաբար Ս. Խորանին առջեւ կանգնած սրբազան հօր յատուկ աղօթքով իրենց մագերուն մկրատուեցին ետք, ստացան հայ եկեղեցուց խորհրդանշող եւ հաստատող եկեղեցուց բանալին, աւելը, Սաղմոսաց գիրքն ու վառուած մոմեր:

Ապա, առաջնորդ սրբազան հօրմէն, հոգեւոր կոչումի հինգերորդ՝ կիսասարկաւազի աստիճան ստացան Անդրանիկ Մեսրոպեան, Բօյ Ազարակեան, Շանթ Գուլումճեան, Կէրի Քըմքըմեան, Արէն Ազարակեան, Անթրի Գուլումճեան, Բօյի Քըմքըմեան, Գօգօ Մանուէրեան եւ տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, որ կը նշանակէր Սուրբ Պատարագին, առանց մասունքի սկիհը փոխադրելու իշխանութիւն:

Եկեղեցուց տասնամեակներու կեանքին անսակարկ ծառայող ու նուիրաբերող եւ Թեմի առաջնորդարանի մեծ բարերարներէն տիար ձան Թէճիրեանը, հոգեւոր հովիւի ընկերակցութեամբ դաս հրաւիրուեցաւ եւ առ ի գնահատանք ու երախտագիտութիւն՝ ստանալու համար Ամենայն Հայցոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Հայրա-

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Ս. Պետրոս Հայց. Եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մելիք Կապրիէլովի, որ սիրալից կերպով ներկայ կը գտնուէր Ս. Յակոբ Եկեղեցուց պատմական յիշատակութեան այս արարողութեան:

Արարողութեան ներկայ էր նաեւ Պարետ Մ. վրդ. Երէցեան, Ծխական Խորհուրդի բոլոր անդամները, եկեղեցուց յարակից մարմիններու ներկայացուցիչներն ու հակառակ անօրինակ եւ տեղատարափ անձրեւին՝ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը:

Պատարագի ընթացքին, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցուց օրէնքներուն համաձայն դպրութեան չորս աստիճաններ ստացան տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, Արա Ազարակեան, Անդրանիկ Մեսրոպեան եւ Զաւէն Ու Ալեքսան Մկրտչեան-Գալաճեաններ, որոնք միասնաբար Ս. Խորանին առջեւ կանգնած սրբազան հօր յատուկ աղօթքով իրենց մագերուն մկրատուեցին ետք, ստացան հայ եկեղեցուց խորհրդանշող եւ հաստատող եկեղեցուց բանալին, աւելը, Սաղմոսաց գիրքն ու վառուած մոմեր:

Ապա, առաջնորդ սրբազան հօրմէն, հոգեւոր կոչումի հինգերորդ՝ կիսասարկաւազի աստիճան ստացան Անդրանիկ Մեսրոպեան, Բօյ Ազարակեան, Շանթ Գուլումճեան, Կէրի Քըմքըմեան, Արէն Ազարակեան, Անթրի Գուլումճեան, Բօյի Քըմքըմեան, Գօգօ Մանուէրեան եւ տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, որ կը նշանակէր Սուրբ Պատարագին, առանց մասունքի սկիհը փոխադրելու իշխանութիւն:

Եկեղեցուց տասնամեակներու կեանքին անսակարկ ծառայող ու նուիրաբերող եւ Թեմի առաջնորդարանի մեծ բարերարներէն տիար ձան Թէճիրեանը, հոգեւոր հովիւի ընկերակցութեամբ դաս հրաւիրուեցաւ եւ առ ի գնահատանք ու երախտագիտութիւն՝ ստանալու համար Ամենայն Հայցոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Հայրա-

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Ս. Պետրոս Հայց. Եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մելիք Կապրիէլովի, որ սիրալից կերպով ներկայ կը գտնուէր Ս. Յակոբ Եկեղեցուց պատմական յիշատակութեան այս արարողութեան:

Արարողութեան ներկայ էր նաեւ Պարետ Մ. վրդ. Երէցեան, Ծխական Խորհուրդի բոլոր անդամները, եկեղեցուց յարակից մարմիններու ներկայացուցիչներն ու հակառակ անօրինակ եւ տեղատարափ անձրեւին՝ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը:

Պատարագի ընթացքին, Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցուց օրէնքներուն համաձայն դպրութեան չորս աստիճաններ ստացան տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, Արա Ազարակեան, Անդրանիկ Մեսրոպեան եւ Զաւէն Ու Ալեքսան Մկրտչեան-Գալաճեաններ, որոնք միասնաբար Ս. Խորանին առջեւ կանգնած սրբազան հօր յատուկ աղօթքով իրենց մագերուն մկրատուեցին ետք, ստացան հայ եկեղեցուց խորհրդանշող եւ հաստատող եկեղեցուց բանալին, աւելը, Սաղմոսաց գիրքն ու վառուած մոմեր:

Ապա, առաջնորդ սրբազան հօրմէն, հոգեւոր կոչումի հինգերորդ՝ կիսասարկաւազի աստիճան ստացան Անդրանիկ Մեսրոպեան, Բօյ Ազարակեան, Շանթ Գուլումճեան, Կէրի Քըմքըմեան, Արէն Ազարակեան, Անթրի Գուլումճեան, Բօյի Քըմքըմեան, Գօգօ Մանուէրեան եւ տք. Յակոբ Թէքէրլէքեան, որ կը նշանակէր Սուրբ Պատարագին, առանց մասունքի սկիհը փոխադրելու իշխանութիւն:

Եկեղեցուց տասնամեակներու կեանքին անսակարկ ծառայող ու նուիրաբերող եւ Թեմի առաջնորդարանի մեծ բարերարներէն տիար ձան Թէճիրեանը, հոգեւոր հովիւի ընկերակցութեամբ դաս հրաւիրուեցաւ եւ առ ի գնահատանք ու երախտագիտութիւն՝ ստանալու համար Ամենայն Հայցոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Հայրա-

Շաբ.բ էջ 18

ՍՓԻՒՔԻ ՆԱԽԱՐԱՐՆ ԱՄՓՈՓԵՑ ԱՆՑՆՈՂՏԱՐԻՆ

Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

ՀՀ սփիւռքի նախարար Հրանուշ Յակոբեանը լրագրողներին ներկայացրեց 2010 թվականին նախարարութեան կատարած աշխատանքները եւ պատասխանեց իրեն ուղղուած հարցերին: Ինչպէս տեղեկացրեց նախարարը. «2010 թվականը կարելի է բնորոշել որպէս Սփիւռքի հինմնախնդիրներին անդրադարձի, հաստատման, վստահութեան աւելացման տարի: Սփիւռքը բոլոր ոլորտներում դարձել է ընդմիջտ ներկայութիւն. բոլորը խօսում են, գրում, անդրադառնում: Հաստատուել են ամուր կապեր շատ կառույցների, նրանց դեկավարների հետ: Համակարգող խորհուրդներ են ստեղծուել Սպանիայում, Հոլանտայում, Լեհաստանում եւ Մերձկալիթեան երկրներում:

Սփիւռքի բազմազանութիւնից ելնելով ծրագրերն իրականացում են ըստ տարածաշրջանների:

ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան գործունէութեան ընթացքում արդէն իսկ նկատելի է Սփիւռքի վերաբերմունքի փոփոխութիւնը Հայրենիքի, սփիւռքի նախարարութեան եւ նրա կողմից իրականացուող ծրագրերի նկատմամբ:

2010թ.-ը ՀՀ սփիւռքի նախարարութիւնը հուշակէլ էր Մայրենիի տարի, որի շրջանակներում Փետրուարի 21-ին իրականացուեց խոշոր միջոցառում, որին յաջորդեցին այցը՝ Օշական, շարադրութեան մրցոյթ, նկարների մրցոյթ, գրողների մեծարման երեկոյ, բաց դասեր եւ այլն: Մայրենիի տարին առանձնապէս ոգեշնչուած նշեցին Յունաստանի, Սիրիայի, Լիբանանի, ԱՊՀ պետութիւնների, Վրաստանի հայ համայնքները եւ հանրապետութեան մարզերը:

ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան «Մեր մեծերը» ծրագրում այս տարի ներառուած էին Վարդգէս Սուրենյանցը, Միսաք Մանուկեանը, Միխիթար Սեբաստացին, Պօղոս Նուպարը, Լազարեան եղբայրները, Լեւոն Շանթը: Մեծ շուքով նշուեց նաեւ Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 125 ամեակը: 2011 թ. նոյն այս ծրագրում կ'ընդգրկուեն Ջիւանին, Մոնթէ Մելքոնեանը, Գարեգին Նժդէհը եւ Պետրոս Դուրեանը:

2010 թ. միջոցառումների ցանկում անհրաժեշտ է առանձնացնել լրագրողների համահայկական համաժողովը, շախմատի օլիմպիադան, հայ գրականութեան օրերը, Մոսկուայի եւ Պէյրութի թատրոնների հիւրախաղերը, կերպարուեստի գործիչների եւ «Արուեստը եւ բիզնեսը, արուեստը եւ համացանցը» համաժողովները, կատարողական արուեստի օրերը, պարուսույցների վարպետութեան դասերը եւ այլն:

Ամփոփելով եւ վերլուծելով 2010 թ. «Արի տուն» ծրագրի 6 փուլերի իրականացման արդիւնքները եւ համեմատելով առաջին տարուայ հետ, կարելի է արձանագրել, որ ծրագիրը սփիւռքահայ երիտասարդներին Հայրենիքին կապելու, հայադարձութեան եւ հայրենադարձութեան նպատակի իրականացման յաջողուած եւ արդէն կայացած պետական ծրագիր է: Գրեթէ կրկնակի աւելացել է ծրագրի մասնակիցների թիւը՝ 2009 թ.

307-ի փոխարէն այս տարուայ իրականացուած 6 փուլերի արդիւնքում Հայաստան այցելել է սփիւռքահայ 560 երիտասարդ, ընդլայնուել է մասնակցութեան երկրների աշխարհագրութիւնը՝ 14-ից հասնելով 26-ի: Յետադարձ արձագանք է գտել սփիւռքահայ երիտասարդների հայաստանեան ընտանիքներում հիւրընկալութիւնը. մի շարք երկրներից ցանկութիւն են յայտնել իրենց ընտանիքներում երկու շաբաթ տեւողութեամբ ընդունել Հայաստանի հիւրընկալ ընտանիքների երիտասարդներին: Դեկտեմբերի 19-ից արդէն Հոլանտայում է հայաստանեան երիտասարդների խումբը:

Հայաստանեան երիտասարդներին իրենց ընտանիքներում հիւրընկալելու ցանկութիւն են յայտնել նաեւ Գերմանիայի Մայնի Ֆրանկֆուրտ քաղաքից, Ֆրանսիայից: «Արի տուն» ծրագրի յաջորդ տարուայ մասնակիցների թիւը նախատեսուած է հասցնել 800-ի: Նշենք նաեւ, որ 2011 թ. ծրագիրն իրականացուելու է հիւրընկալ ընտանիքների եւ ճամբարային համակարգի գոլգործմամբ:

Զգալի աշխատանքներ են տարուել հայ համայնքներում կրթամշակութային հիմնախնդիրների լուծման աջակցութեան ծրագրերի մշակման եւ իրականացման համակարգման ուղղութեամբ: Սփիւռքի կրթօճախներից, ուսումնական, մշակութային, համայնքային կազմակերպութիւններից, այլ հաստատութիւններից ստացուող հայտերի թիւն աճել է: Եթէ մինչեւ 2008 թ. տարեկան միջինը Սփիւռքին տրամադրուած էր 10-15 հազ. կտոր դասագիր, ուսումնասօժանդակ նիւթեր, ապա 2008 թ. պահանջարկը կազմել է 25.000 կտոր, 2009 թ.՝ 75.000, միայն ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան միջոցով փոխանցուել է շուրջ 40.000 կտոր գրքի հայտ: 2010 թ. ՀՀ ԿԳՆ տեղեկանքի համաձայն տրամադրուել է շուրջ 52.000 կտոր գրականութիւն, ուսումնասօժանդակ նիւթեր:

Մինչեւ այժմ լուծուած չէր հասցէատէրերին գրքերի առաքման հարցը եւ հաշուի չէր առնուած Սփիւռքի իրական պահանջները: Այդ խնդրի լուծման նպատակով նախարարութիւնում մշակուեց ուսումնական եւ գիտահանրամատչելի գրականութեան հաւաքագրման եւ առաքման ծրագիրը եւ դրուեց գործողութեան մէջ: Սփիւռքի համար հաւաքագրուել է ոչ միայն ուսումնական, այլ գիտահանրամատչելի, գեղարուեստական, մանկական գրականութիւն, որոնց պահանջը մեծ է: Այս ծրագրով Սփիւռք է առաքուել շուրջ 10.000 կտոր:

Կարեւորագոյն խնդիր է Սփիւռքում մէկօրեայ դպրոցների ցանցի ընդլայնումը, մէկօրեայ դպրոցների ստեղծմանն աջակցութիւնը: Մէկօրեայ դպրոցներ են ստեղծուել ՌԴ Մոսկուայի մարզի Խիմկի, Ռոստովի մարզի Կամենսկ-Շախտինսկ, Վոլոգդայի մարզի Չերեպովեց, Չելյաբինսկ, Վոլգոգրադ, Ուկրաինայի Մերեֆա, Իզիուլ քաղաքներում եւ Մոլդովայում, նրանց տրամադրուել են դասագրքեր, ուսումնասօժանդակ նիւթեր:

Աշխատանքներ են տարուել Սփիւռքի տարբեր հատուածների հայկական եւ հայաստանեան դպրոց-

ների միջեւ «Քոյր դպրոցների» ստեղծման ուղղութեամբ: Քույրացուել է 12 դպրոց:

ՀՀ սփիւռքի նախարարութիւնն ու Համաշխարհային հայկական կոնգրեսը համատեղ անցկացրեցին «Լաւազոյն հայկական կրթօճախ» եւ «Լաւազոյն հայկական լրատուամիջոց» մրցոյթները: Առաջինին մասնակցեցին 62՝ 31 մէկօրեայ եւ 31 ամէնօրեայ դպրոցներ, վարժարաններ, քոլէճներ, ճեմարաններ: Երկրորդին հայտ էր ներկայացրել 56 լրատուամիջոց: ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան նախաձեռնութեամբ ստեղծուել է ՀՀ բուհերի եւ միջնակարգ մասնագիտական հաստատութիւնների սփիւռքահայ ուսանողների խորհուրդ: Կազմուել են խորհուրդի գործողութիւնների ծրագիրը, խորհուրդի աշխատակարգը:

2010 թ. Նոյեմբերի 20-ին «Հայրենադարձութեան գործընթացի կազմակերպման հայցցակարգի նախաձեռնող ներկայացուել է ՀՀ կառավարութիւն եւ հաւանութեան արժանացել Դեկտեմբերի 9-ի նիստում: Լրամշակման փուլում է «Հայրենադարձութեան մասին» ՀՀ օրէնքի նախագիծը: Իրականացուել է հայերէն-անգլերէն եւ դասական ուղղագրութեամբ հայերէն-անգլերէն 3000 օրինակով «Հայկական Սփիւռք տարեգրքի» հրատարակումը, որն առաքուել է շուրջ 50 երկրներ՝ աւելի քան 500 սփիւռքային կազմակերպութիւնների եւ անհատների: Տարեգրքի հրատարակման աշխատանքներն իրականացնելու ընթացքում համագործակցել ենք բոլոր երկրների դեսպանատների, հոգեւոր կառույցների, հայկական կազմակերպութիւնների հետ: Պատրաստուել է աշխարհի տարբեր երկրներում, ՀՀ-ում եւ ԼՂՀ-ում գտնուող Հայոց Յեղասպանութեան զոհերի յիշատակին նուիրուած յուշարձանների պատկերագիրքը եւ ներկայացուել տպագրութեան:

Տպագրութեան են ներկայացուել «Արեւմտահայերէնի ուսուցման վիճակը Սփիւռքում» համաժողովի նիւթերի ժողովածուն, «Հայրենիք-Սփիւռք գործակցութեան զարգացման հայցցակարգը»՝ երեք լեզուով:

Իրականացուել է աջակցու-

թեան ծրագիր ԵՊՀ սփիւռքագիտութեան ամպիոնի նոր մագիստրոս-սփիւռքագէտների պատրաստման համար (ուսման վճարի տրամադրում)՝ 21 մագիստրոս:

Անցկացուել է «Պետութիւն-Սփիւռք յարաբերութիւններ» խորագրով կլոր սեղան՝ միջազգային փորձագէտների մասնակցութեամբ (Յուլիս 29-30):

Անցկացուել է «Հայրենադարձութեան հայցցակարգ եւ Հայրենադարձութեան մասին ՀՀ օրէնք» թեմայով միջազգային կլոր սեղան միջազգային փորձագէտ ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ (Օգոստոս 2-5):

ՌԴ տարբեր տարածաշրջաններում կազմակերպուել են հաւաքահանդիպումներ հայկական համայնքների եւ կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչների հետ:

Հայ ժողովրդի նուիրեալների հանդէպ յարգանքի եւ երախտիքի դրսեւորման լաւագոյն օրինակ է «Հայ բարերարների ճեմուղու հիմնադրում» ծրագրի իրականացումը Երեւանի քաղաքապետարանի կողմից յատկացուած Օղակաձեւ այգու 4-րդ հատուածում, որտեղ կը տեղադրուեն հայ բարերարի հաւաքական կերպարը խորհրդանշող, ինչպէս նաեւ հայ ազգային բարերարներ Ալեք Մանուկեանի, Ալեքսանդր Մանթաշեանի, Գալուստ Կիւլպենկեանի, Յովհաննէս եւ Յովակիմ Լազարեանների, Միքայէլ Արամեանցի, Պօղոս Նուբարի յուշակոթողները:

Սեպտեմբերի 20-22-ը կազմակերպուել եւ իրականացուել է Հայաստանի բուհերի սփիւռքահայ շրջանաւարտների հաւաք, որին մասնակցել է 14 երկրներից ժամանած 54 սփիւռքահայ շրջանաւարտ:

Կազմուել է Եւրոպայում, ԱՊՀ Մերձաւոր Արեւելքի երկրներում գործող շուրջ 100 հայագիտական կենտրոնների անձնագրերը:

Կազմուել է ՀՀ եւ Բեյրութի կառավարութիւնների միջեւ ազգային փոքրամասնութիւններին պատկանող անձանց իրաւունքների ապահովման բնագաւառում համագործակցութեան Համաձայնագրի նախագիծն ու փաստաթղթերի փա-

Շաբ.ը էջ 20

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՉԱԿՈՒՐԴԻ ԳԼԱՅՈՂ ԳԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգս գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասեւեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, քաքուզի, թեմիսի խաղաղաշտ, կանաչազարդ փիքմիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝

(818) 246-0125

Վարձման գներն են՝	
Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	\$ 400
Long Weekend-ների համար՝	\$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	\$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	\$ 1450

«ԺԻՒԼԻ ՄՈՒՐԱՏ»Ի ԵՒ ԻՐ ԳԻՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

ՊԷՊՕ ՄԻՄՈՆԵԱՆ

Ժիւլի Մուրատի (Մուրատեան) անունը ծանօթ է արաբական գրական կեանքէն ներս, մտաւորական շրջանակներու մօտ եւ արաբական մամուլի էջերէն՝ որպէս խմբագիր եւ աշխատակից:

Լրագրող-գրող եւ թարգմանիչ է Ժիւլի Մուրատ: Իր թարգմանութիւններու գծով սերտօրէն կապուած է հայ գրականութեան արժէքներուն: Թարգմանական արուեստը իր մեկնաբանական յարակցութեամբ իր մասնագիտութիւնն է: Կ'ապրի իր թարգմանած հեղինակներուն ստեղծագործական ներշնչումներուն բխումները եւ բնագիրներուն հարազատութիւնը պահելով հանդերձ անոնց վերստեղծումը կ'իրագործէ:

Իր ծագումին եւ արմատներուն հաւատարիմ՝ հայ ժողովուրդի թարգմանը կը հանդիսանայ օտար եւ յատկապէս արաբական մամուլին մէջ գրելով հայ ժողովուրդի դէմ գործադրուած անիրաւութիւններու, Հայկական Դատի, հայ արժէքներուն եւ հայութեան Լիբանանին բերած նպաստին մասին:

Ժիւլի Մուրատ միաժամանակ մանկագիր է: Իր մանուկներու յատուկ մշակած գրականութիւնը մանկական գրականութեան մրցանակներու մատենաշարով լոյս տեսած է գեղարուեստական ձեւաւորումով եւ պատկերազարդուած:

Արաբերէնով հրատարակուած իր վերջին գիրքը «Գաղթի Ուղիներու Վրայ» պատկերազարդ եւ գեղեցիկ ճաշակաւորումով հայանպատ քովանդակութիւն ունի, առնչուած ըլլալով ցեղասպանութեան հետեւանք գաղթի ճամբաներէն անցած հայու տիպարի

մը՝ որ խիզախելով եւ մաքառելով կեանքի փոթորիկներուն դէմ կը յաջողի կերտել իր ապագան, ուրիշներուն եւս օգտակար հանդիսանալով:

Նոյնին հայերէնն է այս գիրքը, որ թարգմանութիւնն է, այլ հայերէնով գրուած է: Հայերէնի հաղորդականութիւնը ակներեւ է:

Ընթերցողները օղակ առ օղակ իրարու կապուած դրուագներու գրական վերապատմումով պիտի ճանչնան եղեռնի արհաւիրքը տեսած եւ ապրած վաւերական հայ մը՝ Աքսոր Գասարճեան, որ Ժիւլի Մուրատի պատկերաւոր գրելով վերածուած է գրական տիպարի:

Այդ տիպարին նկարագրին ընդմէջէն Ժիւլի Մուրատ յաջողած է ցոյցանել վերապրող հայութեան աշխատասիրութիւնը, ձեռնեղէցութիւնը, պարկեշտութիւնը:

Աքսոր Գասարճեանի տիպարին գեղարուեստական մարմնացումէն կը հաստատուի, որ ան ցեղային նկարագրի յատկանիշներով գինուած կեանքի տնտեսական բարգաւաճութեան հասնելով չի մոռնար ոչ իր ազգակիցները, ոչ կարիքաւորները:

Չքաւոր աշակերտներու օգնութեան ձեռք կ'երկարէ: Դպրոցի մը բարերարութիւնը կը ստանձնէ: Տալու առաքինութեամբ ապրած է իր ամբողջ կեանքի ընթացքին:

Եղեռնէն վերապրած հայ քսորեալը հայու այն տիպարն է, որ հայրենիքին հափ կը սիրէ իրեն ապաստան տուած եւ իր ժողովուրդին առջեւ դռները բացած Լիբանանը:

Ժիւլի Մուրատի այս գիրքը իրական կեանքի հարազատ վերարտադրութեամբ կը հարատացնէ մեր վաւերագրական գրականութիւնը:

ՀՍՈՒԲՈՒՍ ԵՒ «ԱՔՍՈՐ ԳԱՍԱՐՃԵԱՆ ԳԱՂԹԻ ՈՒՐԻՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ» ՀՍՈՐԵՆ ԵՐԹԸ

Այն ատեն երախայ էի 1917-ին ծնած, երբ ընտանիքս Սիւսէն Հալէպ աքսորուեցաւ: Հազարաւոր հայ ընտանիքներու նման ան ալ տառապեցաւ տարտղնուածութեամբ, ուշաթափութեամբ եւ գաղթի դառնութեամբ: Առաջին Համաշխարհային Պատերազմի ընթացքին բռնի քշուեցաւ իր սոսկալի ճակատագիրը դիմակայելու՝ անորոշութեան մութ միջանցքներուն մէջ:

Օսմանեան կայսրութիւնը ոճրային յամառութեամբ որոշած էր՝ հայ ազգը արմատէն բնաջնջելու ծրագիրը գործադրել:

Ջարդը... տառապանքը... սոսկումը... անարգանքը... սպաննելու սիրոյն սպաննելը... երեւոյթներ էին, զորս զարգացուցին գոռոզացած Օսմանեան պետութեան վայրենութիւնը հրէշութեամբ եւ բռնութեամբ՝ յաղթանակի ու լպիրշութեան հաճոյքով գինովնալով, փոքրերու հայեացքներուն մէջ սարսափի յառաջացումով: Ծերերը, կիները եւ պատանիները կախաղաններու սիւններուն վրայ կանգնեցնելով, մայրերուն փորերը ճեղքելով, կոյսերը պղծելով եւ գեղեցիկ հինները բռնաբարելով ու զանոնք ցամաքի եւ գետերու անասուններուն իբր կեր նետելով:

Արիւնաներկ օրեր ժողովուրդի մը տառապանքը հիւսեցին, որ քալեց դէպի կարմիր մահուան փապուղիները, դողոջ քայլերով, բարձր ճակատներով, անապատի կրակէ թագով անանապած կիզիչ տաքով պսակուեցաւ, վերջալոյսի գոյնի աչքերով՝ ցաւի գունաւորմամբ վառող:

Ժամեր... ցերեկներ... գիշերներ... օրեր, արիւնը, արցունքն ու ցաւը հոսեցան: Տառապանքի եւ վիշտի տեսակները համտեսած երեւոյթներ ազգի մը ճակատագիրը գծեցին: Տարիներու անցքին հետ, ան պատուաբեր բաժին մը եղաւ ժողովուրդի մը ճակատագրին, որ կը հաւատայ իր ազգութեան, կրօնքին եւ արմատներուն խորութեան: Ան հայ անհատին ինքնութեան հոմանիշը դարձաւ, ընկերակիցը իր կեցութեան, թէ շրջապատութեան ընթացքին:

Բարբարոսական բռնագաղթի երթը... գերութիւնը... տանջալից ծեծը... տառապանքները... վտանգներով շրջապատուած յաւիտենական գաղթը՝ մղիչ ուժն էին զիս «Աքսոր» անուանելու:

Այս տարօրինակ եւ արտասովոր անուշով ընտանիքս կոչեց զիս, որ մէկ բաւի մէջ ամփոփէ ժողովուրդիս տառապանքները՝ ազգիս Չարդուիլը 1915-ին: Դաժան ճակատագրով լի այս անունը ամենայն հպարտութեամբ եւ պարծանքով կրեցի: Գաղթի ճամբուն վրայ աչքերս բացի, եւ տեսողութիւնս շարեւեղ լոյսի շողերով ու հայու գիտակցութեամբս: Վստահօրէն ամէն տեսակի անակնկալ ահազանգերէ պաշտպանուեցայ:

Ժամանակի մը մէջ ծնայ, որուն բնութագրումը չունիմ: Յարութիւնն ու փրկութիւնը ապրեցայ անապատի այրող աւազահատիկներէն ներշնչուելով՝ որմէ ժողովուրդս կեանք առաւ հողին տաքութենէն եւ անցքերուն կոշտութենէն:

Ամէն անգամ երբ իւրայատուկ անունս մտաբերելը միաբն ծանրաբեռնեց՝ ուշադիր նկատողութեան առնելով զայն,

հաւատքս ամրապնդուեցաւ ազգիս դիմադրելու կարողութեամբ, վճռականութիւնս աւելցաւ ամուր կամքով, յառաջ ընթանալու եւ տատակոտ ճամբաս կորովով ու հաստատակամութեամբ բանալու, կարծր փորձութեանց ճնշումներուն չեն թարկուելու, որոնց դէմ յանդիման եկայ՝ մինչ տանջալից արահետներէ կ'անցնէի: Կեանքս ամէնօրեայ շարունակական պայքարի վերածուեցաւ՝ սկսելով թշուառ երկրէս, հասնելու համար մինչեւ հեռաւոր Ափրիկէ:

Հալէպը չէմ յիշեր, իսկ Լիբանանի Զահլէ քաղաքը մտքէս ու երէկէս չի հեռանար եւ պիտի չհեռանայ, երբ երախայ էի եւ անոր մայրերուն վրայ կը գուարճանայի՝ դպրոցի ամէնօրեայ ճամբուս ընթացքին:

Հայրս՝ Վառամ շապուհը, որ եղբայրներուն հետ Սիւս վերադարձաւ, կարճ ժամանակ մը Հալէպ մնալէ ետք եւ երբ Ֆրանսական զօրքերը քաղաքէն հեռացան Կիլիկիան թողուցին, իրենց սրտերուն մէջ բաժանման ցաւն ու կարօտի այրող կրակը կրելով: Դէպի Հալէպ, ապա՝ Պէյրութի Քարանթինան, ուր հաստատուեցան:

Այդ օրերուն, Մար Մխայէլի դէպի Քարանթինա երկարող շրջանը, տափարակ դաշտ մըն էր, քանի մը տարտղնուած տուններով, ուր հայրս եւ հօրեղբայրներս մնացին գործի բերմամբ, իսկ մայրս՝ Նուրիցան, երկու քույրերս, չորս եղբայրներս, հօրեղբայրներուս կիներն ու գաւակները մեծ տան մը մէջ բնակեցանք Հաուշէ Ումարա՝ Զահլէ, ալ Մըալլաքա կոչուող շրջանը, ուր մանկութեանս մեծ բաժինը անցուցի:

Պէքայի գեղեցիկ տարածութիւնները կը շրջէինք, մերթ ընդ մերթ Պէյրութ կ'երթայինք, երկու տարբեր շրջաններու մէջ կ'ապրէինք:

Հայրս կ'աշխատէր զարի եւ յարդ ծախելով ու Ֆրանսացի գինուորներուն սնունդը եւ անանակները ապահովելով: Այն ժամանակ մարդիկ կառքերն ու անասունները կ'օգտագործէին փոխադրութեան համար՝ ինքնաշարժներու չգոյութեան պատճառով:

Զահլէի հայկական դպրոցը կը յաճախէի՝ ուրախ գուարթ չիշողութեանս մէջ անմոռանալի գեղեցիկ տեսարաններ պահելով: Վեց տարեկանիս հայրս որոշեց Պէյրութ իջնել, ուր մեզի համար փայտէ տուն մը շինուած էր, ախուռի մը քով, Մար Մխայէլի փողոցը տանող շրջանին մէջ:

Պէքայի հովիտին մէջ մեզի հետ բնակարանը կիսող հօրեղբորս ընտանիքն ալ՝ եկաւ միասին ապրելու Քարանթինայի թաղը:

Ժրմէյզէի մէջ Հայ Աւետարանական Քէյտծար վարժարանը հաստատուած էր, որ իմ սկզբնական երեւակայութեանս դիմաց նոր հորիզոններ բացաւ:

Դպրոցը կառուցուած էր Սըրսոքներու վերնախաւային թաղամասին ետեւը եւ ճանչցուած էր խիստ օրէնքներով ու բազմակողմանի ուսուցմամբ:

Եղբայրներուս հետ այս հանրաճանաչ դպրոցը սկսայ յաճախել, մէջս կարօտը ունենալով մեծ ընտանիքիս, մասնաւորաբար հօրեղբորորդիներուս նկատմամբ,

ՊՈԼՍԱՅԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂ ԵՒ ՅԵՂԻՆԱԿ ԵՐՈՒԱՆԴ ԿՈՊԵԼԵԱՆԻ ՄԱՅՐԸ

Դեկտեմբեր 22ին, 2010 Պոլսոյ մէջ իր մահկանացուն կնքած է ծանօթ լրագրող եւ հեղինակ Երուանդ Կոպէլեան: Հանգուցեալի փառաշուք յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Պէյօղլուի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցու մէջ: Վաստակաւոր գրողի եւ հայ մամուլի անխոնջ ծառայողի ազգային յուղարկաւորութեան մասնակցած են իսթանպուլահայ ազգային դէմքեր, կրթական մշակներ, աշակերտներ եւ մեծ թիւ բազմութիւն մը:

Պատրիարքական փոխանորդ Գերշ. Տ. Արամ Արք. Աթէշեանի անունով դամբանական կարդացած է Արժ. Տ. Կարապետ Քհնյ. Թերզեան:

Արարողութեան աւարտին՝ ողբացեալին մարմինը փոխադրուած է Պալըզլի գերեզմանատունը:

Երուանդ Կոպէլեան հրատարակած է 8 հատորներ: Աշխատակցած է գրեթէ բոլոր հայկական թերթերուն: Ան արժանացած է Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ շքանշանին:

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու և մանուկներու Քայրոփոքքի բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, բոցային և մկանային ցաւեր:
Ինքնաշարժի վթարի հետեանքով պատճառած վնասուածքներու բուժում:

Ձեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ՎԱՐՊԵՏԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ, ՎԱՐՊԵՏԻ ՀԵՏ...

ՏԱԹԵԻ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ
Ստեփանակերտի «Գրիգոր Նարեկացի» համալսարանի դասախոս, դոցենտ

Իւրաքանչիւր գիւղ ունի իր սրբավայրերը, ինչէս գեղատեսիլ լեռների փէշերին թառած իմ հայրենի Բերդաշէնը՝ Աղջկաբերդը (ի դէպ, այն ճակատագրական նշանակութիւն ունեցաւ Արցախի ինքնապաշտպանական մարտերի ժամանակ): Ծովեր, Նահատակ սար... Վերջինս, հնագէտների վկայութեամբ, ծագումով հեթանոսական է՝ Անհատա: Իր համար նուիրական դարձած այս սրբութիւնների շարքում Բերդաշէնցի յիշատակում է նաեւ մի անուն, որ առանձնակի շուք ու փայլ ունի: Մենք սիրում ենք յաճախ կրկնել ու հպարտանալ. «Մեր գիւղում՝ Բերդաշէնում, եղել է Աւետիք Իսահակեանը...»:

Իսահակեանին Արցախ էր հրաւիրել բերդաշէնցի Ջաքար Սուվարեանը, որ ԱՄՆ-ից էր եկել: Ե՛ւ Ստեփանակերտում, ե՛ւ՝ Բերդաշէնում Վարպետին ընդունեցին Չերմութեամբ, ակնածանքով: Ժողովուրդը ճանաչում եւ սիրում էր նրան:

Վարպետը եղաւ նաեւ Շուշիում, քաղաքի մեռած պատկերները նրան ցնցեցին, զարհուրելի տեսարանները ճշշում էին Վարպետին. նա միայն կարողացաւ արտաբերել. - Փախչենք, այստեղ կտորած է...

Իսահակեանի Արցախ գալը, սակայն, ժամանակին շատ ցաւով ընդունեց Խորհրդային Ատրպէյճանի իշխանութիւնը:

Ձերբակալուեցին Ջաքար Սուվարեանը եւ Բոգդան Ջանեանը, աշխատանքից ազատուեց կուսակցութեան ԼՂ մարզկոմի առաջին քարտուղար, արմատներով բերդաշէնցի Տիգրան Գրիգորեանը: Նա ընդամէնը մէկ ամիս էր մնացել այդ պաշտօնում:

Արցախում թեւաւոր միտք էր դարձել Իսահակեանի խօսքը. «Ողբամ քեզ, Ղարաբաղ, որ քո նախարարը Տիգրան Գրիգորեանն է»:

Իսահակեանն Արցախից հեռացաւ դառնացած սրտով՝ մարգարէաբար զգալով, որ եթէ այդպէս շարունակուի, Ղարաբաղում հայ չի մնայ, հայկական ոգի չի մնայ: Նա համոզուած էր, որ «սոցիալիզմը չի կարող միացնել հային, վրացուն, թուրքին. նրանք տարբեր են»:

... 2000 թ. նկարահանող մի փոքրիկ խմբի ուղեկցութեամբ Իսահակեանի թոռ Աւիկ Իսահակեանն անցաւ Վարպետի արցախեան ճամբաներով, եղաւ Ստեփանակերտում, այն հիւրանոցում, որտեղ Իսահակեանը տիկնոջ՝ Սոֆյայի հետ իջեւանել էր:

Մարտունու շրջանի Բերդաշէն գիւղը, որն այնքան հիւրընկալօրէն ընդունել էր մեծ բանաստեղծին, սպաւորուած էր Աւիկ Իսահակեանի այցով: Գիւղացիներից շատերը յիշում եւ Չերմ յուշեր էին պատմում, հպարտանում, որ անձամբ զրուցել եւ նոյնիսկ լուսանկարուել են մեծ գրողի հետ: Այցելութեան արդիւնքում ծնուեցին 40 րոպէանոց «Արցախ. Իսահակեանի հետքերով» ֆիլմն ու «Արցախը եւ Վարպետը» գիրքը:

Այս սողերը գրելու առիթ հանդիսացան հենց «Արցախը եւ Վարպետը» ժողովածուն եւ գրքի շապիկին գետեղուած նկարը, որտեղ

Իսահակեանի հետ հպարտօրէն անմահացել են մի խումբ բերդաշէնցիներ, նրանց թուում է նաեւ մեծ մօրաքոյրս՝ Վարսենիկ Սողոմոնեանը: Նա այսօր արդէն 88 տարեկան է եւ հպարտութեամբ է յիշում Վարպետի հետ հանդիպելու անմոռանալի օրը. «Լուր տարածուեց գիւղում, թէ մեծ, շատ մեծ մարդ է գալիս Բերդաշէն, պէտք է կոտնտեսութեան գրասենեակը, գլխաւոր փողոցները մաքուր պահել, որքան հնարաւոր է պատշաճ ձեւով դիմաւորել ամբողջ Եւրոպան, գրեթէ աշխարհը ոտի տակ տուած այդ մարդուն: Եւ մի քանի օր յետոյ պարզուեց, որ այդ մարդը բոլորիս սիրելի բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեանն է: Մեր ուրախութեանը չափ չկար, մանաւանդ, նրա ոտանաւորներին մէկն էլ, որ մի շուշեցի երգի էր վերածել, երգում էինք: Եւ ահա Վարպետը Բերդաշէնում է: Յուպը ձեռքին, գեղեցիկ ու իմաստուն աչքերով մի մարդ էր, հայեացքից բարութիւն էր թափուած, մեզ հետ այնպէս էր խօսում, ասես հարիւր տարուայ ծանօթներ լինէինք: Երբ մեզ հարցրին, թէ ինչ գիտենք Վարպետի գրուածքներից, ես իսկոյն առաջ եկայ, արտասանեցի գրողի «Մեծ յաղթանակի երգը» բանաստեղծութիւնը: 1948 թիւն էր, պատերազմի կսկիծը դեռ թարմ էր: Արտասանութիւնս դուր եկաւ Իսահակեանին: Ջաքարն առաջարկեց պոետի հետ նկարուել, խմբուեցինք նրա շուրջ: Ես կանգնեցի Վարպետի մօտ, եւ անմահացանք:

Ափսոս մեր գիւղում երկար չմնաց Իսահակեանը»:

Գիրքը կազմել եւ յառաջաբանը գրել է բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր, պրոֆեսոր, Իսահակեանի թոռ Աւիկ Իսահակեանը: Յառաջաբանում նա խօսում է գրքի տպագրման շարժառիթի եւ անհրաժեշտութեան մասին, պարզաբանում Իսահակեանի՝ Արցախ գալու (1908-ին լրացել է Վարպետի Արցախ այցելելու 60-ամեակը) կարեւորութիւնը: Դեռեւս 1988 թուականի աշնանը Աւիկ Իսահակեանը Երեւանում հրատարակել է Իսահակեանի օրագրային այն գրառումները, որոնք արուել էին հենց Արցախում: Սեղմ տողերում երեւում է «ստալինեան ռեժիմի» տակ ճշշող արցախցու նկարագիրը: «Արցախը եւ Վարպետը» գիրքն առաւել արժէքաւոր է դառնում նաեւ նրանով, որ այստեղ գետեղուել են մեծ գրողի Արցախում կատարած գրառումները ձեռագիր օրինակները:

«Շուշուայ կոտորածը 1920 թուին 22 Մարտի» խորագրի տակ Իսահակեանի գրառմամբ տրուած է Միրզա Տէր-Սարգսեանի (Միրսար) յիշատակարանից մի հատուած, ուր նկարագրուած է 1920 թ. Շուշիի կոտորածը, որի ժամանակ 6000 հայ է սպանուել, աւերուել են 40-ից աւելի հայկական գիւղեր:

Օրագրի իւրաքանչիւր սող ընթերցում է յուզմունքով, զգում ես մեծ հայրենասէրի տառապանքը. «Մարդկութեան, մեծ ազգերի, լուսաւոր ազգերի աչքերի առաջ մի ողջ ժողովուրդ հայրենազրկուած է, հրեայ է դառնում, բայց ոչ ոք ձեռք չբարձրացրեց կասեցնելու բարբարոսի հարուածները, դաժան գործը, միմիայն մղուած էր փոխտական, գազանային բնազդներից, հաշիւներից»:

Վարպետին խորապէս վշտացրել է այն, որ Ստեփանակերտում

հայերէն ոչ մի գիրք չի տպագրուած, հրատարակուած է ընդամէնը մի «ողորմելի թերթ», եւ «Լեռնային Ղարաբաղի աւտոնոմիան բացարձակ սուտ բան է»:

Գրքում Իսահակեանի ձեռագրերի արտատպութեանը յաջողում է անուանի բանաստեղծ ու մեծ հայրենասէր Բոգդան Ջանեանի «Վարպետն Արցախում» յուշը:

Ջանեանն ամենուրէք ուղեկցել է Վարպետին, տեսել այն Չերմութիւնն ու սէրը, որով արցախցին դիմաւորել է Իսահակեանին: Վարպետի Ղարաբաղ գալու լուրը տնից տուն մտաւ, ամբողջ Ստեփանակերտը ոտքի վրայ էր, քաղաքն ուզում էր մօտիկից տեսնել սիրելի պոետին, որ սրբի տեսք ունէր եւ իր ներկայութեամբ պիտի սրբացնէր ամէնքին եւ ամէն ինչ:

Հրաչեայ Բեգլարեանը գրի է առել արդէն 80-ն անց Տիգրան Գրիգորեանի՝ Իսահակեանի մասին պատմած յուշերը, որոնք աւելի շատ փաստանքի երանգներ ունեն, քան հպարտութեան: Կուսակցական գործիչը խղճի խայթով է խոստովանում, որ, լինելով մարզկոմի առաջին քարտուղար, չկարողացաւ արժանավայել ընդունել մեծ բանաստեղծին եւ մեծ հային (ժամանակներն այդպիսին էին)...

Բաւականին խոր ընդհանրացումներ ունի Սերգէյ Սարինեանի «Աւետիք Իսահակեանի պոեմը» գիտական յօդուածը՝ Աւիկ Իսահակեանի «Աւետիք Իսահակեանի պոեմները» մենագրութեան մասին:

Գիրքը, փաստօրէն, բանաստեղծի պոեմների առաջին ամբողջական ուսումնասիրութիւնն է - Ս. Սարինեանի բնորոշմամբ, «առաւել նպատակային է հնչում հետազօտութեան գիտական դրուածքի փաստագրական եւ արխիւային նիւթերի վրայ»:

Արդի հայ գրականագիտական մտքի օրէնսդիր ակադեմիկոսը խօսում է նաեւ «Ուստա Կարօ» վէպի մասին՝ այն համարելով ազգային էպոս: «Ուստա Կարօ» յայտնի է իր մի շարք տարբերակներով եւ անաւարտութեամբ: Սարինեանը նախընտրում է առաջին տարբերակը, որ կատարեալ եւ յաջողուած է թէ՛ ըստ ձեւի, թէ՛ սիւժէի փիլիսոփայական աւարտուածութեամբ: Նա արժէքաւոր դիտարկումներ ունի նաեւ վէպի գեղարուեստական առանձնատեսութիւնների մասին: Իսահակեանն ինքը վէպի առաջին տարբերակի շապիկի վրայ գետեղել է Ալֆոնս Դոդէի «Ֆրանսիայում ամէն ոք ինչ-որ չափով Տարտարէն է» ասոյթը՝ շարունակելով «Ամէն մի հայ փոքր-ինչ Ուստա Կարօ է»: Սարինեանը նշուածների շարքում աւելացնում է Շառլ դը Կոստերի «Ուլենշպիգելի եւ Լամմէ Գուդակի արկածները» եւ Գոգոլի «Մեռած հոգիներ» վերնագրերի անունները: Սարինյանը Ուստա Կարոյին համարում է հաւաքական կերպար, մեծ երեւակայութեամբ օժտուած անհատականութիւն. «Տեղ կայ, որ մի սուտ՝ հազար դորթ արժէ, էնպէս լաւ, սիրուն ստեր կան, որ ես ողջ աշխարհքի հետ չեմ փոխի»:

Սարինեանն իրաւացիօրէն նկատել է, որ Իսահակեանի վէպի հիմնական գաղափարը «Հայկական հարցն» է, որի լուսաբանումը կարծես թէ ամբողջութեամբ չչաջողուեց, այդ պատճառով էլ Իսահակեանը վերամշակում է այն՝ կատարելով ոճական ու կառուցուածքային հակափոփոխութիւններ, «ընդ-

լայնելով վէպի տարածաժամանակային յարաբերակցութիւնը»:

Բայց, ցաւօք, այդպէս էլ անաւարտ մնաց «Ուստա Կարօն», սակայն դա չխանգարեց, որ այն դառնայ «գեղարուեստական մի անկրկնելի փորձ՝ ստեղծելու 19-20-րդ դդ. հայոց կեանքի էպոսը»:

«Ոսկեփոփոք ծիրանին ուսին» առինքնող խորագիրն է կրում Արցախի գրողների միութեան նախագահ Վարդան Յակոբեանի յօդուածը: Իսկական պոեզիան Վարդան Յակոբեանը համարում է հեռատեսութիւնը:

Իսահակեանի պոեզիան բնորոշելու համար բաւականին տեղին է այս որակումը: Իսահակեանի ձայնն իրօք լուսեղէն ու մարգարէական է: Բանաստեղծական մէջբերումներով Յակոբեանը ներկայացնում է Իսահակեանն մտածողի եւ գեղագէտի կերպարը, ցոյց տալիս նրա անսպառ հայրենասիրութիւնն ու իմաստասիրութիւնը. «Իսահակեանը խոշոր եւ անընդգրկելի երեւոյթ է: Եւ նրան վերլուծել, մեկնել հնարաւոր չէ ամէնեւին: Պարզապէս պէտք է կարդալ նրան: Ոչ թէ կարդալ, այլ ապրել խորը, անհունօրէն»:

Իսահակեանը եզակի էր նաեւ նրանով, որ խիզախեց շատ տարիներ առաջ՝ հայ գրողի համար «խստօրէն արգելուած» ժամանակներում, լինել Արցախում, որ նրա բնորոշմամբ «քաջերի օրրանն է». «Արցախ-Սիւնեաց աշխարհը՝ քաջերի այդ օրրանը, որ միշտ բարձրագուլիս է եղել համատարած ստրկութեան մէջ. այդ անմատոյց լեռներն ու դժուար կապանները, ուր թափառում է Դաւիթ-Քէլի ողին»:

...Յուսանք, որ նոր սերունդը կը մեծանայ ռազմական, մարտիկ, տղամարդ, հպարտ, յանդուգն, անվախ եւ զլուխը բարձր: Թշնամին միայն զարկողից կը վախենայ ու կը պատկառի:

Մենք պարծենում ենք միայն մեր կուլտուրական յատկութիւններով, արհեստներով, շինարարութեամբ, անցեալով, քրիստոնէութեամբ:

Եւրոպական պետութիւնները միայն ֆիզիքական բուռնցքի ուժն են հաշուի առնում:

Աչքներս լաւ բանանք եւ չհաւատանք սոխակների դայալայներին»:

Յօդուածում Յակոբեանը երգիծանքի թեթեւ շղարշով նկարագրում է նաեւ Ջաքար Սուվարեանի ողիսականը: Իշխանութեան անբարեացակամ վերաբերմունքից յետոյ Ջաքարի ազգականներն ու բարեկամները խուսափում էին նրանից, Սուվարեանի գրպանի փոքրիկ ռատիօնդուռնիչը նրանք համարում էին սովետի պետական գաղտնիքները Ամերիկային հաղորդելու լրտեսական սարք: Միայն համազրկողացի մեծատարիք մի կին, տեսնելով, որ Ջաքարը ժամերով քայլում է դատարանի առաջ, հրաւիրում է տուն եւ հիւրասիրում: Եւ կնոջ միամիտ հարցին, թէ «Ամերիկայում էլ, արդեօք, ինչպէս մեզ մօտ, էշեր կա՞ն», Ջաքարը դառնացած պատասխանում է. «Էնտեղ մի էշ կար, վեր կացաւ եկաւ հաստեղ»:

Գիրքը եզրափակուած է Սոկրատ Խանեանի «Հայրուկային այսօր» քարի շեփոհարանը» յօդուածով, որտեղ հեղինակը անդադարձել է Իսահակեանի ֆիտայական պոեզիային, հայրուկային երգերին,

ՈՒՐՈՒԿՈՒԿՅՈՒ ՅՄՍ-Ի ՖՈՒԹՊՈՒԼԻ ԽՈՒՄԲԻ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուրուկուայի ՀՄՄ-ի ֆուտբոլիստի խումբը

Ուրուկուայի մայրաքաղաք Մոնթեվիդեոյի Հայ Մարմնամարզական Միություն (ՀՄՄ) ֆուտբոլիստի խումբը աւարտելով իր տարեկան մասնակցութիւնը երկրի Համալսարանական Լիգայի մրցումներու, մէկ միաւորի տարբերութեամբ դարձաւ փոխախոյան: Այսպիսով Հայկական խումբը հնարաւորութիւն ստացաւ յաջորդ եղանակին մասնակցելու աւելի բարձր մակարդակի մրցաշարքին:

Զրուցելով «Արաքս» ռատիոյի թղթակցին հետ ՀՄՄ-ի երկու փայլուն ֆուտբոլիստներ Տիէկօ Կէնսճեան եւ Սերխիօ Քոճեան յայտնեցին իրենց ուրախութիւնը, նշելով որ մինչեւ վերջին պահը պայքարեցան արդիւնաւորութեան համար:

Այս առիթով Հնչակեան Կեդրոնէն ներս տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն, որու ընթացքին մարզիկներուն շնորհաւորեցին Կուսակցութեան ղեկավարութիւնը, անդամներն ու համակիրները:

ՀԱՅ ԵՐՈՒՍԱՂԵՍ

Շարունակուած էջ 8-էն

դիր Աթոռոյ Սրբոյն Յակոբայ, եւ տարածամ մահուամբ փոխեցաւ ի Քրիստոս... որք հանդիպիք եւ ընթեռնուք լի բերանով յիշեցէք եւ Աստուած ողորմի ասացէք սմա...»:

Ներսս կ'աղմկէ, պատճառը յուզումն է: Կ'աղօթեմ առ Աստուած որ պահպանէ Ս. Աթոռը:

Իւրաքանչիւր միաբան, ըլլայ ան յաւակնտ կամ ոչ, պաշտօնին կոչուելէ առաջ, պէտք է կարգաւ աչք վարդապետին պատմութիւնը որ գուրած է իր շիրիմին վրայ եւ թերեւս՝ վախնայ:

Ով քաղմաշխատ վարդապետ, Հեռուներէ եկայիս Բու շիրիմին ուխտաւոր:

Այսպէս կրնանք բացայայտ խոստովանիլ որ ճշմարիտ հովիւին պարտքն ու կոչումը այս է, որ կրցաւ հայկական կանթեղը Ս. Փրկչի Գերեզմանին վրայ պահել: Այն կանթեղը որուն մէջ ինքը՝ հայը, Ս. Աթոռոյ միաբանը, լեցուցեր է իր արիւնը երբ հատեր է ձէթը, եւ չորցրեր՝ ձիթեմին:

Հովու ապետ բարի Փրկիչ աշխարհի Տուր սոցա տեղի Ի Բու մ'խորանի:

ՎԱՐՊԵՏԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ, ՎԱՐՊԵՏԻ ՀԵՏ...

Շարունակուած էջ 16-էն

որոնք Վարպետի քնարերգութեանն ուրոյն հմայք են տալիս:

Նեմրոթա սարը հազար ակն ունի,

Հագարն էլ Սըշու դաշտն ի վար կ'երթայ.

Մեծակ Աղբիւրի աղբիւրը սրտի հեղձ ժողովրդի սրտի մէջ կ'երթայ,

Ազատ օրերի, դալար օրերի Ծարաւ վաթանի սրտի մէջ կ'երթայ...

Միաբանի երախտագիտութեան անխառն գզացումով կ'ամփոփեմ իմ խօսքս Օրմանեան պատրիարքի խորհրդածութեամբ. «Երուսաղէմի մէջ ընկերովի ստացութիւնները կը ստեղծեն երեք ծանր պարտաւորութիւններ. այսինքն ստացութեանց պահպանութեան, իրականաց պաշտպանութեան եւ պաշտամանց ճշտապահութեան: Երուսաղէմի Միաբանութիւնը այդ պարտքերուն համապատասխանելու համար կը ստիպուի անքուն տքնութեան, մշտամրմունջ աղօթասացութեան, արթուն հսկողութեան, ծախուց ընդարձակութեան, պայքարներու դիմադրութեան, անհատական հանգիստի զրկման եւ ուրիշ տեսակ տեսակ գոհողութեանց, եւ մինչեւ իսկ անձը վտանգի ենթարկելու:

«Ահա այն կէտերը որոնք միթարական են ազգային գզացմանց համար, եւ որոնց այնչափ հաւատարիմ են միաբանները, եւ որ ամէն նկատողութիւն, եւ ձգտում, հակառակութիւն ու գժտութիւն տեղի կու տան անոնց աչքին առջեւ՝ երբ որ այդ շահերն են որ գործունէութիւն կը պահանջեն»:

Այսպիսով է որ գոյատեւած է հայ Երուսաղէմը:

ԵՐՈՒՍԱՂԵՍԻ ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Շարունակուած էջ 8-էն

***

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, որ մօտէն կը հետեւի Երուսաղէմի Սուրբ Աթոռի տաճնապալի իրավիճակին, շարունակ իր Հայրական յորդորներով, իր ծանրակշիռ մտահոգութիւնը յայտնած էր վանքի իշխանութեան: Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը երկու Արքեպիսկոպոս առաքած էր Երուսաղէմ, Գերշ. Տ. Նաւասարդ Արք. Կճոյեան եւ Գերշ. Տ. Սիրոն Եպս. Աղամեան, որպէս զօրակցութիւն, որոնք վստահաբար մտահոգ վեհափառ Հայրապետին ողջունները եւ պատգամը փոխանցեցին Պատրիարքութեան:

Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎԻ եւ Կրօնական Գերագոյն Ատենի իրենց պաշտօններէն ազատ արձակեց երեք անդամներ՝ Գերշ. Տ. Արիս Արք. Շիրվանեանը, Հոգշ. Տ. Աւետիս Վրդ. Իփրաճեանը եւ Տ. Նորայր Վրդ. Գազաբեանը, որոնց տեղ ընտրեց Հոգշ. Տ. Սամուէլ Մ. Վ. Աղոյեանը, Հոգշ. Տ. Գուսան Վրդ. Ալճանեանը եւ Տ. Էմմանուէլ Վրդ. Աթաջանեանը:

Հարկ եղած անհրաժեշտ փոփոխութիւնները զգալի են եւ անկասկած նոր յոյս կը ներշնչեն: Հարցերուն լուծման համար «մոգական գաւազան» գոյութիւն չունի: Ամէն ինչ կը կատարուի քննարկումով, լուծումներ որոնելով եւ մանաւանդ հետեւողական աշխատանքով:

Պատրիարքութեան բարեկարգութեան հիմնաքարը գետեղուեցաւ վերոյիշեալ ժողովին ձեռամբ՝ Ամեն. Պատրիարք Հօր: Այժմ, աշխատանքի ուղին բաց է միաբանութեան առջեւ եւ մեր բոլորին:

Հարկ է միանական ուժերով հոգեւորական եւ աշխարհական՝ համբերաշխօրէն համագործակցելով Ս. Յակոբայ Միաբանութեան Լուսարարապետ՝ Գերշ. Տ. Նուրհան Արք. Մանուկեանի եւ ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎԻ անդամներուն հետ, վերականգնել հեղինակութիւնը Պատրիարքութեան, որուն առաքելութիւնը մեծ է սփիւռքի մէջ, միշտ ի փառս Ամենակալին եւ մեր Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի եւ ի պայծառացումն Հայաստանեայց Առաքելական Ուղղափառ Սուրբ Եկեղեցւոյ:

«ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

Շարունակուած էջ 13-էն

Ժարանի ուսուցիչներին կազմուած յանձնախումբը ուսումնասիրելուց յետոյ պէտք է որոշէր մրցանակները ըստ տեղեկութիւնների ճշգրտութեան, ստեղծագործական մօտեցման եւ աշխատանքը ձիշղ մատուցելու կարողութեան: Աշակերտները աքտիւօրէն պատասխանում էին հարցերին, իսկ շատերն էլ նոր տեղեկութիւններ էին ստանում իրենց աշխատանքները քննող ուսուցիչներին: Որախ ենք նշելու նաեւ, որ այդ օրը մեզ հետ էր ԹՄՄ Արշակ Տիգրանեան վարժարանի հոգաբարձական կազմի ատենապետ՝ Պրն. Ճորճ Մանտոսեանը: Նա ամենայն սիրով ստանձնեց աշխատանքները քննելու պարտականութիւնը: Գեղեցիկ աշխատանքների շարքը աւելի բարդացնում էր առա-

Մեր խօսքին մէջ ըսինք, թէ անհուն ուրախութիւնը ունինք, որ Երուսաղէմի Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը վերջապէս կայացաւ:

Կասկած չունինք, որ սաղիմահայութիւնը, որ մինչ այդ՝ անյոյս եւ անմիթար կ'ողբար վանքի ներկայ իրավիճակը եւ կը տեսնէր անորոշ ապագան, այսօր նոյնքան ուրախ է ի տես կատարուած «տեղաշարժին»:

Որքան ուրախ ենք, որ Պատրիարք Հայրն անգամ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՀԱՆՋՔԸ նկատեց Աթոռակից Պատրիարքի Ընտրութիւնը, պատմական եւ ճակատագրական իր յանդուգն առաջարկով: Սակայն պատմութեան համար հարկ կը զգանք արձանագրել, որ գտնուեցան մարդիկ որոնք «ի վերայ տանեց եւ պատշգամաց» փոռահարեցին, թէ «Աթոռակից Պատրիարքի Ընտրութիւն չկայ... կարելի չէ այդպիսի բան ընել... կանոնադրութեան մէջ նախատեսութիւն չկայ անգամ... օրակարգին վրայ նոյնիսկ պիտի չգայ Աթոռակիցի հարցը»:

Այո, հոգեւորական մարդիկ, միաբաններ, որոնք գոհ էին ներկայ տիրուր իրավիճակէն, ափսոս... որ չունեցան ողջմտութիւնն ու իմաստութիւնը, լայնախոհութեամբ մօտենալու այս յոյժ կարեւոր հարցին, մանաւանդ ի տես ստեղծուած հանրային կարծիքին, ինչպէս մօտեցաւ Ամենապատիւ Պատրիարք Հայրը:

Վանքի տիրուր իրավիճակի հանդիսատեսներն անգամ, որոնք երէկ անաղմուկ կը քալէին պատրիարքութեան դիմագրաւած ցաւերուն վրայէն, այսօր, Միաբանական Ժողովէն հետք, հրապարակ իջած են ողջունելով եւ փողահարելով Աթոռակից Պատրիարքի Ընտրութիւնը:

Ուրախ ենք, որ այսօր համախոհ ձայնակիցներ ալ կ'ունենանք մեր բեմին վրայ երգող, թէպէտ... ո՛ւշ: Բայց, ինչ փոյթ... այդպէս եղած է պատմութեան ընթացքը, տեսիլքէ պարպուած մարդոց, որոնք ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՀԱՆՋՔԻՆ հետ քայլ պահելու դժուարութիւնը ունին, սակայն ղէպքերէն հետք բեմահարթակ կը շտապեն, իրենց «առագաստը» պարզելու:

Չին երկրորդ եւ երրորդ մրցանակների որոշումը: Երկար քննարկումից յետոյ, ուսուցչական յանձնախումբի որոշմամբ, Լիլիթ Շիրիկեանի աշխատանքը ստացաւ առաջին մրցանակը, Ալեքս Քասշիկեանի, Ռիթա Կարայեանի, Լիաննա Սուլթանեանի աշխատանքները ստացան երկրորդ մրցանակը, իսկ Թազաւիթեան Ազատուհին եւ Քալաջեան Շաքէն շահեցին երրորդ մրցանակը:

Ակնյայտ էր, որ նմանատիպ աշխատանքները աւելի ոգեւորում եւ արթնացնում են աշակերտների մէջ մրցակցութեան եւ առաջնայինը լինելու եռանդը: Իսկ աշխատանքների անբաժանելի մասը տիգրանեանցիների երեւակայութիւնն էր եւ քրիստոնեայ Հայաստանի ինքնատիպ մեկնաբանութիւնն ու արտացոլումը աշխատանքներում:

խօսք, հայերէն աղօթք ու երգ... Եւ այդ երգերի մէջ իր մշտական տեղն ունի Իսահակեանի ստեղծածը...

ճող Շուշին, նորոգուած եկեղեցին, գեղեցիկ շէնքերն ու մաքուր փողոցները, կը լսի միայն հայերէն

ՆՈՐ ՏԱՐԻ Է, ՆՈՐ ՏԱՐԻ...

Շարունակում է 7-էն

ծննդեան մեղեդիներ, մէկը միւսից գեղեցիկ, ականջ շոյոյ: Աւելին. ամբողջ մէկ ամիս FM1 կայանը 103. արիքով, օրը քսանչորս ժամ եթեր է փռում ծննդեան մեղեդիներ, երգեր՝ տարբեր մշակումներով, միեւնոյն երգի տարբեր կատարումներ՝ մեներգիչներին, երգչախմբերի կամ նուագախմբերի կատարմամբ:

Եւ այս ամէնը այնպիսի խանդավառութեամբ ու վարպետութեամբ է մատուցւում, որ մնում են ապշած, զարմացած, ու ինքը քեզ հարց ես տալիս. ի՞նչն է մղում այս մարդկանց նման նուիրագործումներ իրականացնելու, սովորովի ո՞ւժով, թէ՛ հաւատով՝ Աստուծոյ, երկրի, օրէնքի, սահմանադրութեան հանդէպ:

Ամէն դէպքում, ինչ էլ որ անում են, անում են՝ սիրով, նուիրութեամբ, տարիների ընթացքում մշտապէս թարմացնելով երեւոյթները բաղադրատարրերը:

... Նոր տարի, նոր սպասելիքներ, նոր երազներ, յուզումներ բազում, առայժմ ճեղքուած մի ամբողջ ժողովուրդ, որ փոխանակ լցնելու այդ ճեղքը, կեանքի դժուարին պայմանների պատճառով: Ստիպուած է իր իսկ ձեռքով մեծացնել այդ ճեղքը:

Եկէք այնպէս անենք, որպէսզի 011-ին Սփիւռք-Հայրենիք կամուրջը չ'երեւայ Սփիւռքի կողմից Հայաստանին հասցուող նիւթական ու բարոյական «բեռի» ծանրութիւնից: Չէ՞ որ Սփիւռքն էլ իր կարիքներն ունի եւ ջանանք օգնել նաեւ մեզ՝ Սփիւռքին, մեր Լոս Անճելըսի մշակութային ու բարեսիրական միութիւններին, դպրոցներին, եկեղեցիներին:

Այս մտավախութիւնը շատերիս է համակել, ու պատահական չէ Պարոյր Աղպաշեանի չափազանց այժմէական ու մտահոգիչ յօդուածը (Նոր Օր, Դեկտեմբեր, «Սփիւռքիւր եւս պէ՛տք ունի «ԹՈՆ»երու (Ռատիօ, Թելի, Թի.Վի.), որի մէջ սրտի ցաւով է նա նկատում հետեւեալը. «Ինչո՞ւ Սփիւռքի համար չի կազմակերպուիր կամ չի նախաձեռնուիր ԴՐԱ-ՄԱՀԱԻԱՔԻ համապատասխան արշաւ մը... Այսօր, աւելի քան ցաւալի է, որ նիւթական դժուարութիւններու պատճառով, դպրոցներ կ'ապրին սուրբ տաղնապներ, ուսուցիչներ կը մնան անվճար կամ անգործ հացուցիչ պայմաններու տակ»:

- Անկասկած, այո՛, պէտք է օգնել հայրենիքին, մեր քոյրերին ու եղբայներին, սակայն ոչ Սփիւռքի ուժերը ջլատելու հաշուին: Ես դեռ տարիներ առաջ եմ հանդէս եկել մամուլում եւ ասել «Զօրաց-

նել Սփիւռքը՝ ի շահ Հայաստանի»: Հիանալի վերջաբանով է վերջացնում իր յօդուածը Պարոյր Աղպաշեանը, որի հետ լիովին կիսում ենք իր մտահոգութիւնները: Ահա այդ պարբերութիւնը:

- Այո՛, Արցախը կամ Հայաստանը ՁՈՒՐԻ պէտք ունի: Վիճելի չէ: Բայց ո՞վ ըսաւ թէ՛ Սփիւռքը ուրիշ տեսակ «Չուրերու» պէտք չունի:

Պէջրութեամբ մտաւորականի եզրայանգումը մի տեսակ կոչ է, անհազանգ մեզ՝ հայաստանցի սփիւռքահայերիս համար: Մենք՝ արտագաղթած հայերս հիմնականում անտեղեակ ենք Սփիւռքի կառույցների գործունէութիւնից: Շատեր, նոյնիսկ տասնամեակներ շարունակ ապրելով Սփիւռքում, բնաւ պատկերացում չունեն, թ ինչպէս են գոյատեւում մի քանի տասնեակ հայրենասիրական, բարեսիրական, մշակութային միութիւնները, ֆինանսական ինչպիսի՞ միջոցների շնորհիւ են կարողանում երկար տարիներ գոյատեւել:

Ոչ միայն հայկական, այլեւ ամերիկեան հազարաւոր միութիւններ: Իրենց գոյութիւնը պահպանում են հիմնականում նուիրատուութիւնների շնորհիւ: Եւ, որովհետեւ, նախկին հայաստանցի վարժուած չէ նման մի երեւոյթի, իր համար դժուար է ըմբռնել այս ամէնը:

Նա (հայաստանցին) նուիրող է, տուող է, բայց հիմնականում ոչ Սփիւռքի կառույցների համար: Նա հայաստանի բարօրութեան, այնտեղ բնակուող հարազատների եւ բարեկամների համար ոչինչ չի խնայի: Նա դեռ լիովին չի պատկերացնում, որ Հայաստանին օգնելու հետ մէկտեղ, հայ մնալու եւ գաւազներին ճշմարիտ հայ մեծացնելու համար անհրաժեշտ է օգնել նաեւ մեր՝ ներքին կառույցներին:

Շատ է պատահել, երբ ինձ գանգահարել են ու հարցրել՝ «Ձեր երգչախմբում երգելը վճարովի է...»: Ի՞նչ ասես. մարդը գաղափար չունի ինչ ասել է «ճրիբար» երգելը, որովհետեւ Խորհրդային Միութիւնում ամէն ինչի համար վճարում էին: Նա դեռ էն հիւն օրերի յուշերի մէջ է ննջում...:

Այս թեմայի մասին կարելի է երկար խօսել ու գրել: Նոր տարուայ նախօրեակին չեմ ուզում մոռալ մտքերով ծանրաբեռնել ձեր ուղեղը:

Պարզապէս, եկէք իրար ասենք Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ Սուրբ Ծնունդ: Բայց մինչ այդ, քանի որ ապրում ենք այս հիւրընկալ երկրում, մինչ մեր Սուրբ Ծննդեան օրը (Յունուար 6) պարտաւոր ենք նաեւ ասել Merry Christams:

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ, ՁԵՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ Ս. ԿՈՆԴԱԿԻ ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ

Շարունակում է 13-էն

Լորական խօսքերն ու բարի մաղթանքները:

Ապա Ս. Յակոբ եկեղեցուց Կիրակնօրեայ վարժարանի աշակերտներու նուագախումբը հրամցուց «Սուրբ Աստուած», «Քրիստոսի մէջ» եւ «Մեր Հայրենիք», որմէ ետք երիտասարդ արուեստագիտուհի Թալին Գուլումեան գեղեցիկ կերպով դաշնակի վրայ նուագեց Թիէրսընէն, Պեթովէնէն եւ Մօցարթէն ստեղծագործական բաժիններ:

Սարի Բէշիշեան յաջորդաբար ասմունքեց Վահան Թէքէեանի «Եկեղեցին Հայկական», Արամայիս Սահակեանի «Հայաստան» եւ Գէորգ Էմինի «Սասունցիներու պարը» ստեղծագործութիւնները: Վերջին՝ Գագիկ Պատալեան մեներգեց «Դու ինձ համար», «Անուշ Հայաստան», « Ի գէն հայեր», «Ես քեզ համար» եւ «Հայոց սարեր» երգերը, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով սրահէն ներս:

Իր կարգին սրբազան հայրը մէկական յուշանուէրներով գնահատեց գեղարուեստական յայտագրի մասնակիցները:

Յանուն Միակն խորհուրդի ատենապետ բշ. տք. Սարգիս Մեսրոպեան երկրեզու նախ շեշտեց, թէ սրահը իր հոծ ներկայութեամբ արդէն պատմական դարձուցած էր օրը:

«Մեր ուրախութիւնը կը կրկնապատկուի, երբ հրապարակային կերպով կը մեծարենք եկեղեցուց հաւատացեալներէն երեք անդամներ, յանձինս Լօրա Գուլումեանին, բրշ. ձօրթ Գիգիբեանին եւ Փիթըր Ապաճեանին, որոնք տարիներէ ի վեր իրենց կեանքը անսակարկ զոհաբերութեան ի սպաս դրած են հայ եկեղեցուց եւ յատկապէս Ս. Յակոբին ու անոր հայ վարժարանին եւ Հայաստանեայց եկեղեցուց Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմին ծառայութեան եւ բարգաւաճման»:

Ապա ատենապետ Մեսրոպեան յայտնեց նաեւ թէ ուրախալի երեւոյթ է, որ այսօր այս տօնական օրուան առթիւ եկեղեցուց դպրոց դասին կը միանան 9 նորագիրներ եւ նոր պաշտօններ ստանձնողներ:

Ապա այս յայտարարեց, թէ այս ուրախ առիթով Ս. Պետրոս եկեղեցուց «Կոմիտաս» երգչախումբը \$400, իսկ եկեղեցուց բարերարներէն՝ Արտօ Գալպեան \$1000 կը նուիրեն Ան շնորհակալութեան եւ երախտագիտական խօսեքերէն ետք կրկին անգամ շնորհաւորեց նոր պարգեւատրեալները, եկեղեցուց նոր դպիրները, օրուան ձեռնարկին հանդիսավարն ու մանաւանդ Ս. Յակոբ եկեղեցուց տարիներու հոգեւոր հովիւր ու նաեւ անսակարկ սպասարկողներէն՝ Պապ Մելքոնն ու Պապ Պարսամը, վեր առնելով անոնց Հայաստանեայց եկեղեցուց հանդէպ ունեցած օրինակելի ծառայասիրութիւնը:

Իր կարգին, հայրական խօսքերով առաջնորդ սրբազան հայրը երկրեզու կրկին անգամ օրհնեց օրուան մեծ պարգեւատրեալները եւ անդրադարձաւ մեր դարերու հաւատքին ու միաժամանակ մեր պարտասխանատուութիւններուն մասին:

Ապա Արեւմտեան Թեմի առաջնորդարանի «Հայ Ոգի» շքանշանով պարգեւատրելու համար բեմ հրաւիրուեցան երեք թեկնածուները:

Ներկայացնելով Լօրա Գուլումեանը սրբազան հայրը շեշտեց անոր տարիներու բացառիկ առաքելութիւնը մեր նոր սերունդի հայցի դաստիարակութեան մարզէն ներս: Սարկաւազ ձօրճ Գիգիբեանի մասին առաջնորդը դրսեւորեց անոր խոնարհ ծառայութիւնը հայ եկեղեցուց մէջ, իսկ Փիթըր Ապաճեանին համար Յովնան սրբազան մեծարեց անոր երկար տարիներու նուիրումը թէ հայրենիքին եւ թէ իր գաղութին:

«Հայ Ոգի» շքանշաններ յանձնելէ ետք սրբազան հայրը շեշտեց մարդոց նուիրումով իրենց կեանքը հարստացնելու բաժինը: Տօները մեր եկեղեցուց մէջ վերացական են եթէ չկայ մարդու ծառայութիւնը: Դուք երեքդ ալ արժանի մեր սիրոյն աղօթքին եւ յարգանքին»:

Իր խօսքի աւարտին սրբազան հայրը շնորհաւորեց ու օրհնեց ներկաները, ծխական խորհուրդի անդամները եկեղեցուց տարիներու հոգեւոր հովիւն ու դպրաց դասին բոլոր ծառայողները, տիկնանց ու եկեղեցուց յարակից այլ միութեան ու մարմիններու անդամները ու յատկապէս Թէճիրեան ընտանիքը, որոնց համար օրը դարձած էր եկեղեցուց անուանակոչման նման պատմական:

Ատենապետ Մեսրոպեան եկեղեցուց յարակից մարմիններու պատասխանատուները ծանօթացուց ներկաներուն եւ բացառապէս այդ մարմիններուն եկեղեցուց յատուկ տարեկան նիւթական օժանդակութիւններուն բաժինները:

Իր կարգին հոգեւոր հովիւ Արշակ քնյ. խաչատուրեան բարի յիշեց Միակն խորհուրդի անդամներն ու եկեղեցուց բարգաւաճման սպասարկող հաւատացեալները վեր առնելով անոնց օրինակելի աշխատանքը, ի փառս եկեղեցուց: Նոյնպէս ջատագովեց թեմիս առաջնորդն ու Միակն խորհուրդի ժրջան ատենապետը, եւ ապա սրտանց շնորհաւորեց նոր պարգեւատրեալ ձան Թէճիրեանն եւ գնահատանքի խօսքեր ուղղեց եկեղեցուց բոլոր սպասարկուներուն եւ յատկապէս նոր ձեռնադրուողներուն:

Ս. Յակոբ Հայց. Առաքելական եկեղեցուց 68-րդ պատմական տարեդարձը սրբազան հօր պահպանիչով փակուեցաւ:

Պրօֆակցուքիւնը՝ Ս. Յակոբ եկեղեցիէն

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱՆՔ

Ուրախութեամբ իմացանք, որ թերթիս բաժանորդ բարեկամներէն Տէր եւ Տիկ. Էտի եւ Գլարա Գոնյայեան, Հոկտեմբեր 21, 2010ին բախտաւորուած են առաջնեկ աղջիկ գաւակով մը, զոր անուանակոչած են Գալին:

Նաեւ, հոգեկան հաճոյքով վերահասու դարձանք, որ նոյնպէս թերթիս բաժանորդ բարեկամներէն Տէր եւ Տիկ. Յակոբ եւ Անիթա Թիւթիւնճեաններ, ընթացիկ տարուան Դեկտեմբեր 25ին, բախտաւորուած են առաջնեկ մանչ գաւակով մը, զոր անուանակոչած են Անթընի:

Այս գոյգ ծնունդներով բախտաւորուելուն բարեբաատիկ առիթներով, «Մասիս» կը շնորհաւորէ նորածիններուն ծնողները եւ մասնաւորաբար անոնց մեծ հայրն ու մայրը՝ Տէր եւ Տիկ. Տիրան եւ Մարգրիտ ձէրէճեանները, բոլորին մաղթելով ամենայն բարիք:

ՆՈՒՐԱՏԻՈՒԹԻՒՆ

ԷՅՕԺԵՆԻ ձէՐԷՃԵԱՆ մահուան տխուր առիթով Տէր եւ Տիկ. Հէրի եւ Արշօ Տիրամարեան իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հանգուցեալի գաւակներուն, քրոջ եւ ձէրէճեան ընտանիքի համայն պարագաներուն:

Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի 100 տոկար կը նուիրեն «Մասիս»ի բարգաւաճման ֆոնտին:

«ԿԸ ԳԱՅ ՕՐԸ, ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ ԷԼ ԿԸ ՔՆՆԱՐԿՈՒԻ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Շարունակում է 5-էն

դժուարանար:

Հայաստանի հետ մեր յարաբերությունները պետք է նախաձեռնել իրական գարգացումների հիմքի վրայ: Կովկասում խաղաղությունը եւ կայունությունը ամրապնդելու, Ղարաբաղի հարցի կարգաւորումը արագացնելու համար պետք է շտապ կեանքի կոչել նախորդ տարի ստորագրուած արձանագրութիւնները: Թէ ԱՄՆ Կոնգրէսի անդամները, թէ հայ եւ թուրք առաջնորդները չպետք է քաղաքականութեան մէջ գործիք դարձնեն մեր ոչ հեռու պատմութեան ամենամեծ բիծը հանդիսացող հայկական ողբերգութիւնը: Այս համատեքստում գովելի է թուրքական հասարակական կազմակերպութիւնների գործունէութիւնը:

Թիւրք: Օսման Քաւալայի դեկավարութեամբ Anadolu Kultur, TESEV, Hrant Dink հիմնադրամները հայ եւ թուրք հասարակութիւնների միջեւ առկայ նախապաշարունակները կոտորելու եւ բարեկամութեան կամուրջ ստեղծելու համար արտակարգ ջանքեր են գործադրում:

Հալիլ Բերքթայը, Ֆիքրէթ Ադանըրը, Թանէր Աքչամը եւ Այլէ Հիւրի պէս պատմաբանները, որոնց թիւը գնալով շատանում է, իրենց կեանքը վտանգի ենթարկելով 1915-ի վերաբերեալ բացում են մեր աչքերն ու գիտակցութիւնը, վերձանում տասնեակ տարիներ մեզ հրամցուած ստերը: Կը գայ օրը՝ այս հարցը թուրք-իւրի խորհրդարանի հարկի տակ էլ կը քննարկուի: Խիղճը կը խօսի:»,-եզրափակել է Ամբերին Չամանը:

ԵՐԹԸ

Շարունակում է 15-էն

որոնց հազուադիւր առիթներով կրնայի հանդիպել, մեր միջեւ եղած հեռուութեան պատճառով: Երբ ապրուստի սիրոյն 1926-ին որոշեցին Պրազիլ գաղթել՝ կարօտս աչրեց զիս:

Մինչեւ տասնհինգ տարեկանս ուսումս շարունակեցի վարժարանիս մէջ, երբ հայրս յանկարծակիի բերաւ զիս՝ դժգոհելով իր նիւթական անկումային վիճակէն եւ խիստ կարիքը ունենալով օգնականի՝ յարդի եւ գարիի գնումները ուղղակիօրէն գիւղացիներէն կատարելու առանց միջնորդի, որ ծախսերը կ'աւելցնէր:

Անդրանիկ գաւակ ըլլալով, ոչ բառը արտասանելը ճիշդ չէր հօր մը հանդէպ, որ կը չարչարուէր ու կը տառապէր: Հասեր էի վստահութիւն ներշնչելու հանգրուանին:

Այսպէս մոռտք գործեցի կեանքի ասպարէզ, ընտանիքը պահելու հօրս օգնականը դառնալով:

Հօրեղբայրներէս մէկը Ջահէի մօտ թաւալպայա գիւղը ապրիլ նախընտրեց, ուր խանութ մը բացաւ հնտեղէնի եւ պտուղներու:

Պեքայի շրջանին մէջ եղող տունը առիթ ընծայեց, որպէսզի իր մօտ մնամ եւ գործս կատարեմ այն հեծանիւով, որ հայրս գնած էր գարին եւ յարդը բաժնելու: Յաճախորդներուն կ'այցելէի յաջորդաբար, անոնց անհրաժեշտ ապրանքները ապահովելու եւ գումարները գանձելու: Հայրս շարունակեց անասակները պարտքով տալ, նաեւ ֆրանսական բանակին ու Յիսուսեան հայրերուն անասուններուն կերը ապահովել:

Պեքայի Շիթորա քաղաքը երթալու համար, գիշերով շոգեկառքը կը նստէի Սաստնայէի կայարանը ուղղուելով, ուր անկիւն մը կեցուցած հեծիքս կ'առնէի եւ մութին մէջ քշելով հօրեղբօրս տունը կ'երթայի: Այդ տարածութիւնը հին արահետէ մը կտրելով կ'անցնէի, կողքի գերեզմանները հոգիիս մէջ սարսափ կը ստեղծէին, գայլերու ոռնոցին եւ վայրի շուներու հաչոցին հետ, որոնք երբեմն կը հարածէին զիս՝ արագացնելով սրտիս գարկերը վախի տրոփիւններով, անոնցմէ հեռանալէ ետք ոտքերս հովուն կ'արձակէի, գոհաբանական համարներ կրկնելով՝ ողջ ու անվնաս

հասնելուս համար:

Տառապանքներէս յետոյ զիս հանգստացնող մրափ մը առնելով, արշալոյսին առաջին ժամերուն հետ կ'արթննայի, դասաւորելու գործերս ու գիւղ վերադառնալու, գիւղացիներէն գարի եւ յարդ գնելու եւ ծախուածներուն գումարը գանձելու:

Սարսափի զգացումս փարատելու եւ հոգիս հանգստացնելու համար, գիշերները կրտսեր եղբայրս հետս կ'առնէի որպէս ընկերակից, հեծանիւի ետեւի աթոռին վրայ կը նստեցնէի զինք եւ ան զիս բռնած ճամբայ կ'ըլլէի:

Անգամ մը վերադարձին, քունը դաւաճանեց զինք եւ ինձմէ փրթելով ինկաւ: Ետեւ դարձայ, տեսայ, որ գետին փռուած էր:

Վերադարձայ իր մօտ, գանգատելով կ'անիծէր.

- Այսպէ՞ս պէտք է չարչարուիք եւ աշխատինք մինչեւ գիշերուան այս ուշ ժամերուն:

Օրեր ու գիշերներ անցան կամաց-կամաց. հմտօրէն կը կատարէի ինձի տրուած պարտականութիւնները: Արդէն տասնութ տարեկանի սեմին ոտք դրած էի, երբ փորձառութիւն եւ ճարտարութիւն ձեռք բերի:

Ֆրանսական բանակը ձիեր ու անասուններ կ'օգտագործէր եւ սովորաբար անասակները աճուրդով կը գնէր:

Ինքնիրենս ըսի, ինչո՞ւ բախտս չփորձեմ, մասնաւորաբար երբ գնումները մեծ քանակութեամբ կ'ըլլային եւ շահը կը կրկն ապատկուէր:

Երկու օրեր ետք որոշեցի ֆրանսական բանակին կայացուցած աճուրդին մասնակցիլ՝ հակառակ այս ասպարէզին մէջ անփորձութեանս, փոքր տարիքիս պատճառով: Բաց ծանօթ վաճառական Միսաք էֆենտի Ազիրեանը, օգնութեան ձեռք երկարեց ինձի՝ առիթ տալով իր մօտ աշխատելու, յարդ եւ գարի ամբարելու վայր մը գտնելու, ինչպէս նաեւ մեծ վաճառականներու հետ գործելու սկզբունքները սորվեցնող յարմար անձին գոյութիւնը՝ մտահոգութիւններս փարատեցին:

Գիշեր-ցերեկ առանց դադարի կ'աշխատէի, անկողինս կը մտնէի ու ժասպառ, մինչ առիւծի բաժինը վաճառականներուն կը մնար:

ՀԱՅ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ԶԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻ ԳԻՐԲ

Շարունակում է 5-էն

տիկս երկար էր մահանում Նա բացում էր աչքերն ու ասում, որ տանջուած է ճանապարհին թողած երեխայի համար»:

Իսկ թուրք հեղինակը գրքի իր հատուածի համար վերնագիր է ընտրել մի թուրք երիտասարդի խօսքերը՝ «ափսոս նրանք չմնացին»:

Սա 1960-ականների սկզբին կենտրոնական Անատոլիայի Ակչեհիր քաղաքի դպրոցի աշակերտ Քամալի պատմութիւնն է:

Նրանք որոշել են լքուած եկեղեցում թատրոն բացել: Սկսել են մաքրել տարիներով հաւաքուած փոշին: Ինչ-որ մէկը խողովակով ջրի շիթը ուղղել է պատերի վրայ, ու եկեղեցու պատերին որմնանկարներ են յայտնուել, որոնք չէին երեւում, քանի որ եկեղեցու պատերը սպիտակեցուած էին, որպէսզի ոչ մէկը չիմանայ, որ այնտեղ հայեր են ապրել: Քամալն ուրախացել է որմնանկարները վերագտնելու համար, որ արուել էին մարդկանց կողմից, որոնց մասին մանկութիւնից նա արհամարհական «գիւղուր» բառը գիտէր, ու փոխարէնը շատ է տիրել, որ եկեղեցու պատերը սպիտակեցուել են:

Գրքի հայկական մասը թրքերէն թարգմանել է ստամպուլահայ Ալին Օզինեանը:

«Ազատութիւն» ռատիոկայանի հետ գրաւոր հարցազրոյցում՝ Facebook-ով Ալին Օզինեանն ասաց, թէ իրեն խորապէս հետաքրքրել են այս ուսումնասիրութիւնները՝ որպէս համեմատաբար նոր խօսք Հայաստանի եւ թուրքիայի պատմութեան ծալքերը բացայայտելու ասպարէզով: Պատմողները այս իրադարձութիւններին անմիջականօրէն չեն մասնակցել, սակայն դրանք պահպանուել են իրենց ընտանիքների պատմութիւններում: Ալին Օզինեանը ասաց, որ

նման պատմութիւններ կային նաեւ իրենց ընտանիքում, ու հետագոտութեան թարգմանութիւնը իր համար ունէր նաեւ անմիջական նշանակութիւն:

Նա նշեց, որ գիրքը հասցեագրուած է Հայաստանում եւ թուրքիայում բնակուող կոնկրետ մարդկանց, որոնք կարծես մինչեւ այժմ դուրս են մնացել հայ-թրքական յարաբերութիւններով զբաղուող հետազոտողների, քաղաքական գործիչների ու շարժումների: Ե՛ւ հայ, ե՛ւ թուրք հասարակութիւններում անցեալը մեծ ճնշում ունի ներկայի վրայ, եւ առանձնապատուկ հետաքրքրութիւն է ներկայացնում, թէ ինչպէս է այդ անցեալն ընկալուած անհատների կողմից:

Ալին Օզինեանը նաեւ նշեց, որ անհատական պատմութիւնները կողք-կողքի մի գրքում ընդգրկելը ե՛ւ թուրքիայում, ե՛ւ Հայաստանում մարդկանց միմեանց հետ շփուելու եզակի հնարաւորութիւն է տալիս:

Այս գրքի մասին Կիրակի օրը գրել եւ գրքից հատուածներ է ներկայացրել թրքական «Չաման» թերթը: Ալին Օզինեանը «Չաման»-ին ասել է. - «Բանաւոր պատմութիւնները երեւի ամենաուսումնասիրելի ճանապարհն են պատմութիւնը պահպանելու համար: Այս պատմութիւնները շատ տպաւորիչ են»: Նա նաեւ ասել է, որ գիրքը կ'օգնի մարդկանց աւելի շատ պատմութիւններ պատմել, որոնք նրանք սովորաբար թաքցնում են:

Գրքում նաեւ նշուած է, որ հիմա հայերը կարողանում են այցելել թուրքիա. - «Մարդիկ գնում են եւ փնտրում իրենց նախնիների գիւղերը: Երբեմն նաեւ տները, որտեղ ապրել են իրենց նախնիները: Կարեւոր վայրերի՝ գերեզմանոցների, եկեղեցիների, սրբապալարերի, ծառերի, անտառների մասին պատմել են նրանց պապերը»:

Փոխարէնը քանի մը դրուշներ հագիւափս կը շօշափէին. այս եղելութիւնը վիճակիս դէմ ըմբոստանալու եւ անհատական գործի ուղղութեամբ ընթանալու մղեց զիս, առաջին

քայլը առնելու դէպի վաճառականութեան լայն հորիզոնները, գործելով իմաստալից առածին սկզբունքով. «Հազար մղոնի երթը առաջին քայլէն կը սկսի»:

REQUEST FOR PROPOSAL
RFP NO. 7542 PROJECT BASED VOUCHER NOTICE OF FUNDING AVAILABILITY (PBV NOFA)

The Housing Authority of the City of Los Angeles invites proposals from qualified developers under the Project Based Voucher Program for Permanent Supportive Housing projects that serve extremely and very low income chronically homeless special needs individuals and homeless families, transition aged youth (TAY), seniors and the disabled. Copies of the PBV NOFA may be obtained beginning December 21, 2010 online at www.hacla.org/ps. Proposals will be accepted until 2:00pm, January 21, 2011.

12/30, 1/6/11
 CNS-2011795#
 MASSIS WEEKLY

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ԸԱՄԱՐ) ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA

ԸՆՈՒԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՍՓԻՌՔԻ ՆԱԽԱՐԱՐՆ ԱՍՓՈՓԵՑ ԱՆՑՆՈՂ ՏԱՐԻՆ

Շարունակում է 14-էն

Թեթը: ՀՀ կառավարութիւնը 21.10.2010 թ. թիւ 1366 որոշմամբ համաձայնութիւն է տուել վերոնշեալ Համաձայնագիրը ստորագրելու Սփիւռքի նախարարութեան առաջարկութեանը:

Նիժնի Նովորոդի Լոբաչեւսկու անուան պետական համալսարանի միջազգային չարաբերութիւնների ֆակուլտետում 2010-2011 ուսումնական տարում հայոց լեզուն ներառուել է պարտադիր ուսուցման օտար լեզուների ցանկում որպէս երկրորդ օտար լեզու: ՌԴ Նիժնի Նովորոդի հայ համայնքի նախաձեռնութեամբ Հոկտեմբերի 9-16-ը կազմակերպուել է Լոբաչեւսկու անուան համալսարանի պատուիրակութեան այցը Հայաստան: Մշակուել է այցի ծրագիրը եւ իրականացուել ծրագրով նախատեսուած բոլոր միջոցառումները:

ՀՀ ԳԱԱ ինստիտուտների հետ Մոսկուայում բացուել է «Միջբաղաբարկրթական հետազոտութիւնների կենտրոն», իսկ Եկատերինբուրգի պետական համալսարանում ԵՊՀ-ի սոցիոլոգիայի ամպիոնի հետ ստեղծուել է հայկական հետազոտութիւնների կենտրոն:

Կազմակերպուել են տեսակոնֆերանսներ Մոսկուայի հայկական երիտասարդական կազմակերպութիւնների, Եկատերինբուրգի հայ համայնքի եւ Ուրալի համալսարանի հայկական հետազոտութիւնների կենտրոնի ներկայացուցիչների, Ուքրաինայի հայերի միութեան եւ Քիեւի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ, որոնց արդիւնքում յստակեցուել եւ արձանագրուել են տեղի հայ համայնքների հիմնախնդիրներն ու դժուարութիւնները, դրանց ուղղութեամբ մշակուել եւ իրականացուել են միջոցառումների ծրագրեր:

2010 թ. Սեպտեմբերի 25-ին

«Վոլոգդրատի մարզի հայ համայնք» հասարակական կազմակերպութեան նախաձեռնութեամբ Չերեպովեցում բացուել է Հայկական կրթամշակութային կենտրոն: Ապահովուել է Մինգապուրում անցկացուած պատանեկան օլիմպիական առաջին խաղերի Հայաստանից մեկնած պատուիրակութեան ընդունելութիւնը տեղի համայնքի կողմից, ինչի համար Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտէի ղեկավարութիւնը շնորհակալական նամակ է հղել ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեանը:

Նոյեմբերի 21-ին Կրասնոդարի Պաշտպանութեան օժուեց ու բացուեց նորակառուց, տուֆակերտ Հայկական Առաքելական «Սուրբ Սահակ եւ Մաշտոց» եկեղեցին:

Բլազովեչչենսկում, Իգիումում, Սումիում, Տվերում, Մերեֆայում, Ազգաբատում, Մառիյում, Թուրքմենբաշիում, Էլոտանում բացուել են կիրակնօրեայ դպրոցներ:

Իրականացուել է ՀՀ կառավարութեան կողմից հաստատուած «Վրաստանի հայ համայնքի գործունէութեանն աջակցութեան» ծրագիրը:

ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան կողմից կառավարութեան է ներկայացուել 2 օրէնքի նախագիծ եւ 18 որոշում:

2010 թ. առաջին 11 ամիսների ընթացքում կազմակերպուել է ՀՀ սփիւռքի նախարարին կից ասեանի 11 նիստ, որոնց ընթացքում քննարկուել է 42 հարց:

ՀՀ սփիւռքի նախարարութեանում այս ժամանակամիջոցում ստացուել է 3413 եւ առաքուել է 3329 գրուել: Ստացուել եւ պատասխանուել է 745 նամակ քաղաքացիներից:

ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան աշխատակազմի ստորաբաժանումներում քննարկման արդիւնքում համապատասխան յանձ-

նարարականներով գերատեսչութիւններ, նախարարութիւններ եւ պետական այլ կառույցներ են առաքուել 2776 գրուել:

2010 թ. առաքուել է 304 շնորհակալական նամակ, ստացուել 102-ը, առաքուել է 913 շնորհակալական նամակ եւ ստացուել 1123-ը:

Նախարարութիւն է այցելել 1601 քաղաքացի, որից՝ նախարարը ընդունել է՝ 756, համապատասխան ստորաբաժանումները՝ 845: Նրանցից՝ ՀՀ քաղաքացիներ - 678 եւ սփիւռքահայեր - 923:

Կազմակերպուել է նախարարութեան կազմակերպած 26 միջոցառումների լայն լուսաբանում, որոնցից իւրաքանչիւրին մասնակցել է միջին հաշուով 18-20 տեղական եւ Սփիւռքի զանգուածային լրատուամիջոց: Կազմակերպուել է 9 մամուլի ասուլիս, որոնցից 7-ը՝ ՀՀ սփիւռքի նախարարի եւ 2-ը՝ նախարարի տեղակալի մասնակցութեամբ: Պատրաստուել է շուրջ 2000 տեղեկատուական նիւթ եւ էլեկտրոնային փոստով առաքուել տեղական եւ Սփիւռքի լրատուամիջոցներին:

Հայ լրագրողների 5-րդ համահայկական համաժողովի արդիւնքում ընդունուել է համաժողովի յայտարարութիւնը՝ համագործակցութեամբ ընդհանուր մօտեցում ունենալու, կազմուել է աշխատանքային համակարգող մարմին: Մշակուել է երիտասարդ լրագրողների վերապատրաստման դասընթացների եւ համաժողովի ծրագիրը:

Նախարարութեան ջանքերի շնորհիւ այսօր արդէն տեսակոնֆերանսների կազմակերպումը բարդ խնդրից վերածել է պարզ աշխատանքային գործունէութեան, կազմակերպուել է շուրջ 10 տեսակոնֆերանս: Նկարահանուել եւ տարբեր կայքերում տեղադրուել է նախարարութեան տարբեր ծրագրերի եւ գործունէութեան վերաբերեալ աւելի քան 30 տեսահոլովակ: Կատարուել է շուրջ 11 վեր-

լուծութիւն: Մշակուել է Սփիւռքի ներուժի հաշուառման եւ համախմբան մոդել եւ ծրագիր:

2011 թ. իրականացուելիք ծրագրեր՝

1. Մշակուել է «Սփիւռքի զարգացման հեռանկարները գլոբալացուող աշխարհում» միջազգային համաժողովի ծրագրի նախագիծը:

2. Մշակուել է «Հայոց ցեղասպանութեան զոհերի չիշատակին նուիրուած յուշարձանների մանրակերտերի պատրաստում եւ տեղադրում» ծրագրի նախագիծը, ըստ որի՝ արտերկրում գտնուող համապատասխան որոշ յուշարձանների մանրակերտեր տեղադրուելու են Միջնադարից յուշահամալիրի տարածքում:

3. Մշակուել է Սփիւռքի համայնքների եւ կազմակերպութիւնների ղեկավարների համահայկական համաժողովի կազմակերպման ծրագիր-ժամանակացուցը:

4. Մշակուել է ճարտարապետների եւ շինարար-ճարտարագետների համահայկական երկրորդ համաժողովի կազմակերպման ծրագիր-ժամանակացուցը:

5. Մշակուել է կիրառական հետազոտութիւնների թեմատիկ պատուէրի նախագիծ 2011 թ. համար:

2011 թ. առաջինի ծրագրերից առանձնանում են՝

1. «Հայկական սփիւռք-2011 տարեգրքի» հրատարակումը, որ կը լինի առաւել ընդգրկուել, լրամշակուած, կ'ընդլայնուի համայնքների եւ կառույցների աշխարհագրութիւնը:

2. «Հայկական սփիւռք վիրտուալ թանգարանի» ստեղծումը:

3. «Հայ բարերարների ճեմուղու» համալրման եւ բարեկարգման աշխատանքները:

4. Հայագիտական կենտրոնների նոր տեղեկանքների պատրաստումը:

5. Վիեննայի Միխիթարեան միաբանութեան 200-ամեակի տօնակատարութեան հետ կապուած:

Vinyl Windows & Patio Doors

The LAST estimate you'll ever need!

Our Windows Qualify For the \$1500 Federal Tax Credit

D.W.P. REBATES

Payments as low as **\$45⁰⁰** per month!

Holiday Specials

8 Premium Vinyl Windows Installed For **\$ 2,995 ***

Our Success Depends on your Satisfaction

SHOW ROOM

located at 16735 Saticoy St. Van Nuys, Ca 91406

12 MONTHS NO PAYMENTS NO INTEREST SAME AS CASH (OAC)

Serving Los Angeles, Ventura, Orange, And San Bernardino Counties

AmericanReliableWindows.com

818 787-1101

Call Today!

Ask representative for details. Limited Time Offer

Licensed • Bonded • Insured
Ca Lic. #901591